

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích  
Teologická fakulta  
Katedra teologických věd

## Diplomová práce

# DĚJINY ČESKÉ OBECNÉ ŠKOLY V ŠINDLOVÝCH DVORECH OD JEJÍHO VZNIKU DO 50. LET 20. STOLETÍ

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autorka práce: Bc. Hana Lukášová

Studijní obor: Navazující pedagogika volného času, kombinovaná forma

Ročník: 2.

2019

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této diplomové práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 24. 4. 2019 .....

„Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za trpělivost, cenné rady, připomínky a čas, který mé práci věnoval.“

# Obsah

<b>Úvod</b> .....	4
<b>1 Základní místopis</b> .....	7
1.1 Šindlovy Dvory .....	7
1.2 Litvínovice .....	13
1.3 Mokré .....	16
1.4 Česko-německé soužití v kontextu dějin .....	19
1.5 Život v Šindlových Dvorech, Litvínovicích a Mokrému po roce 1945 .....	27
<b>2 Školství</b> .....	31
2.1 Česká škola v Šindlových Dvorech .....	34
2.2 Česká státní škola obecná v Litvínovicích .....	53
2.3 Učitelé a jejich role ve školství .....	67
2.3.1. Učitelé na české škole v Šindlových Dvorech .....	72
2.3.2. Učitelky v mateřské školce v Šindlových Dvorech a v Mokrému .....	75
2.3.3. Učitelé na české škole v Litvínovicích .....	76
2.3.4. Učitelky v mateřské školce v Litvínovicích .....	77
2.4 Česká škola v letech 1939 - 1945 .....	77
2.5 Česká škola v letech 1945 - 1950 .....	77
<b>Závěr</b> .....	82
<b>Seznam použitých zdrojů</b> .....	84
<b>Seznam zkratk</b> .....	86
<b>Abstrakt</b> .....	87
<b>Abstract</b> .....	88

## Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat dějinami české obecné školy v Šindlových Dvorech od jejího vzniku do 50. let 20. století. Jedná se o téma dosud prakticky nezpracované a zároveň na zpracování velmi komplikované, a to především z důvodu propojenosti Šindlových Dvorů v oblasti historie této obce s dalšími obcemi, a to blízkými Litvínovicemi a Mokré, v širším kontextu také s nedalekými Českými Budějovicemi. Totéž platí i pro historii místního školství. Námět této práce jsem si vybrala z důvodu toho, že v této části města žiji a mé děti popisovanou školu navštěvovaly. Ve své práci jsem chtěla zejména ukázat úsilí českých vlastenců založit českou školu v ryze německém prostředí.

Přímo k dějinám obcí Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokré není k dispozici vědecká monografie, proto bylo nutné jít do místních pramenů. Nejrozsáhlejšími a nejúplnějšími prameny a zdroji jsou místní kroniky obecní a školní. Základními zdroji pro zachycení dějin školy se tak staly: Školní kronika Šindlovy Dvory od roku 1919 do roku 1940<sup>1</sup>, Kronika školy Litvínovice z let 1928 až do roku 1947<sup>2</sup> a Chronik der Volksschule in Schindelhof od roku 1887 do roku 1944<sup>3</sup>. Další informace k dějinám školy jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Třeboni a ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích. Některé pramenné zdroje jsou uloženy na Obecním úřadě v Litvínovicích. Snažila jsem se informace kriticky ověřovat i v jiných zdrojích.

Školské kroniky jsou nedostatečné a snažila jsem se hledat všechny možné zdroje. K omezení zdrojů napomohl i fakt, že obce Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokré jsou popisovány jako obce vesměs německé. Spousta dokladů i obecní kronika z období 2. sv. války, se jako většina dokumentů z té doby ztratila. Toto je založeno na svědectví pana řídícího a prvního českého starosty v Litvínovicích Bř. Jindry, kterému ani po osobním vyžádání nebyla předložena. V době okupace nebyl brán zřetel na požadavky české menšiny v obci a po válce nebyl vhodný čas zabývat se kronikou, která by se měla dostat do českých rukou. Bohužel dokumenty nalezené po odsunutém německém obyvatelstvu byly natolik poškozené, že ani odborníci z městského archivu nemohli přečíst záznamy.

---

<sup>1</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, sign. B1383 (dále jen Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940).

<sup>2</sup>SOkA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, sign. B1390 (dále jen, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947).

<sup>3</sup> SOkA České Budějovice, Chronik der Volksschule in Schindelhof 1887–1944, sign. B1391 (dále jen Chronik der Volksschule in Schindelhof 1887–1944).

Většina kronik, ze kterých jsem čerpala, existují i v digitalizované podobě na stránkách Státního oblastního archivu v Třeboni. Dalšími zdroji se mi staly materiály ze Státního oblastního archivu, pobočky v Českých Budějovicích. Čerpala jsem především z materiálu Okresního školního výboru v Českých Budějovicích, SOkA České Budějovice, Fond A-17, kart. 11, zde jsou veškeré složky škol v Šindlových Dvorech a v Litvínovicích.<sup>4</sup> Důležitý byl také zdroj informací Německý školní inspektor o německé škole v Šindlových Dvorech a z doby likvidace německých škol v letech 1945-1948, SOkA České Budějovice, Fond A-19, kart. 16 a kart. 19.<sup>5</sup> Dále jsem prošla dokumentací Místního národního výboru v Litvínovicích a obecné školy v Litvínovicích, SOkA České Budějovice, kart. 21.<sup>6</sup> Místní národní výbor v Mokřém a archiv obce, kart. 1. Místní národní výbor v Šindlových Dvorech, archiv obce, místní školní rada, národní škola, obecná škola německá, kart.2. Vzhledem k tomu, že některé prameny jsou nedostupné, zabývala jsem se historií v období od začátku 20. let do 50. let 20. století.

Práce je rozdělena do dvou rozsáhlejších celků. V prvním celku se ve stručnosti zabývám nutným historickým kontextem, tj. pojednávám o dějinách Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokřé. Jelikož zde dlouhou dobu žilo vedle sebe obyvatelstvo německého a českého původu, zaměřím se také na tuto problematiku. Větší pozornost budu věnovat situaci po skončení 2. sv. války, protože z námi popisovaných obcí bylo odsunuto velké množství německých obyvatel. V souvislosti s tím zmíním také počátky místního školství, resp. místní německé školy, která má své počátky již ve dvacátých letech 19. století.

Druhý celek podrobně zachycuje dějiny školství v obci. Zahrnuje období české obecné školy v Šindlových Dvorech od roku 1919 až do roku 1950 a období české obecné školy v Litvínovicích od roku 1928 do roku 1947. S obecnou školou jsou spojeny i mateřské školky, které byly v Šindlových Dvorech, Mokřém i v Litvínovicích. Dále uvádím přehled učitelů, kteří na zdejších školách během let 1919 až 1950 působili. V dalších částech popisují léta 1939 až 1950 v českém školství.

---

<sup>4</sup> SOkA České Budějovice, Okresní školní výbor České Budějovice, Fond A17, kart. 11. (dále jen kart.11).

<sup>5</sup> SOkA České Budějovice, Německý školní inspektor, Fond A 19, kart. 16 a kart. 19. (dále jen kart.16 a 19).

<sup>6</sup> SOkA České Budějovice, Místní národní výbor v Litvínovicích a obecná škola v Litvínovicích, kart. 21. (dále jen kart. 21).

První škola v obci Šindlovy Dvory však byla škola německá, otevřena v roce 1822 a fungovala do roku 1944. O založení české obecné školy se zasloužil sbor Národní Jednoty Pošumavské v Českých Budějovicích. Velkou zásluhu na vytvoření sítě českých škol v silně německém prostředí jižních Čech měl pan inspektor Emanuel Drobil, velký vlastenec.

Život obyvatel a samotné obce, Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokré jsou úzce spojeny s blízkými Českými Budějovicemi, proto jsem považovala za nutné uvádět informace týkající se i tohoto města.

Historie zdejšího školství je mapována dílčími oblastmi, které sledují změny v počtu žáků, v pedagogickém sboru, školní a mimoškolní aktivity, oslavy, významné události. Práce také sleduje vliv historických událostí a politických změn na školství, jejich učitele a žáky.

Jak vyplývá z textu, použila jsem ve své práci především metodu přímou a komparativní.

## 1 Základní místopis

Obecná škola v Šindlových Dvorech je spádovou školou pro děti ze tří přidružených obcí Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokré. Obec Litvínovice je zřizovatelem Základní školy v Šindlových Dvorech.

Během celé své historie byly obce Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokré hospodářsky i kulturně propojené a sloučené, nebylo to však vždy propojení dobrovolné a během historie se obce slučovaly a zase rozdělovaly.

Litvínovice leží 1,5 km od středu města České Budějovice směrem na Český Krumlov. Půjdeme-li jihozápadně od Českých Budějovic, po levém břehu Vltavy, tak přibližně po 3 km dojdeme přímo na náves Litvínovic. Leží v průměrné nadmořské výšce 389 m n. m, na 32° 8' východní délky a 48° 57' severní šířky.<sup>7</sup> Dnešní Litvínovice jsou spojené s obcemi Šindlovy Dvory a Mokré. Nejbližšími obcemi jsou Planá, Homole, Čtyři Dvory.

### 1.1 Šindlovy Dvory

Šindlovy Dvory vznikaly díky rozšiřování města České Budějovice, kdy v blízkém okolí města si především němečtí páni stavěli dvory. Na místě obce stál v historii nejspíš nějaký dvůr pokrytý šindelem. Od toho vznikl název Schindelhof, v překladu do českého jazyka se ujal název Šindlovy Dvory. V běžné řeči se obci říkalo Šindlov a Šindlák. První zmínka o obci je z roku 1380 a patřila k městu Budějovice. V roce 1391 jsou Šindlovy Dvory poprvé uvedeny jako městská ves s 10 poddanými.<sup>8</sup> V 16. století se v okolí obce těžila železná ruda.<sup>9</sup> V roce 1654 se Šindlovy Dvory staly součástí městského panství díky výhodným nákupům konfiskovaných statků nekatolické šlechty. V roce 1713 zde bylo 7 domů. V roce 1843 v obci žilo 64 obyvatel ve 13 domech. V polovině 19. stol. byla obec Šindlové Dvory, až na krátké období součástí obce Mokré.<sup>10</sup> Od roku 1933 do roku 1943 byly Šindlovy Dvory samostatnou obcí. V době okupace, od roku 1943 do roku 1945, byly součástí obce Mokré. Dne 12. června 1960 byla obec Šindlovy Dvory, tehdy součást Mokrého, připojena k Litvínovicím.

---

<sup>7</sup> Kronika obce Litvínovice, uloženo na OÚ (dále jen Kronika obce Litvínovice), s. 2.

<sup>8</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 3-5.

<sup>9</sup> KOVÁŘ, D. *Zmizelé Čechy*, Praha: Paseka, 2012, s. 15. (dále jen *Zmizelé Čechy*).

<sup>10</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 7-14.

Srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko I. levý břeh Vltavy*. České Budějovice: Veduta, 2008, s. 182. (dále jen *Českobudějovicko*).



Na východní straně Šindlových Dvorů se nacházejí asi jeden kilometr vzdálené Litvínovice, zde vede silnice do Českých Budějovic. U cesty z Litvínovic do Šindlových Dvorů se nacházejí v současnosti tři rybníky. Ve třicátých letech 20. století byl ze Šindlových Dvorů krásný výhled do krajiny. Přes Litvínovice bylo možné vidět Zátkovou pekárnu, Hardtmuthovu tužkárnu, Masarykovu všeobecnou nemocnici a kostel sv. Jana. Na východě a jihovýchodě byl vidět Rudolfovo, Dobrá Voda, Srubec, Mladé, Hodějovice, Doubravice a věž kostelíka obce Střížov. Ve výhledu na jižní stranu bránil Litvínovický les a Homolské lesy. Na západní a jižní straně byly Homolské lesy s Vlčí jámou. Na západní straně obec Šindlovy Dvory splyne s obcí Mokré.

Nad obcí, kde dříve stála cihelna, se nachází Švábův Hrádek. Na tomto místě se v roce 1841 těžil lignit; těžba byla ukončena v roce 1870. V domku, který zde zůstal po těžbařích, v roce 1883 zřídil vojenský vysloužilý výletní hostinec. Místo se stalo oblíbeným centrem vycházek obyvatelstva města. Celou dobu byl hostinec v soukromých rukách a prosperoval, po vyvlastnění v roce 1954 byl převeden pod vojenskou správu a v roce 1961 byl zbořen.

Na východní straně obce se nacházela Schwarzenberská restaurace. Byla postavena roku 1924 panem Moučkou, který ji musel z finančních důvodů prodat. Koupil ji pivovar a ten ji začal pronajímat. Tato restaurace byla důležitá pro obec, neboť se zde konalo spousta vlasteneckých, obecních i školních slavností.

Šindlovy Dvory měly ve třicátých letech 20. století kosodélníkovou náves, kterou lemovaly stromy. Na levé straně se nacházela jednopatrová budova s nápisem „Česká státní obecná škola“, vedle školy byla rozlehlá zahrada s letním hřištěm pro děti. Mezi školou a vedlejší chalupou stála zděná kaplička, kde se nacházely svaté obrázky a stále čerstvé květiny. Na pravé straně se nacházela přízemní budova, v níž sídlila německá obecní škola s nápisem „Deutsche Volksschule.“ Pan řídící německé školy pečoval o školní zahradu, pěstoval květiny, zeleninu a žáky zde učil lásce k přírodě. Zahrady vedle německé školy a soukromé bývalého řídícího učitele byly okrasou obce.<sup>11</sup>

V roce 1900 v obci Šindlovy Dvory žilo 175 obyvatel obou národností ve 26 domech. *„Podle zákona ze dne 14. dubna 1920 číslo 266 Sbírky zákonů a nařízení, vládního nařízení ze dne 25. srpna 1921 číslo 324 Sbírky zákonů a nařízení bylo jméno obce změněno na Dvory Šindlovy, Schindlhöf.“*<sup>12</sup>

<sup>11</sup> SOkA České Budějovice, Okresní školní výbor České Budějovice, kart. 11.

<sup>12</sup> Pamětní kniha obce Dvory Šindlovy, uloženo na OÚ, (dále jen Pamětní kniha obce Dvory Šindlovy) s. 16.

Obyvatelstvo obce Šindlovy Dvory se vždy skládalo z Čechů a Němců, jak vidíme z výsledků sčítání lidu v prosinci 1930 získává převahu česká národnost, z celkového počtu 332 obyvatel, bylo 205 Čechů a 127 Němců žilo v 51 domech.<sup>13</sup>

Dne 27. listopadu 1927 byl vznesen návrh na rozdělení obcí Šindlovy Dvory a Mokré. Dne 19. listopadu 1933 se provedlo konečné vyúčtování a obce se rozdělily.

V říjnu roku 1936 proběhlo v obci sčítání lidu, celkem Šindlovy Dvory měly 317 obyvatel, z toho 144 mužů a 173 žen, 55 chlapců do věku 21 a 60 děvčat do věku 21 let.

Starosta Šindlových Dvorů V. Podroušek se k otázce národností v té době vyjádřil takto: *„Národnostní život v naší obci jest rozháraný neutěšený. V naší obci, jest jeden občan, kterého je třeba nahraditi za osobu jinou, silnou, zdravou, která by měla smysl a zájem pro věc dobrou t. j. by vykopala to, co dřívější zakopala. Schnije-li ovocný strom nahradí se jiným lepším, užitečným.“*<sup>14</sup>

Než byla možnost navštěvovat německou školu v obci, musely děti ze Šindlových Dvorů, Litvínovic a Mokrého chodit do školy v Českých Budějovicích a nějaký čas i do školy v Rožnově. V německých školách se děti vzdělávaly nejen z důvodu národnostního, ale většinou to byla jediná škola v okolí a německé školy byly považovány za kvalitní. Německá jednotřídní škola byla otevřena v Šindlových Dvorech roku 1822 a České děti ji navštěvovaly až do roku 1919. V tomto roce představitelé odboru Národní Jednoty Pošumavské v Českých Budějovicích předložili návrh českým rodičům, zda by měli zájem o otevření české školy pro své děti. Podařilo se sehnat dostatečný počet dětí a zájem rodičů byl tak velký, že se nečekalo na začátek školního roku a škola byla ihned otevřena. To se stalo 19. dubna 1919. Veškeré školní náklady hradil odbor Národní Jednoty Pošumavské. Místnost pro školu poskytl místní rolník M. Holanský. Po nutných úředních povoleních mohla být po prázdninách otevřena česká zemská škola jednotřídní, přesné datum bylo 15. září 1919. Na začátku sídlily česká i německá škola v jedné budově, později měla každá škola svou vlastní budovu.<sup>15</sup>

Od 1. ledna 1921 se česká menšinová škola změnila na školu státní.

Nyní uvedu něco málo k historii německé školy v Šindlových Dvorech. Německá jednotřídní škola byla otevřena v roce 1822 a chodily sem děti z Šindlových Dvorů, Litvínovic a Mokrého. Pro velký počet dětí se musela škola rozšířit o další třídu a než byla místnost připravena, děti se provizorně učily v hostinci. V roce 1884 byla

<sup>13</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 48-52.

<sup>14</sup> Pamětní kniha obce Dvory Šindlovy, s. 27.

<sup>15</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 3.

připravena druhá třída. V neděli 2. ledna 1887 obyvatelstvo slavnostním způsobem oslavilo novou budovu školy v Šindlových Dvorech. Slavností církevní mše se zúčastnilo i mnoho zástupců z Českých Budějovic. Např. se dostavil biskup Dr. Rziha, městský děkan Marek, katecheta J. Koeck, krajský školní inspektor Wenzel Hergel, městský rada Haas, Knapp a Geringer. Profesor Gerstner jako zástupce německého spolku „Böhmerwald Bund“, Johann Saurer, sbormistr spolku „německé Liedertafel.“ Zřízení německé školy v Šindlových Dvorech bylo povoleno dekretem z 10. června 1822. V té době se do německé školy přihlásilo 18 dětí z Litvínovic, 16 dětí z Mokrého a 18 dětí ze Šindlových Dvorů. Pro obce vznikla povinnost odvádět pracovníkům školy obilí, brambory i peněžní příspěvky. Stavba školy začala v roce 1832 a v témže roce byla ukončena. Kronika německé školy se začala psát v roce 1887. Výuku náboženství vedl ve škole kaplan z Českých Budějovic.<sup>16</sup> Německá obecní škola spadala pod správu obce a v roce 1937 měla jednu třídu se čtyřmi odděleními. Správcem školy byl pan řídící Eustach Osteimeyer. Náboženství vyučoval kaplan Josef Plojhar a industriální učitelkou byla sl. Marie Schubertová. Školu navštěvovaly děti z okolních obcí ze Šindlových Dvorů, z Litvínovic, z Mokrého, z Třebína a nedalekých cihelen.<sup>17</sup> Když vznikla česká škola tak ze začátku sídlily v jedné budově, ze strany německého pana řídícího nebyla spolupráce dobrá, situace se vyhrotila natolik, že německý pan řídící byl odvolán ze své pozice.<sup>18</sup>

České škole přibývalo dětí každým rokem a v roce 1920 musela být rozšířena o druhou třídu, v roce 1930 o další třídu. V Šindlových Dvorech byla otevřena v roce 1929 mateřská škola a v roce 1930 byla otevřela mateřská škola i v Mokrému. Obci se v dalším roce podařilo sehnat finanční prostředky na vlastní školní budovu. Stavby školy, jejíž náklady se pohybovaly ve výši 750 000 Kč se ujal stavitel Teverný z Českých Budějovic. Nová budova pro českou školu byla postavena včas a školní rok 1922 mohl začít v novém. Prvním správcem, panem řídícím, byl pan Alois Sklenička.<sup>19</sup>

Učitelé české školy vytvořili pro české děti školu, kde se děti nejen učily, ale trávily i svůj volný čas. Učitelé postavili ve škole divadlo s jevištěm, nakreslili kulisy a pravidelně se žáky nacvičovali divadelní hry. Dětská divadla a besídky se od té doby konaly ve škole v Šindlových Dvorech, kdy největší zásluhu na divadelních

---

<sup>16</sup> SOkA České Budějovice, Chronik der Volksschule in Schindelhof 1887-1944, s. 3-5.

<sup>17</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

<sup>18</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 3.

<sup>19</sup> Tamtéž, s. 14-20.

představeních měl „*naš nejlepší režiser, ochotník a spěvák p. uč. Jaroslav Ledl.*“<sup>20</sup> Organizátorem a neúnavným pracovníkem pro školní divadlo byl také p. řídící učitel Bř. Jindra z Litvínovic.<sup>21</sup>

Škola v té době byla základem osvětové činnosti a podílela se na veřejném životě obce a v obci byl bohatý kulturní život, především divadelní. Učitelé značnou pozornost věnovali estetické výchově, u svých žáků probouzeli lásku ke kultuře, k četbě, k hudbě. V obci při škole fungovalo školní divadlo loutkové, později děti hrály vlastní představení a činná byla i obecní a školní knihovna. Podrobněji rozepsáno níže a v kapitolách 2.1 Česká škola v Šindlových Dvorech a 2.2 Česká státní škola v Litvínovicích.

Měšťanskou školu navštěvovaly děti z našich popisovaných obcí v Českých Budějovicích a ve Čtyřech Dvorech. Představitelé obcí měli snahu založit měšťanskou školu v Šindlových Dvorech, aby děti místní i z okolních obcí, jako Třebín, Kaliště, Dubné, Lipí a dalších obcí nemusely dojíždět až do Českých Budějovic, ale to se nestalo. Měšťanská škola v Šindlových Dvorech povolena nebyla, ale byla otevřena pobočka s názvem Měšťanská škola pro Šindlovy Dvory a okolí se sídlem ve Čtyřech Dvorech.

V obci se nacházela pouze obecná škola, česká i německá, ale do měšťanské, střední a odborné školy chodily děti do Českých Budějovic nebo do Čtyřech Dvorů. Ve třicátých letech 20. století na středních školách studovala 3 děvčata a 4 hoši. Vysokou školu studoval pouze jeden žák, a to syn německého pana řídícího, který studoval fyziku, matematiku a chemii. O více studentech kroniky nepíše. Děti na obecných školách se učily velice dobře, když ale přešly na měšťanskou školu, tak se školní výsledky zhoršily. Školy vedly své školní kroniky. Školní kronika německé školy je vedena od roku 1822, sloužila i ke studování historie obce, vždy ji vedl řídící učitel. Školní kroniku české školy zavedl Em. Holub v době založení školy v roce 1919.<sup>22</sup>

Česká státní menšinová škola měla tři třídy obecné a mateřská školka měla dvě třídy. Mateřská školka měla jednu třídu v budově české školy a druhou třídu měla v Mokrému; školku navštěvovaly děti do 6 let.<sup>23</sup>

Učitelé na vsi měli vždy dobré postavení a byli oblíbení. Řídící učitel Eustach Osteimeyer byl zástupcem německého obyvatelstva v obci Šindlové Dvory a také

---

<sup>20</sup> Pamětní kniha Mokré, s. 2-5.

<sup>21</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 21.

<sup>22</sup> Tamtéž, s. 4-5.

předsedou německých učitelů na Českobudějovicku. Pan řídící v české škole učil vždy 1. třídu a bydlel přímo ve škole. V kronice se nachází trochu zvláštní zápis, podle kterého se pan učitel E. Holub neúčastnil veřejného života a mezi lidmi nebyl kvůli své uzavřenosti obyvatelstva oblíben. Oproti tomu pan učitel Jaroslav Ledl, který sice bydlel v Litvínovicích, byl mezi obyvatelstvem Šindlových Dvorů oblíbený, byl to také velký vlastenec a jednatel Národní Jednoty Pošumavské.<sup>24</sup>

V obci Šindlovy Dvory fungovalo ochotnické divadlo, kdy se spojily české spolky obce Baráčníků a Národní Jednoty Pošumavské v Litvínovicích s Národní Jednoty Pošumavské a sborem dobrovolných hasičů ze Šindlových Dvorů. Po otevření budovy české státní školy se zde hrála veškerá ochotnická i dětská divadelní představení na jevišti, které pořídil místní odbor Národní Jednoty Pošumavské. Do obce také často zajížděly ochotnické spolky z Českých Budějovic, ze Čtyřech Dvorů i z Rožnova. Hrály se různé hry, nejprve především historické, ale také výpravná krojová hra měla velký úspěch umělecký, výchovný i finanční. Úspěšné představení bylo také ze života ruských legionářů a mnoho dalších. Populární operety neměly však kvalitní úroveň a také *„mravní a výchovný úspěch dřívějších her nebyl nikdy dosažen.“*<sup>25</sup>

Oblíbené u občanů i dětí bylo čtení, k velké spokojenosti učitelů. Velkou knihovnu měl odbor Národní Jednoty Pošumavské, který sídlil v české státní škole, kde bylo možné půjčovat si knihy za roční poplatek 40 haléřů. Německá knihovna zůstala v německé škole. Veřejná knihovna dobrovolných hasičů v Šindlových Dvorech měla 27 knih odborných a 11 zábavných. Národní Jednota Pošumavská byla se 150 svazky největší veřejnou knihovnou a sídlila v české státní škole; tam také byla česká obecní knihovna, jejímž knihovníkem byl pan učitel J. Ledl. V obci byly knihovny v české škole s 88 tituly a v německé škole, kde bylo k dispozici 55 knih. Nejvíce četli dělníci, a to většinou přes zimu, nejčtenějším autorem byl Sokol Tůma a Šimon Baar. Půjčovali se také časopisy, Mladý svět, Lípa, Radost, Pošumavan, Hasičské rozhledy.<sup>26</sup>

---

<sup>23</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

<sup>24</sup> Pamětní kniha obce Dvory Šindlovy, s. 27.

<sup>25</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 3-4.

<sup>26</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

## 1.2 Litvínovice

První písemná zmínka o vsi Litvínovice, latinsky Lutwinouich, pochází z roku 1259 z kroniky Vyššího Brodu. V té době jmenoval Litvínovice Vok I. z Rožmberka mezi vesnicemi, které odváděly třetinu desátků tehdy nově založenému cisterciáckému klášteru ve Vyšším Brodě. Jak bylo v té době zvykem, dostala obec jméno podle svého lokátora Litvína. Latinský název obec byl užívám poměrně dlouhou dobu, až v roce 1371 je obec Litvínovice nazývána dnešním jménem, ale psána byla Litwynowicz. Především z důvodu posílení svého mocenského vlivu začali panovníci z rodu Přemyslovců zakládat spoustu hradů a měst.<sup>27</sup> Nové město mělo představovat doposud chybějící základnu královské moci v jižních Čechách a být protiváhou rodu Vítkovců.<sup>28</sup> Proto nedaleko Litvínovic na soutoku Vltavy a Malše český král Přemysl Otakar II. roku 1265 založil město pojmenované Budivojovice. Tím se námi uváděná obec stala městskou vsí nově vzniklého města. Dnešní název České Budějovice se začíná objevovat až po husitských válkách. Neznamenal to národní označení, ale odlišení od Budějovic na Moravě. Od 16. století se již název používal více, ale v podobě Budějovice České. Dnešní označení České Budějovice se stalo oficiálním názvem po roce 1918. Za 2. sv. války se užíval název Budějovice, označení České Budějovice platí od roku 1945.<sup>29</sup>

Obce Litvínovice v roce 1380 patřily k městu Budějovice a v té době zde stálo 14 dvorů. Spojení s městem Budějovice lze doložit zápisem do zemských desek v roce 1498. *“My, Vladislav, z Božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Charvatský ect. Král, margrabie Moravský, Lucemburské a Slezké knieže a Lužický markrabie ect. oznamujem listem tímto všem, že jsu před velebnost naši přistúpili někteří přísežní i starší, jsúce vysláni od opatrných purfmistra, konšel a všie obce města Budějovic, věrných našich milých, oznamujíc nám jménem jejich, kterak mají a držie některé vsi velmi dávných časuov k témuž městu příslušejicie a hned jmenovitě, Litvínovice, Šinflhof, dvory i s jejich příslušenstvím pro budoucie nesnáze a zmatky v dědictví dáti a zapsati ráčili.”*<sup>30</sup>

<sup>27</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 3-5.

<sup>28</sup> KOVÁŘ, D. *Zmizelé Čechy*, 2012, s. 15.

<sup>29</sup> KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko*. 2008, s. 134.

<sup>30</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 3-5.

Litvínovice jsou ještě v roce 1654 součástí městského panství, v té době budějovické panství bylo velmi bohaté, a tak se zde usazuje stále více obyvatel, které žilo v 18 usedlostech.<sup>31</sup>

Obyvatelé Litvínovic se věnovali především zemědělství, to je potvrzeno zápisem z roku 1850, kdy byly Litvínovice zapsány jako zemědělská obec.

Začátkem 20. století se rozvíjela a rozšiřovala většina českobudějovických továren. A také město České Budějovice se začíná postupně měnit z provinčního města na rozvíjející se krajskou metropoli s moderními předměstími, elektrickým proudem, telefonním spojením, tramvajovou dopravou, biografem a díky blízkosti k městu se začaly měnit i Litvínovice. Lukrativní se jevila především blízkost řeky Vltavy, ale řeka nebyla jen přínosem pro poskytnutí zaměstnání pro místní obyvatele, Litvínovice často sužovaly povodně, při nichž se voda valila silnicí až do vzdálených Čtyřech Dvorů.

Litvínovice byla vždy obec s obyvateli dvojí národnosti, přičemž většinou převažovala německá národnost. Na začátku 20. století stálo v Litvínovicích 43 domů s 355 obyvateli, dle národnosti 81 Čechů a 274 Němců.<sup>32</sup> Při sčítání lidu v roce 1910 se přihlásilo v Litvínovicích 453 obyvatel, 108 Čechů a 345 Němců. V roce 1920 zde žilo 345 obyvatel, 78 Čechů a 267 Němců. Při prvním sčítání v nové Československé republice 15. února 1921 se přihlásilo v Litvínovicích 136 Čechů, 209 Němců. Litvínovice byla v roce 1928 obec se 60 domy a stále převažující německou většinou; která byla vidět v obecných volbách, kdy bylo zvoleno do zastupitelstva 8 Němců, 1 Čech, rozhodovalo celkem 28 českých, 154 německých hlasů. Okolo roku 1930 se národnostní složení obyvatel v Litvínovicích začalo měnit, celkem zde žilo 344 obyvatel v 67 domech a složení dle národnosti se začalo vyrovnávat, 187 Čechů a 150 Němců. Vlastenečtví a českého ducha podporovala organizace Národní Jednota Pošumavská a v obci ji zastupoval Mikuláš Trhlín. O prázdninách roku 1930 se v Litvínovicích vytvořil spolek Vlastenecko-dobročinná obec Baráčníků Jana Žižky z Trocnova pod patronací Českých Budějovic.<sup>33</sup> Předsedou se stal pan Fr. Zelenka a jednatelem pan řídící Břetislav Jindra. Obecní volby v září 1931 přinesly Čechům 1 mandát, Němcům 8 mandátů. Červnové volby do zastupitelstva obce Litvínovice přinesly překvapení. Celkový počet voličů 275, z toho 117 mužů a 158 žen, přinesl vítězství české menšině a byl to největší úspěch Čechů

---

<sup>31</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 4-5; srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko*, 2008, s. 134.

<sup>32</sup> Pamětní kniha obce Dvory Šindlovy, s. 14.

<sup>33</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 5-6.

v jižních Čechách. Prvním českým starostou v ryze německé obci se stal pan řídící Břetislav Jindra z litvínovické školy. Volby do zastupitelstva obce Litvínovice konané v roce 1938 přinesly další vítězství Čechů a v zastupitelstvu byla síla rozdělena rovnoměrně na 2 Čechy a 2 Němce. Z hlasovacích lístků bylo poznat silící německý vliv, neboť Henleinova strana ze Sudetoněmecké vlastenecké fronty získala 119 hlasů. České zastupitelstvo převzalo vedení v obci, ale začátky nebyly snadné. Veškeré dokumenty v obci byly v německém jazyce a prosadit se v ryze německém prostředí bylo náročné.<sup>34</sup>

Děti z Litvínovic nejprve navštěvovaly školy v Českých Budějovicích a nějaký čas i v Rožnově. Německá jednotřídní škola byla v Šindlových Dvorech otevřena v roce 1822 a chodily sem děti z celého okolí. V dubnu 1919 se otevřela škola česká pro české děti. Zájem rodičů byl veliký. Ze začátku sídlily česká i německá škola v jedné budově, později měla každá škola svou vlastní budovu.<sup>35</sup>

Během prázdnin roku 1928 se pan řídící učitel Holub ze šindlovské školy a pan inspektor Emanuel Drobil zasloužili o zřízení pobočky české školy v Litvínovicích. Podařilo se sehnat vhodné prostory a 1. září 1928 mohla škola v Litvínovicích začít výuku a panem učitelem byl jmenován šindlovský učitel Břetislav Jindra. Od této doby děti z Litvínovic měly školu v místě.<sup>36</sup>

V květnu 1934 se konala schůzka ohledně vhodného pozemku pro stavbu školy. Stávající škola se nacházela v pronajatých prostorách se třemi místnostmi, dvě jsou pro školy a jedna je pro školku, dřevěná toaleta byla na dvoře. Během června si školní inspektor přijel prohlédnout pozemky, které by byly vhodné pro stavbu školy. Posléze v červnu byl u obecného úřadu v Litvínovicích sepsán protokol o místním šetření za účelem vyhledání vhodného pozemku pro místní školu. Komise si prohlédla katastrální mapu a informovala se o místních poměrech, vybráno bylo 5 vhodných pozemků. Komise postupně všechny pozemky obešla. Nakonec komise doporučila pozemek s číslem katastru 194, ostatní pozemky se nacházely u frekventované silnice, pod pozemky se nacházela spodní voda, nebo byl nevhodný tvar parcely. Cena doporučeného pozemku pro stavbu školy byla 80 Kč za jeden čtvereční sáh.<sup>37</sup>

---

<sup>34</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 5-6.

Srov. SOkA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 28 a 33.

<sup>35</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlových Dvory 1919-1940, s. 3.

<sup>36</sup> Tamtéž, s. 38-41.

<sup>37</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.



Z období 2. sv. války nemáme mnoho informací kvůli ztrátě kroniky z té doby. Pro obyvatele Litvínovic skončila 2. světová válka 9. května 1945 v 17.30, kdy na náměstí Českých Budějovic dorazila vojska Rudé armády a to divize generála Sokolovského a maršála Malinovského. V této době také končí dlouhodobé soužití Čechů a Němců v námi popisovaných obcích. V letních měsících začal odsun Němců ze Šindlových Dvorů, Litvínovic a Mokrého, poslední transporty do Německa odjely v roce 1946.<sup>38</sup> Více v kapitole 1.4 Česko-německé soužití v kontextu dějin.

V květnu 1946 se konaly v Litvínovicích obecní volby, ve kterých většinou hlasů zvítězila komunistická strana. Nad správností voleb dohlížel pan řídící Bř. Jindra.<sup>39</sup>

Litvínovice byly 18. 5. 1946 Výměrem zemského národního výboru v Praze sloučeny s Českými Budějovicemi.<sup>40</sup> Připojení se znovu řešilo a potvrdilo za 3 roky, kdy na schůzi národního výboru v roce 1949 bylo rozhodnuto o setrvání Litvínovic jako městské části Českých Budějovic. V té době žilo v Litvínovicích 329 obyvatel v 89 domech.<sup>41</sup>

Obec Litvínovice drží do dnešní doby celorepublikový rekord. V lednu 1929 nečekaně přišly veliké mrazy; teplota klesla až k - 41 °C. V Litvínovicích byla naměřena historicky nejnižší teplota vzduchu na území České republiky i bývalého Československa v hodnotě -42,2 °C u Stechrova mlýnu.<sup>42</sup>

### 1.3 Mokré

První zmínka o obci Mokré, německy Gauendorf pochází z roku 1331. Mokré je obec 3,5 km západně od Českých Budějovic. Historie vzniku názvu obce není dostatečně zřejmá, ale nejspíš české jméno bude odvozeno podle zamokřeného terénu. Král Jan Lucemburský věnoval roku 1331 ves Mokré se 7 lány půdy špitálu v Českých Budějovicích. Mokré v roce 1380 až do roku 1498 patřily k městu Budějovice. Záznam z téhož roku potvrzuje již dnešní název Mokré, které se užívá dodnes. V roce 1654 se Mokré stalo součástí městského panství díky výhodným nákupům konfiskovaných statků nekatolické šlechty.<sup>43</sup> A až do roku 1824 je Mokré zapsáno v zemských deskách

---

<sup>38</sup> PETRÁŠ, J. *Česko-německá problematika v Č. Budějovicích po skončení druhé světové války*, České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2007, s. 72. (dále již Česko-německá problematika v Č.B.).

<sup>39</sup> SOkA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 46. (chyběla tečka)

<sup>40</sup> SCHINKO, J. *České Budějovice 1948-1989*, České Budějovice: Milan Binder, 2006, s. 16. (dále jen České Budějovice 1948-1989).

<sup>41</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 21.

<sup>42</sup> SCHINKO, J. *České Budějovice 1948-1989*, 2006, s. 224.

<sup>43</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 3.

jako městský majetek. Mokerští poddaní museli městu odvádět domovní daň, špitálu odvádět robotu a platit daň z pozemků. Mokré patřilo farou i školou ke kostelu na Starém Městě. V polovině 17. století se nacházelo ve vsi 10 větších usedlostí a 2 domkáři. V roce 1843 v Mokrému stálo již 22 domů a 149 obyvatel. Během let byla obec samostatná nebo sloučená s obcí Šindlovy Dvory. Od roku 1850 bylo Mokré samostatnou obcí a pod ně spadala obec Šindlovy Dvory.<sup>44</sup> Na začátku 20. století bylo napočítáno 26 domů s 171 obyvatel. Za třicet let přibýlo obyvatelstvo a v obci stálo 45 domů a žilo 235 obyvatel, národnostně zde žilo 173 Čechů a 62 Němců.

V roce 1923 rezignoval na funkci starosty obce Josef Masca, prodal nemovitost a chystal se odstěhovat. Obec ztratila nejen dobrého člověka, ale především uvědomělého Čecha, který se vždy snažil povznést české uvědomění a vlastenectví v německé obci. Měl zásluhu na založení české školy v obci, v níž byl také prvním českým učitelem. Škola působila tehdy v propůjčené místnosti, kterou zapůjčil místní rolník Holanský. Při otevření české menšinové školy v Šindlových Dvorech se starosta Josef Masca ujal žáků, protože se nedostavil pan učitel a strávil s dětmi celé dopoledne. Za odměnu mu žáci v jeho sadě vysadili lípu svobody.

Děti z Mokrého chodily do školy v Českých Budějovicích a nějaký čas i do školy v Rožnově. Německá jednotřídní škola se otevřela v roce 1822 v Šindlových Dvorech a chodily sem děti z Šindlových Dvorů, Litvínovic a z Mokrého. Pro velký počet dětí se musela škola rozšířit o další třídu, děti se provizorně učily v hostinci a v roce 1884 se ve škole otevřela i další třída. České děti chodily do německé školy až do roku 1919, kdy odbor Národní Jednoty Pošumavské v Českých Budějovicích předal návrh českým rodičům, aby požadovali českou školu pro své děti.<sup>45</sup>

Obcí Mokré vede silnice přes Šindlovy Dvory, Litvínovice do Českých Budějovic a dále do Kaliště a Lipí. Ve třicátých letech 20. století byla rozloha obce Mokré 174 ha včetně lesů, polí a luk.

Obyvatelé Mokrého měli k dispozici jednou denně autobusové spojení, mimo neděle, svátky, které zajišťoval pan Mojžíš od 15. dubna 1928 do 22. srpna 1932; jízdné bylo ve výši 2,50 Kč za jednu jízdu. Poštovní spojení zajišťoval jednou denně listonoš,<sup>46</sup>

---

<sup>44</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 4-7.

Srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko*, 2008. s. 138.

<sup>45</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 3-6.

<sup>46</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

který chodil přesně okolo 11.30 hod. V obci se nacházela poštovní schránka, telegrafní a telefonní spojení.

V listopadu roku 1919 byla založena pobočka Národní Jednoty Pošumavské v Českých Budějovicích i v obci Mokré, se sídlem v Šindlových Dvorech. V roce 1930 byla v obci Mokré založena politická strana Čsl. soc. demokratů. Tato strana neměla dlouhého trvání a brzy byla zrušena, ale členové zůstali a v dubnu 1938 slavili šedesáté výročí vzniku této strany. V obci se konala 15. února 1936 valná hromada odboru Národní Jednoty Pošumavské v české škole v Šindlových Dvorech, přednášku vedl stavitel Stašek a nabádal členy k větší osvětové a sociální činnosti, odbor měl celkem 80 členů.<sup>47</sup>

Při sčítání obyvatelstva v roce 1931 žilo v obci Mokré 236 obyvatel, z toho 174 Čechů, 62 Němců. Přibližně stejný poměr Čechů a Němců bylo v roce 1935, kdy žilo v obci Mokré 60 obyvatel německé národnosti. Vzájemný vztahy obou národností byl stále dobrý. Nic se nezměnilo ani na konci roku 1937, z 234 obyvatel bylo 174 Čechů a 60 Němců. V Mokrému žily vždy dvě národnosti, a to Češi a Němci a padl návrh, zda by veřejné označení nemohlo být dvojjazyčné. Proběhlo hlasování a to rozhodlo, že vše zůstane, jak je.<sup>48</sup> Ke změně počtu obyvatelstva, a to především úbytku obyvatel německé národnosti došlo po 2. sv. válce, vlivem odsunu Němců se v Mokrému snížil počet obyvatel na 186.

Dne 27. listopadu 1927 byl vznesen návrh na rozdělení obcí Mokré a Šindlovy Dvory. Do 19. listopadu 1933 obec Mokré a obec Šindlovy Dvory tvořily jednu obec s názvem Politická obec Mokré. Na žádost zástupců Mokrého a po schválení zemským úřadem v Praze se obě obce osamostatnily a zvolily vlastní samosprávu. Obec Mokré se změnila na politickou obec Mokré, příslušnou k okresu v Českých Budějovicích. V roce 1933 se Mokré tedy stalo samostatnou obcí po konečném vyúčtování. Samostatnou obcí bylo až do roku 1943, poté až 1945 se Mokré stalo součástí obce Šindlových Dvorů. V roce 1960 se stalo Mokré součástí obce Litvínovice.<sup>49</sup>

Obec Mokré žila kulturně, občané hodně četli a sportovali. Po osamostatnění v roce 1933 zůstala knihovna v Šindlových Dvorech a do konce roku 1937 se podařilo obci Mokré získat 15 knih. V obci se nacházely soukromé knihovny u rolníka V. Barináše, a to 50 svazků, a u npor. v. v. Fr. Monharta, který vlastnil 90 svazků. O knihy byl však

---

<sup>47</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

<sup>48</sup> Kronika Obce Mokré, uloženo na OÚ, s. 7. (dále jen Kronika Obce Mokré).

<sup>49</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

malý zájem a čtenáři, kteří si knihy půjčovali, je také ničili. V roce 1932 byl v obci založen sportovní klub, pro fotbal, ping-pong a přespolní běh, který se jmenoval J. K. Mokré. Klub se v roce 1936 rozpadl a inventář byl prodán klubu, který se jmenoval Osada Kamarádů v Šindlových Dvorech, kam se hlásila především mládež.<sup>50</sup>

Poslední dny roku 1937 byly velmi bohaté na sněhovou nadílku, na Štědrý den v Mokrému napadlo 20 cm sněhu a vydržel až do 14. ledna 1938.<sup>51</sup>

K pamětihodnostem obce patří určitě kapličky pocházející z roku 1881.<sup>52</sup>

#### 1.4 Česko-německé soužití v kontextu dějin

Jižní Čechy byly po staletí oblastí, kde se střetávalo obyvatelstvo česky a německy mluvící, naprostá většina občanů se hlásila k německé národnosti. Ve starších záznamech jsou obce Šindlovy Dvory, Litvínovice i Mokré popisovány jako obce vesměs německé. Německé obyvatelstvo si zachovalo své zvyky a ty přejímalo i české obyvatelstvo. Češi často museli tvrdě pracovat na statcích nebo v továrnách německých majitelů a toto způsobilo nerovné finanční příjmy. Industrializace pomohla změnit tuto situaci, která zároveň měla vliv na vytváření českých akciových podniků. Tyto podniky byly ve větších městech, jakými České Budějovice byly a čeští obchodníci a podnikatelé začali konkurovat stávajícím německým podnikatelům. Obyvatelstvo větších měst se skládalo z německých majitelů podniků, domů, realit, lékařů, advokátů a vyšších úředníků, tato vrstva žila v přepychu. Obyvatelstvo české národnosti tvořilo střední vrstvu: drobní řemeslníci, nižší úředníci, hospodští, hokynáři. Dělníci a zemědělství pracovníci tvořili spodní okraj společnosti. Nejen v menších obcích, ale především ve větších městech v té době bývali nejvyššími pány představitelé klasického rakouského byrokrata. Např. v Českých Budějovicích jím byl c. k. okresní hejtman J. Křikawa. Soužití Němců a Čechů bylo na počátku 20. století pragmatické. Ale postupně se obě společnosti od sebe začaly izolovat, což se projevovalo vzájemným odcizením a lhostejností v různých oblastech života. Důkazem bylo v té době fungování několika českých a německých spolků, ale Češi a Němci se scházeli odděleně.<sup>53</sup>

V obcích, obchodech se tehdy mluvilo německy i česky. Děti obou národností navštěvovaly nejprve německou školu a byly zvyklé mluvit německým jazykem. Toto

---

<sup>50</sup> Kronika Obce Mokré, s. 2-5.

<sup>51</sup> Tamtéž, s. 5-6.

<sup>52</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 2-3.

<sup>53</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

se ukázalo jako problém, když děti začaly navštěvovat české menšinové školy a český pan učitel v české škole musel na děti mluvit německy. Problém nastal pouze v případě smíšených manželství a to, kam posílat děti do školy - většinou zvítězila německá škola. Do německých škol chodilo i mnoho dětí z českých rodin, znalost obou jazyků znamenala lepší uplatnění. V běžném životě se prolínaly oba jazyky, ale i přes tuto veškerou shodu se Němci považovali za nadřazené. Především mezi studenty byly obvyklé šarvátky. Policisté stranili vždy německým studentům a čeští studenti byli často předváděni k výslechu. Tyto křivdy vedly k demonstracím, kdy české obyvatelstvo procházelo ulicemi měst a obcí a provolávalo hesla a také ničilo obchody německých obchodníků. Českou menšinu na konci 19. století v okolí i samotných Českých Budějovicích výrazně podporovala organizace Národní Jednota Pošumavská, která byla tajně založena 25. března 1884 v Českých Budějovicích a ihned se do ní přihlásilo 80 členů.<sup>54</sup>

Pro Čechy v okolních obcích a samotných Českých Budějovicích byl důležitý rok 1906, kdy poprvé v radničních volbách zvítězili Češi a jejich vliv ve městě začal sílit. Vytvořená rada, kterou tvořili českobudějovičtí čeští podnikatelé, projednávala záležitosti města a velkou pozornost věnovala školství. Řešily se především přestupy českých dětí z německých škol do českých, protože v obcích docházelo ke zřizování českých menšinových škol. Na podporu české menšiny byla v obci Šindlovy Dvory a posléze i v Litvínovicích otevřena menšinová česká škola. Počet dětí v české menšinové škole rok od roku rostl. Počet dětí v menšinové české škole: v roce 1919 zapsáno 58 dětí, v roce 1920 zapsáno 88 dětí, v roce 1921 zapsáno 83 dětí, v roce 1922 zapsáno 55 dětí, v roce 1923 zapsáno 44 dětí, v roce 1924 zapsáno 45 dětí, v roce 1925 zapsáno 58 dětí. Klesající počet dětí byl způsoben menší porodností v důsledku válečných let.<sup>55</sup>

Na začátku 20. století žilo v Litvínovicích 355 obyvatel, z toho 274 Němců. Při sčítání lidu v roce 1910 se přihlásilo v Litvínovicích 453 obyvatel, z toho 345 obyvatel bylo Němců. V této době se při městských volbách podařilo uchopit moc českým

---

<sup>54</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

Srov. RADA, F. *Když se psalo T.G.M.*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství Růže, 1992, s. 24-37. (dále jen *Když se psalo T.G.M.*).

<sup>55</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

politickým zástupcům a České Budějovice se změnilo na město s českým národním smýšlením. Tato česká převaha trvala do vzniku Protektorátu Čechy a Morava.<sup>56</sup>

Během první světové války sílily protičeské tendence a němčina se opět stala hlavním jazykem. Po vypuknutí 1. světové války se projevil naplno konflikt mezi Čechy a Němci. Na sklonku léta 1914 neměla drtivá většina lidí představu o možném průběhu války a skutečnost generaci těchto let zaskočila. Mnozí vnímali rok 1914 jako dělicí čáru mezi „starým“ a „novým“ životem. Běžný život dostal úplně jiný smysl. Dříve měl denní cyklus zavedený systém. V námi uváděných obcích se lidé řídili zavedenými přírodními rituály, které se po staletí neměnily. Změna nastává, když venkovské obyvatelstvo začalo přicházet do průmyslových závodů ve velkých městech. Obyvatelstvo ze Šindelových Dvorů, Litvínovic i Mokrého, které se zařadilo mezi dělníky, chodilo do práce časně. V poledne, které ohlašovalo houkání továren, spěchali lidé na oběd. Dělníci seděli na lavičkách a obědvali přinesené jídlo, úředníci chodili domů. Dělníci začínali pracovat v jednu hodinu, školy a úřady ve dvě hodiny. Ve čtyři hodiny končila škola a továrny, kanceláře v šest hodin večer.

Další změny způsobil začátek 1. sv. války, kdy byla nařízena a zavedena válečná povinnost pro všechny muže od 18 do 50 let. Toto se týkalo i mužů z obcí Šindlový Dvory, Litvínovice i Mokrého. Tito muži se účastnili bojů a mnozí se již zpátky nevrátili.<sup>57</sup>

Vojenská povinnost změnila život nejen v rodinách odvelených vojáků, ale také ve školství. Ve školních budovách, které byly o prázdninách volné, se ubytovalo vojsko, na školních dvorech byla postavena polní kuchyň. Vojáci byli také ubytováni v hostincích. Přímo v Šindlových Dvorech, po nařízení mobilizace v říjnu 1921 obsadilo prostory první třídy české menšinové školy vojsko 20 mužů a 36 koní. Vojáci se ve škole chovali nevhodně, ukradli mnoho věcí a nábytek poničili, panu učiteli ukradli mnoho osobních věcí a poničili zásobu učebnic. Škola v Šindlových Dvorech se pomalu zotavovala z těchto škod. Stejně na tom byly další školy, protože většinu budov si zabralo vojsko a vyučování probíhalo v soukromých domech, kde nebylo dost místa pro všechny žáky. Učitelé odešli do války a pomůcky také nebyly.<sup>58</sup>

---

<sup>56</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 13-15.

<sup>57</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

<sup>58</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 19.

Mnoho záznamů z válečných let není. Záznamy se týkají nařízeních, která válečná léta přinesla. Rok 1915 přinesl nedostatek mouky, kterou nešlo zakoupit. Vláda nařídila míchat mouku s moukou kukuřičnou a bramborovou. Zavedeny byly chlebové lístky. V obcích byly zřízeny komise, které měly na starost potraviny a jejich rozdělování.

V roce 1917 bylo vydáno z důvodů nedostatků jídla nařízení ohledně potravin pro obyvatelstvo, ve kterém bylo přiznáno jedné osobě pouze 15 dkg masa, ¼ litru mléka. Toto množství však nebylo dodrženo. Hlad dostoupil vrcholu, dospělý člověk měl nárok na 2 brambory, 11 gramů mouky, 15 gramů masa, 180 gramů černého chleba na den.<sup>59</sup>

Nedostatek potravin způsobil podvýživu především u dětí, ty se často za války živily pouze koňskou krví. Pan učitel Sklenička zaslal žádost, kde popsal bídu šindlovských dětí na československou péči, a výsledkem byla vydatná pomoc. Škola dostala příspěvek na zajištění obědů pro celkem 90 českých i německých dětí, pomoc byla zajištěna i těhotným a kojícím ženám a dětem do 6 roků. Rodiny dostaly potraviny, kondenzované mléko, rýži, fazole, mouku, cukr, tuk, kakao, suchary. Paní učitelka Skleničková se starala o kvalitní stravu pro děti a denně připravovala pro děti obědy. Potraviny, které se rozdaly a provařily, byly v hodnotě 90 000 Kč.<sup>60</sup>

Po 1. sv. válce se sice začíná postupně se začíná měnit poměr obyvatelstva, jak se můžeme dočíst v dokumentech sčítání lidu z února 1921, kdy byla stále zřetelná převaha Němců v obcích. Okolo roku 1930 se národnostní složení obyvatel začalo vyrovnávat.<sup>61</sup> V námi popisovaných obcích se začala řešit menšinová otázka, která byla jedním z nejvýraznějších problémů nové republiky, ani jeden z národů se nechtěl řadit k menšině. Rozdílnost byla především v náhledu na rozdělení českých zemí v novém Československu. Češi chtěli zachovat historické české země jako součást Československa a německo-české vztahy řešit v rámci republiky. Němci si chtěli rozdělit a připojit území s německým osídlením k německému Rakousku nebo k Německé říši. Vztah tehdejších Němců k nově vzniklé republice byl negativní od samého počátku. Čeští Němci do poslední chvíle doufali v uznání a prosazení svých<sup>62</sup>

---

<sup>59</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

<sup>60</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlov Dvory 1919-1940, s. 5-6.

<sup>61</sup> Tamtéž, s. 14-19.

<sup>62</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart 16 a kart. 19.

práv. Československá republika nabídla během prvních dvou let své existence československým Němcům právní postavení, jehož úroveň převyšovala tu, která byla tehdy běžně uplatňována v poměru k národnostním menšinám v ostatních evropských státech.

Nutno však říct, že v našich obcích se i v této době našly výjimky. I přes nacionální předsudky fungoval vzájemný obchod, fungovala smíšená manželství. Obyvatelstvo Šindlových Dvorů, Litvínovic i Mokrého bylo po celá staletí obklopeno německým prvkem a jedna strana ovlivňovala druhou, obyvatelé nebyli nijak odděleni a žili vedle sebe bez problémů. I přes rozdíl jazyků si byli blízcí. Tato klidná doba však záhy skončila. Členové obou národů se začali domáhat svých práv, chtěli se sjednotit v rámci své země a nechtěli být součástí země jiné. Oba národy poukazovaly na právo národa na sebeurčení. Nacionální snahy obou národů postupem času sílily a na povrch vyvstávaly rozdíly obou stran. Pro česko-německé vztahy byl naprosto klíčový rok 1938, kdy došlo k definitivnímu rozkolu mezi Čechy a Němci. I když většina obyvatel byla stále proněmecká a dávala svým jednáním dostatečně najevo svou příslušnost, jejich politická reprezentace stála v opozici vůči Čechům.<sup>63</sup>

V této napnuté době se podařilo v Litvínovicích zvítězit v obecných volbách české menšině. Byl to největší úspěch v jižních Čechách, protože prvním českým starostou v ryze německé obci se stal pan řídící Břetislav Jindra. I přes toto vítězství začíná v česko-německé vztahy narušovat fašismus. Občané našich obcí už od jara 1938 začali pociťovat jisté ohrožení ze strany Německa. Po přijetí Mnichovské dohody v září 1938 se pod německou nadvládou ocitlo přibližně 700 000 Čechů. Byl to jen začátek, zbytek republiky se stal 15. března 1939 Protektorátem Čechy a Morava. V česko-německých obcích to přineslo německou nadřazenost, která měla podporu v národnostní politice. Začaly se rušit české školy, upřednostňovat německý jazyk a spousta dříve českých občanů se začala hlásit k německé národnosti.<sup>64</sup>

Pro obyvatelstvo přinesla 2. světová válka ochromení vnitřního života obce. Vždy zde žilo německé a české obyvatelstvo v souladu, i když Němci svoji nadvládu projevovali vždy. Po obsazení Československa německou armádou suverenita Němců v obcích rostla. Začátek 2. sv. války a okupace naší země přinesly změny do školství. Nacisté svou ideologii dosadili i do obsahu vzdělávání. Zásadní změnou ve vyučování

---

<sup>63</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart 16 a kart. 19.

Srov. KOŘALKA, J. *Němci, Češi, Slováci*, Praha: Federální ministerstvo zahraničních věcí, 1992.

<sup>64</sup> SOkA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 33



bylo omezení předmětů českého jazyka, dějin literatury, dějepisu, zeměpisu a zavedení německého jazyka. České školství v období okupace bylo vystaveno silnému nacistickému tlaku. Zastaveno bylo vydávání pedagogických časopisů, došlo ke zrušení zemských školních rad, okresních a městských školních výborů. Ze škol bylo odstraněno vše, co by připomínalo národní svébytnost českého národa. Podrobněji popsáno v kapitolách – 2.1 a 2.2 Česká škola Šindlových Dvorech a v Litvínovicích.<sup>65</sup>

Ze šindlovské školy musel nastoupit vojenskou povinnost pan učitel J. Ledl. Tu však nenastoupil, neboť hned 1. září 1939 byl zatčen německou tajnou službou. Stejný osud stihl i pana řídícího Břetislava Jindru - v brzkých ranních hodinách 1. září 1939 byl zatčen říšsko-německými orgány, gestapem. Oba učitelé byli i s ostatními politickými vězni hned ten den převezeni do krajské věznice v Linci. Poté byl pan učitel B. Jindra převezen do koncentračního tábora Buchenwaldu, kde strávil celou válku - 5 let a 8 měsíců.<sup>66</sup> Inspektorát a Okresní školní výbor v Českých Budějovicích nařídil dne 4. září 1939 z vyššího rozkazu okamžitě zastavit vyučování. Vyučování v Litvínovicích bylo od 4. do 14. září zastaveno. Po zahájení vyučování se ve škole vyučovalo dopoledne a odpoledne zdejší prostory využívala mateřská školka. Ta musela své prostory uvolnit pro dělníky z letiště, které po okupaci zabrali Němci a sloužilo k vojenským účelům, dříve sloužilo jako sportovní, s vyhlídkovými lety a ukázkami akrobatických výkonů.<sup>67</sup>

V prosinci došlo na základě nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě k uzavření české školy a školky v Litvínovicích. Žáci museli přestoupit na českou obecní školu, německou školu do Šindlových Dvorů nebo do školy v Českých Budějovicích. V obci Šindlovy Dvory fungovala také německá škola, kterou ve školním roce 1938/1939 navštěvovalo 28 dětí, 13 chlapců a 15 děvčat. Nově přistoupil jeden chlapec a jedna dívka. V září si děti v německé škole připomněly smutné výročí úmrtí T. G. Masaryka a na školní budově byl vyvěšen smuteční prapor. V německé škole se věnovala pozornost návštěvě anglického premiéra Chabera, který 15. září navštívil v horském sídle – Orlím hnízdě u Berchtensagdenu říšského kanceláře Adolfa Hitlera za účelem vyřešení sudetoněmecké otázky. Další pohovory se konaly u Rýnu ve dnech<sup>68</sup> dnech 22. a 24. září. V tomto období mobilizovaná česká armáda obsadila hranice. Také

---

<sup>65</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart 16 a kart. 19.

<sup>66</sup> SOkA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s 26-28.

<sup>67</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart 16 a kart. 19.

<sup>68</sup> SOkA České Budějovice, Chronik der Volksschule in Schindelhof, 1887-1944, s. 113-127.

se zaznamenala událost koncem září, kdy Adolf Hitler žádal právo a volnost pro sudetské Němce. Děti byly obeznámeny s historickým setkáním v Mnichově, kde za přítomnosti A. Hitlera, Mussoliniho, Chamberlaina a Daladieho proběhlo jednání o tom, jak budou Sudety připojené k německé říši. Tentýž den podepsal A. Hitler a Chamberlain německo-anglické prohlášení. Dne 1. října začalo obsazení Sudet německými vojenskými oddíly, 10. října Sudety byly obsazeny. Veliká pozornost se věnovala v dubnu oslavě narozenin Adolfa Hitlera, kdy děti slavnostně vyzdobily třídu a sborově zpívaly. Poté pan řídící seznámil děti se životem vůdce od obyčejného vojáka po státníka a vojevůdce. Slavnost byla zakončena prosbou za zdraví pro vůdce a slavnostním, trojnásobným zvoláním „Sieg Heil.“

Ve školním roce 1941/1942 navštěvovalo německou školu celkem 51 dětí. V březnu tohoto školního roku byla usnesením Ministerstva pro školství a kulturu česká škola v Šindlových Dvorech předána německé škole a česká škola byla umístěna do dosavadní německé školy. Ve školním roce 1942/1943 navštěvovalo německou školu 28 dívek a 16 chlapců. Školní rok začal slavnostním vztyčením vlajky. Vánoční prázdniny tento školní rok trvaly od 19. prosince do 11. ledna. Ve školním roce 1943/1944 navštěvovalo německou školu celkem 50 dětí. Vánoční prázdniny trvaly od 21.12. do 11.1. 1944. V německé škole se věnovala pozornost německým představitelům a událostem, které byly důležité pro německé obyvatelstvo. Větší napětí mezi českým a německým žactvem nebo učiteli nebylo v kronice zaznamenáno.<sup>69</sup>

Ve školách bylo málo učebnic, pomůcek i učitelů. V roce 1944 dochází k nařízení zestátnění škol a k zásadnímu omezování docházelo i v oblasti středního a základního školství.

Po skončení války se projeví následky nacistické politiky vůči Čechům, které byly katastrofální. Velké množství Čechů zahynulo v koncentračních táborech. Během 2. sv. války Češi trpěli pod nadvládou okupantů a česko-německé vztahy už takto zhoršené vyvrcholily odsunem Němců po válce, kdy se projevovala nenávist vůči Němcům a všemu německému. Důsledky nenávisti vůči Němcům se objevovaly v běžném životě obcí. Důsledně byla vytlačována němčina.<sup>70</sup> Němci v Československu byli zbaveni volebního práva, nesměli sloužit v armádě, nemohli uzavřít smíšená

---

<sup>69</sup> SOkA České Budějovice, Chronik der Volksschule in Schindelhöf, 1887-1944, s. 113-127.

<sup>70</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart 16 a kart. 19.

Srov. NOVOTNÝ, M. a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006.(dále jen *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech*).

manželství. Pro Němce byla vyhlášena všeobecná pracovní povinnost, a tím docházelo k odloučení rodin. Němci se rázem stali cizinci, byli zbaveni veškerého majetku, který připadl československému státu. Němčina byla zakázána, byl kompletně potlačen německý život, byly zrušeny německé školy. Někteří Češi chtěli Němcům tzv. odplatit, co zažili v době okupace, a tak docházelo k násilnostem, vraždám, samosoudům, lynčům i několika masovým vraždám německých obyvatel. Tuto nespravedlnost podporovala i komunistická propaganda, která podporovala špatný vztah k Němcům. Svědectvím dlouholetého soužití je především stýkání dvou jazyků na jednom území, v tomto případě češtiny a němčiny. Nešlo jen o předávání informací, ale i o vzájemné přejímání hodnot. Čeština z němčiny přejala řadu slov a slovních obrátů. Tyto germanismy mají již zdomácnělou podobu.

Česko-německé vztahy prošly velmi komplikovaným vývojem. Od každodenního klidného soužití k vzájemným sporům a nenávisti. Němci v Československu však tvořili velkou menšinu, která měla své požadavky, ale jejich řešení vždy neprobíhalo v klidu a míru. S příchodem druhé světové války se česko-německé vztahy definitivně změnily. Litvínovičtí obyvatelé, čeští Němci v jižních Čechách, byli sice nadšeni z připojení svých obcí k Velkoněmecké říši, ale záhy se ukázalo, že to nepřináší nic jiného než hlad, strach a utrpení. U německého obyvatelstva však převažovala snaha uchovat si předchozí nadřazenost a privilegia. Během okupace němečtí občané vedeni lživou propagandou třetí říše vedli kroniku obecní v tajnosti před veřejností. Ani na žádost starosty Bř. Jindry nebyla kronika předložena. V době okupace nebyl brán zřetel na požadavky české menšiny v obci a po válce nebyl vhodný čas zabývat se kronikou, která by se měla dostat do českých rukou. Není tedy jisté, kdo za okupace psal do obecní kroniky, veškeré následující šetření bylo bezvýsledné.<sup>71</sup>

Po 2. sv. válce došlo k odsunu Němců a v Mokřém se snížil počet obyvatel na 186. V Litvínovicích se ještě v roce 1979 při uvádění národnosti hlásilo několik občanů k národnosti německé.<sup>72</sup>

---

<sup>71</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

<sup>72</sup> Kronika Obce Mokřé, Pamětní kniha obce Dvory Šindlovy, Kronika obce Litvínovice.

## 1.5 Život v Šindlových Dvorech, Litvínovicích a Mokřém po roce 1945

Pro obyvatele našich obcí skončila 2. světová válka 9. května 1945 v 17.30, kdy na náměstí do Českých Budějovic dorazila vojska Rudé armády, a to divize generála Sokolovského a maršála Malinovského.

*Z kroniky: Obrovité, ba ohromující síly zla a násilí, jež po 6 roků šířily po celé Evropě nezměrnou hrůzu a zkázu a které hrozil konečnou smrtí a zánikem našemu národu, byly zničeny. Vítězná vojska spojenců, především však silná Rudá armáda, zničila vojenskou a hospodářskou moc německého útočníka a vrátila národní i politickou svobodu našemu národu. Vojáci Rudé armády, kteří bezpříkladným pohrdáním smrtí společně s československými jednotkami zbavili naši zemi německých, nacionálně socialistických barbarů, zpečetili s utrpením s krví hrdinných mučedníků.*<sup>73</sup>

V této době také končí dlouhodobé soužití Čechů a Němců nejen v námi popisovaných obcích. V letních měsících začal odsun Němců a poslední transporty do Německa odjely v roce 1946.<sup>74</sup>

Němečtí obyvatelé naložili nábytek na povoz a odstěhovali se, statky ztratily hospodáře a docházelo k novému zabydlování. Veškeré toto zaznamenala kronika a popisovala přistěhovalce po válce v roce 1945. Noví obyvatelé přišli z vesnice Nákří a ještě týden museli bydlet společně s Němci, kteří byli připraveni na odsun. Ještě v roce 1947 do Litvínovic lákal místní občan své známé, kteří bydleli v bytě v Českých Budějovicích. „Ještě jednou zvažte, co Vám nabízím. Pomůžete mi z prací na statku a můžete u mne bydlet na vejminku, pěstovat slepice, prase, zeleninu....“ Osvobozením Československa a přesídlení Němců se poměry v námi popisovaných obcích výrazně mění. Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokřé spadaly pod obvodní výbor Českých Budějovic a přebírání volných usedlostí probíhalo prostřednictvím Fondu národní obnovy. Do uvolněných statků, domů odsunutých Němců přicházejí noví obyvatelé české národnosti.<sup>75</sup>

Doložený záznam je z června 1945 a počet Němců v Českých Budějovicích byl 8 133 osob. Následovalo období příprav na odsun Němců z Československa. V Českých

---

<sup>73</sup> SOkA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 34.

<sup>74</sup> PETRÁŠ, J. Česko-německá problematika v Č.B., 2007, s. 72.

<sup>75</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 5.

Budějovicích bylo zřízeno Oblastní odsunovací středisko, odsunový tábor, sběrný i internační tábor byl v Suchém Vrbném. Českobudějovických Němců bylo v průběhu roku 1946 odsunuto celkem 2 152, došlo k odlivu zemědělců, dělníků, živnostníků.<sup>76</sup>

Přehled odsunutého obyvatelstva ze Šindlových Dvorů, Litvínovic a Mokrého:

- I. odsun 24. ledna 1946 z Mokrého odsunuto 5 osob a ze Šindlových Dvorů 14 osob.
- II. odsun 9. března 1946 z Litvínovic 54 osob, z Mokrého 4 osoby, ze Šindlových Dvorů 3 osoby.
- III. odsun 16. května 1946 z Litvínovic 14 osob, z Mokrého 2 osoby, ze Šindlových Dvorů 1 osoba.
- IV. Odsun 5. června 1946, z Litvínovic 2 osoby, z Mokrého 4 osoby, ze Šindlových Dvorů 1 osoba.
- V. Odsun 18. června 1946, z Litvínovic 1 osoba, z Mokrého 3 osoby, ze Šindlových Dvorů 1 osoba.
- VI. Odsun 22. července 1946 z našich popisovaných obcí žádní občané.
- VII. Odsun 5. září 1946, z Litvínovic 4 osoby.
- VIII. Odsun 16. září 1946
- IX. Odsun 4. října 1946, z našich popisovaných obcí žádní občané.
- X. Odsun 13. října 1946, ze Šindlových Dvorů 5 osob.
- XI. Odsun 3. listopadu 1946, z Litvínovic 4 osoby.
- XII. Odsun 21. listopadu 1946, ze Šindlových Dvorů 2 osoby.<sup>77</sup>

Odsuny měly vliv na změny počtu obyvatelstva, došlo k výrazným změnám v národnostním složení obyvatelstva, nastaly problémy v zemědělství i průmyslu. Největším problémem se stal konfiskovaný majetek. Bohužel musíme konstatovat, že nikdy nebudeme vědět, kolik toho bylo nezákonně ukradeno. Zisk z konfiskátů na okres Českých Budějovic byl ve výši 17 517 453 Kč, samotné České Budějovice pak dalších 13 358 113 Kč. Nemovitý majetek českobudějovických Němců byl odhadnutý na 150 miliónů korun a byl převeden do českého vlastnictví.<sup>78</sup>

V říjnu roku 1945 přišel dopis od likvidátora bývalých německých škol v Českých Budějovicích se žádostí ohledně financí bývalé německé školní rady v Šindlových

---

<sup>76</sup> PETRÁŠ, J. *Česko-německá problematika v Č.B.*, 2007, s. 109, s. 72.

<sup>77</sup> Tamtéž, s. 57-69.

<sup>78</sup> Tamtéž, s. 110-111.

Dvorech. Představitelé obce sdělili ministerstvu financí toto: Částka v celkové výši 23.800 Kč byla vyplacena v únoru 1945 prostřednictvím německé školské úřadovny v Českých Budějovicích. Toto vyplacení nebylo možné doložit. Správa české obecné školy v Šindlových Dvorech i místní národní výbor byly požádány, aby částku vrátili z peněz, které byly zajištěny u bývalé německé místní školní rady. Zároveň bylo požádáno u Zemského národního výboru v Praze, aby byl vrácen nevyčerpaný zbytek dotace na hřiště, dle výnosu ministerstva školství a osvěty z 21. dubna 1941.<sup>79</sup>

2. světová válka se dotkla i obyvatel v Litvínovicích, Šindlových Dvorech a Mokřém. Během okupace měli v rukou obec němečtí obyvatelé. V obci Litvínovice působil politický vedoucí pan Jan Jaksch, který spáchal na konci války s rodinou sebevraždu.<sup>80</sup> V Českých Budějovicích a námi sledovaných obcích došlo těsně po ukončení války během dvou měsíců k 181 prokázaným sebevraždám. V květnu 1945 bylo českými policisty na hřbitově sv. Otýlie zastřeleno 27 Němců bez soudu. Přesné počty Němců na konci války nejsou známy. Odsun Němců byl regulován a vedla se pravidelná hlášení. Začátkem ledna 1946 bylo v Českých Budějovicích již pouze 3 840 Němců.<sup>81</sup>

Příchod nových obyvatel do obydlí německého obyvatelstva, kteří odešli do Německa přinesl zajímavé nálezy v těchto domech. Např. nový obyvatel domku č.p. 51 v Litvínovicích našel uniformy vojáků SA a také staré obecní kroniky, které byly schovány pod podlahou. Bohužel kroniky byly natolik poškozené, že ani odborníci z městského archívu nemohli přečíst záznamy. Záznamy během okupace byly vyhotoveny nekvalitně, sešit zcela běžné kvality, desky byly lepené a obrázky německého vojska byly lepeny nekvalitním lepidlem vyrobeném doma z mouky a škrobu. Tím bylo znemožněno dozvědět se, co bylo v kronice zapsáno.<sup>82</sup>

Kronika zaznamenala smutné příběhy, které zavinila válka na osudech obyvatel. Např. v obci byl člověk, který musel jít u sousedů, protože jeho manželka všechno prodala. Jiný muž odcházel se slzami v očích do zaměstnání, protože jeho žena zvyklá z války šetřit, veškeré jídlo uschovala a zamkla. Další člověk do nadojených konví s mlékem přilíval vodu. Smutné bylo, že když přijelo 60 žáků z Dubného uctít památku

---

<sup>79</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

<sup>80</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 15.

<sup>81</sup> PETRÁŠ, J. *Česko-německá problematika v Č.B.*, 2007, s. 109.

<sup>82</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

Karla Lavičky rodáka ze Šindlových Dvorů, komunisty, kterého usmrtili nacisti během války, květinami, během půl hodiny většina květin zmizela.<sup>83</sup>

V listopadu 1947 se ve škole v Šindlových Dvorech uskutečnilo řízení za účelem zjištění stavu školních budov v Litvínovicích a Šindlových Dvorech.

V Litvínovicích bylo založeno JZD v roce 1949 a již v roce 1950 se plánovalo rozšíření JZD, které mělo 14 koní, 89 krav a 60 jalovic. V roce 1961 se JZD spojilo s JZD Planá a JZD v Litvínovicích zaniklo. Založení JZD nebylo snadné, každý lpěl na své půdě, postupem sem však vstupovali další obyvatelé obcí a pracovní jednotka každým rokem rostla ke spokojenosti předsedy JZD. Zakladatelé JZD popisují pěkné začátky společného hospodaření, kdy se společně selo, oralo, jezdilo na pole, i když někteří noví obyvatelé v zemědělství nikdy nepracovali. Někteří hospodáři zůstali po válce sami, byli staří a nemohli již hospodařit. V kronice jsou zaznamenána děková slova vdovy, která sama nemohla hospodařit na svém statku, měla 6 krav, několik telat, dva voly, sekačku, secí stroj, mlátičku a byla ráda za pomoc JZD, kam se obrátila o pomoc.<sup>84</sup>

---

<sup>83</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 16.

<sup>84</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11, kart. 16, kart. 19 a kart. 21.

## 2 Školství

Škola neustále prochází proměnami. Musí spojit podstatu výchovně vzdělávacího systému se společenskými změnami. Dochází ke změnám v učebních plánech a osnovách, vše s přihlédnutím k pokroku naší epochy. Řízení školy je složitý úkol, kde je důležité zdokonalování cílevědomého kvalitativního výchovného procesu. Škola má široké poslání, slouží k uchování a přenosu kulturních hodnot, k socializaci jedinců v morálním i racionálním smyslu, k maximálnímu rozvoji, k uplatnění zájmů a schopností jedinců. Škola je jednoznačně spojena s každodenním životem. Vzdělávání a výchova je úzce spojena s historií člověka, s jeho řečí, kulturou i prací.

První písemnou zmínku o škole v Čechách můžeme spatřit v Legendě o sv. Václavu. Od 10. století docházelo ke vzniku škol v biskupských sídlech. Školy vznikaly také při farách a kláštorech. Tyto školy se zaměřovaly především na elementární vzdělání potřebné pro bohoslužebné úkony. K nárůstu počtu škol docházelo ve 13. století

v souvislosti s rozvojem měst. Jednalo se o školy městské neboli partikulární, které vznikaly vedle škol církevních a navštěvovaly je především děti měšťanů, obchodníků a řemeslníků. Existovaly městské školy nižší, dvou až tříleté a městské školy vyšší, pětileté.

V době třicetileté války na hranicích shořela většina českých knih, které sloužily dětem i jako učebnice. Nedostatek učebnic a vzdělaných učitelů způsobil úpadek vzdělávání u nás. V roce 1805 dochází k určitým úpravám, které platily dalších 50 let.

Zlepšilo se postavení učitelů, ale pouze formálně, dále byl venkovský učitel špatně placen a vydán na milost šlechtě a bohatým sedlákům. Pro samotné učitele je důležitý rok 1848, kdy se prodloužila doba studia z jednoho na dva roky. Dále došlo k vypracování osnov pro nový systém čtyřtřídní reálky, které sloužily pro studium technických škol, začaly vznikat průmyslové a zemědělské školy.

Při školách vznikaly školní knihovny. K zavedení školní docházky a výuky pro všechny děti vedlo zvýšení produktivity zemědělské výroby, zřizování továren a rozvoj manufaktur. Ta byla pro chlapce i dívky povinná a osmiletá. Na obecných školách se začal učit přírodopis, zeměpis, dějepis, měřičství a tělocvik. Základní vzdělání se stalo nutností a školský systém v té době vznikající, měl úzce vymezený smysl. Nutné bylo<sup>85</sup>

---

<sup>85</sup> KOVÁŘÍČEK, V. *Materiály k dějinám pedagogiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1983. s. 5-60. (dále jen *Materiály k dějinám pedagogiky*).



prosazení možnosti studia pro všechny děti bez rozdílu, bohatým i chudým, chlapcům i dívkám. Po roce 1870 se začaly v Budějovicích zakládat české školy. První školu založil biskup J. V. Jirsík a to dívčí klášterní školu u sv. Josefa. Další byla Matice školská, chlapecká škola o čtyřech třídách.<sup>86</sup>

Koncem 19. století existovaly na našem území dvě hlavní skupiny škol. Prvními byly školy veřejné, které spravoval stát a druhými školy soukromé, které byly pod správou církve nebo spolků. Děti dělníků a drobných rolníků navštěvovaly školy obecné, kde jim bylo poskytováno jen to nejzákladnější vzdělání. Do škol měšťanských docházely jen ty děti, které bydlely ve městech nebo v blízkosti školy. Po ukončení povinné školní docházky se žáci stali kvalifikovanými dělníky a řemeslníky. Úroveň výuky na základních školách byla velmi nízká. Nevyhovovala kapacita tříd a výuka byla narušována úlevami, sezónními pracemi žáků v zemědělství. Dalo by se říct, že základní vzdělání bylo organizováno jen formálně.

Léta 1918 až 1938 lze v oblasti školství charakterizovat jako období rozvoje. Projednávalo se zda úplně vymanit školy z církevního vlivu, zda náboženství zrušit úplně a nahradit ho občanskou naukou a také byla snaha dosáhnout úplného a řádného vysokoškolského vzdělání učitelů obecných a měšťanských škol. Také se podařilo začlenit mateřské školky do školského systému a učitelé museli mít také pedagogické vzdělání. Dívky mohly usednout do lavic soukromých škol po roce 1918. Studovat bylo možné péči o předškolní děti, ošetřovatelství, sociální péči, odbornou školu pro ženská povolání, výuku jazyků a hudby. Dívky mohly dále navštěvovat odborné dívčí školy rodinné a pokračovací dívčí školy.

V roce 1922 byl přijat malý školský zákon, který stanovil osmiletou školní docházku pro celou ČSR, umožnil zřizovat školy i v menších obcích, zrovnoprávnil postavení učitelů a učitelek, rodiče mohli odhlásit své dítě z povinné výuky náboženství. Nesmíme opomenout nastupující vliv Velké říjnové socialistické revoluce a to především v oblasti spravedlivějšího uspořádání společnosti a tím i školského systému a umožnit vzdělání všem dětem bez rozdílu. O další rozvoj školství se zasloužili především učitelé. V té době se začaly rozvíjet všechny typy škol a stavět nové školní budovy. Do vyučovacích předmětů byla zavedena občanská výchova, ruční práce, tělocvik pro dívky a došlo ke snížení počtu žáků ve třídě.<sup>87</sup> V roce 1928 se začalo

---

<sup>86</sup> RADA, F. *Když se psalo T.G.M.*, 1992, s. 126-141.

<sup>87</sup> KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M., *Národní školství*, 2018, s. 12-13., s. 67-83.

uvažovat o lepší organizaci školství a výchovy a to především umožnit žákům dosáhnout co nejvyšší vzdělání, kvalitně ohodnotit učitele, zavést nové pracovní metody jako používání samoučení místo výkladu, hodnocení probíhalo na základě didaktických testů. V prvním desetiletí samostatného státu byla počáteční, obecná škola v centru reformního zájmu, v druhém desetiletí se pozornost soustředila na vyšší třídy obecné školy, nižší gymnázium. Základním pedagogickým principem 1. stupně byl princip pracovní školy. Žáci si měli osvojovat vědomosti, k nimž dospěli vlastní aktivní činností. Vyučovací metody jsou tedy chápány jako cesta k nabývání poznatků i jako prostředek výchovy k samostatnosti, včetně schopnosti samostatně provádět kontrolu vlastní práce.<sup>88</sup>

Protože děti z námi popisovaných obcí navštěvovaly školy v Českých Budějovicích, je potřeba uvést přehled škol v této době. První zmínka o škole v Budějovicích je z roku 1373, jednalo se o městskou školu u kostela sv. Mikuláše, která byla společně s českou školou u farního kostela sv. Prokopa na Starém městě jediná vzdělávací instituce. Od roku 1898 do roku 1900 byla otevřena v Českých Budějovicích spousta škol. Na rohu Jírovcovy a Baarovy 1. česká obecná škola, Rolnická škola na Rudolfovské, České gymnázium na rohu Jírovcovy a Zátkovy, obecné školy v Nové ulici, ve Štítného ulici, v ulici Matice školské. V roce 1868 se podařilo biskupu Jirsíkovi postavit gymnazijní budovu, kde byl zřízen chlapecký seminář pro chudé žáky, a protože byl velký příliv žáků, musel postavit v roce 1903 novou budovu v Jírovcově ulici. V roce 1902 byl v Českých Budějovicích zřízen český učitelský ústav, klášterní dívčí učitelský ústav, dívčí škola, obchodní škola. Od roku 1901 do roku 1915 se otevřely další školy v Českých Budějovicích. Německé gymnázium v České ulici, Český učitelský ústav v Jeronýmově ulici, Škola na rohu Široké a Musejní (dnes Biskupské gymnázium), České dívčí lyceum, Obchodní akademie v Dukelské, Průmyslová škola stavební, v Jírovcově ulici 1. Česká měšťanská škola. Podpora vzdělání se týkala i venkovských škol, které vznikaly v okolí města. Pro české měšťanské třídy byla postavena nová budova v Jírovcově ulici. V části dnešní Lidické ulice Němci váhali se zřízením české školy, nakonec byla postavena v ulici Matice školské, kde stojí dodnes. Za Rakouska-Uherska začínal školní rok 15. září a končil 15. července.<sup>89</sup>

---

<sup>88</sup> SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1987, s. 87-244. (dále jen *Dějiny školství a pedagogiky*).

<sup>89</sup> RADA, F. *Když se psalo T.G.M.*, 1992, s. 126-141.

Po vzniku Československa postupně rodiče své děti začali hlásit do českých škol a do německých chodily pouze děti německé. To způsobilo zvýšení počtu žáků ve školách, už tak značně přeplněných, kdy se v lavicích třídy tísnilo až 80 žáků. I přes to, lepší vybavení měly stále německé školy. Chudé děti měly možnost učebnice si půjčit, psaly na břidlicové tabulky kamínkem, měly možnost obědů ve škole a o Vánocích dostávaly šatstvo a boty.

Základní reformní ideje obecné školy se prosadily do Normálních učebních osnov pro školy obecné pro školní roky 1930 až 1933 a daly nový směr pedagogické práci československé školy. Můžeme říci, že místo školy, v níž žáci nabývali znalosti pouhým učením z paměti, novými osnovami se vytvořila činná škola, která probouzela v žácích vynalézavost a nabývání vlastní prací trvalých vědomostí a dovedností, které jsou potřebné pro život. Okolo roku 1935 náklady spojené s místní školou převzala vždy příslušná obec. V budování dalších škol byl nápomocný zákon o újezdních měšťanských školách z roku 1935, jímž bylo umožněno zřizovat měšťanské školy i v menších obcích. To vedlo k rozšíření a zlepšení úrovně vzdělání i mezi lidovými vrstvami.<sup>90</sup>

## 2.1 Česká škola v Šindlových Dvorech

O založení první české školy v Šindlových Dvorech se zasloužil sbor Národní jednoty Pošumavské v Českých Budějovicích. Dosud chodily všechny děti do školy německé, která zde byla od roku 1887. K založení školy bylo nutné zjistit počet dětí, které by do české školy chodily. Místní občané měli takovou radost z nové školy, že nechtěli čekat na oficiální povolení a chtěli zahájit školní vyučování ihned. Pro českou školu poskytl prázdnou usedlost bezplatně místní statkář. Česká škola v Šindlových Dvorech přivítala slavnostně první žáky 19. května 1919 a vyučování se ujal absolvent, toho času bez místa. Otevření školy bylo spojeno s velkou slavností, které se účastnili obyvatelé a vlastenecké spolky. Velkou zásluhu na vytvoření sítě českých škol v silně německém prostředí jižních Čech měl pan inspektor Emanuel Drobil, nejprve působil sám jako učitel a potom jako inspektor, vždy stál na straně českých škol.<sup>91</sup>

Česká škola v Šindlových Dvorech vznikla v době meziválečného Československa, kde otázka školství, výchovy a vzdělání patřila vzhledem k mnohonárodnostnímu

---

<sup>90</sup> KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M., *Národní školství*, 2018, s. 12-13.

<sup>91</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 3.

složení obyvatelstva ke komplikovanému tématu. V této době panovalo napětí mezi českými a německými učiteli.<sup>92</sup>

Školní rok 1919/1920 zahájil nový pan učitel Alois Sklenička řádným zápisem dětí do školy. Přihlásilo se celkem 61 dětí a to 31 dívek a 30 hochů. Česká škola měla využívat uvolněnou třídu místní německé školy. Bohužel učitelé na německé škole nechtěli třídu uvolnit a tuto záležitost musela řešit komise okresní správy politické. Na základě jejího rozhodnutí byla školní učebna úředně zabrána i s veškerým vybavením. Díky tomu mohl pan učitel Alois Sklenička 1. října 1919 začít vyučovat. Bohužel když přišel druhý den do třídy, veškerý nábytek i přes zamčené dveře byl pryč. Obrátil se na německého pana řídícího, aby se řídil platným rozhodnutím a nábytek vrátil zpět do třídy. Správně tedy začala výuka na české škole až 2. října 1919. Bohužel spolupráce s německými kolegy nefungovala a ti neustále vyučovali i ve třídě, která náležela české škole. Proto se pan učitel Alois znovu obrátil na zemskou školní radu a ta rozhodla o odchodu německého řídícího. Správcem školní budovy se stal pan učitel Alois Sklenička a tím se ukončily spory s německými učiteli a také získal bydlení pro svou rodinu, kterou musel nechat v bývalém bydlíšti. Po přistěhování se manželka pana učitele Aloise, Marie Skleničková ujala hodin ručních prací. Českou školu v Šindlových Dvorech navštěvovaly děti z Mokrého, Šindlových Dvorů a Litvínovic.<sup>93</sup>

Počátky vyučování byly opravdu velice těžké. Bohužel na dětech se projevil vliv německé školy, kterou do té doby navštěvovaly. Zpočátku českému panu učiteli děti nerozuměly a musel s nimi mluvit německy. Nebylo dostatek pomůcek, psacích potřeb, knih ani potřebného nábytku. Pan učitel Alois psal žádosti a snažil se sehnat pro děti slabikáře, psací a kreslicí potřeby, knihy, nové lavice. I přes veškeré potíže se dětem v české škole líbilo, nebyl ani jeden případ špatné školní docházky. Náboženství vyučoval kaplan Antonín Zítek z Českých Budějovic. Pan učitel Alois svolával každý měsíc schůzky s rodiči a ti se dostavovali v hojném počtu. Velkou oblibu škole zajistilo zavedení ručních prací pro hochy, šlo o tvoření z papíru, proutí, rákosu. Zdejší výrobky byly zaslány Pedagogickému ústavu v Praze na výstavu, odměnou bylo 500,- korun na nákup dalšího materiálu. Pan učitel Alois pořádal i osvětovou činnost, uskutečnilo se spousta přednášek, debat. Pořádal jazykový kurz pro mládež, třikrát týdně docházelo 20 žáků na němčinu.

---

<sup>92</sup> KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M. *Národní školství*, 2018, s. 7.

<sup>93</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 3-4.

Srov. SOkA České Budějovice, Okresní školní výbor České Budějovice, kart. 11.

Pana učitele i jeho manželky si místní velice vážili. Pan učitel byl pověřen zřízením knihovny, knihy byly většinou darované a brzy se shromáždilo téměř 200 knih. Pan učitel Alois se trápil chudobou dětí, která byla i po válce na dětech vidět a zařídil přiděly potravin pro 90 dětí, českých i německých. Pod vedením manželky Marie se denně vařily pro děti obědy. Bohužel postupně všechny její pomocnice pomáhat přestaly a paní Marie vařila dále sama, to odnesla na zdraví. Celkem se navařilo a rozdalo potravin za 90 000 Kč.

Na žádost české menšiny byla pro školu sloužena dne 17. října 1919 v kapli v Mokřém první česká mše, kterou sloužil P. J. Řepa, kaplan z Českých Budějovic. Školní děti zpívaly české mešní písně a pan učitel je doprovázel na harmoniu.

Velkým zážitkem pro děti bylo vítání ministra zahraničí Beneše, který se vracel z Paříže do Prahy přes České Budějovice. Průvod žáků s učiteli se vypravil od školy až na náměstí v Českých Budějovicích a děti cestou zpívaly vlastenecké písně.

Poválečné vánoce roku 1919 byly pro zdejší děti z české školy radostné. Z darů a příspěvků národních sborů a studujících pedagogů se nakoupilo pečivo, ořechy, cukrovinky.

Velmi důstojná byla oslava narozenin prezidenta republiky v roce 1920, děti krásně vyzdobily třídu, zpívaly hymnu, přednášely básně přítomným rodičům. Takto slavnostně se slavila také památka J. A. Komenského. V květnu byla v české škole vykonána školní inspekce, s vedením školy byl pan inspektor velice spokojen. Následně panu učiteli poslal pochvalné uznání za vzorné řízení školy a velmi dobrou mimoškolní činnost.

Na konci školního roku děti podnikly několik exkurzí, do papíren, do vodárny, do muzea, navštívily historické památky v Českých Budějovicích. Děti měly možnost zdarma navštívit biograf, kde zhlédly několik filmů a v divadle divadelní představení, pro děti nezapomenutelný zážitek.<sup>94</sup>

První školní rok 1919/1920 česká škola ukončila výstavkou ručních prací a školní slavností.

I během prázdnin se uskutečnilo spoustu činností pro místní děti. Při výročí upálení Jana Husa byla na Švábím Hrádku zapálena veliká hranice, ke které šly děti s lampióny z Mokřého a Šindlových Dvorů, zde promluvil pan učitel o životě a smrti Jana Husa.

---

<sup>94</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 4-7.

Několik žáků se vydalo během prázdnin na výlet do Prahy, cestovné, stravné a ubytování bylo částečně hrazeno českým spolkem.

Do české školy na školní rok 1920/1921 se zapsalo 88 dětí a školní rok byl zahájen 1. září, každý žák dostal učebnice a školní potřeby. Přihlásilo se velké množství dětí a tak pan učitel podal žádost na zemskou školní radu o povolení otevřít druhou třídu. Žádosti bylo vyhověno a tak mohl hned 10. října nastoupit druhý pan učitel Josef Kubeš. Problém byl s místností, proto třídu musela uvolnit německá škola. Ta ji sice uvolnila, ale třída nebyla vybavena a muselo se čekat na dodání nábytku, umyvadla, školní tabule od zemského správního výboru, učební pomůcky dodala firma z Prahy. I nadále se pokračovalo v zajištění stravování, ošacení a obutí.

Podzimní svátky probíhaly jako loňský rok a také vánoční nadílka, ve které děti letos dostaly navíc školní pomůcky.

Česká škola v Šindlových Dvorech 1. ledna 1921 byla převedena do správy ministerstva školství a národní osvěty.<sup>95</sup>

Škole se podařilo zapůjčit loutkové divadlo a ve třídě se pořádala loutková představení, třída byla vždy plná dětí malých i větších. Pro velký zájem se také hrálo každou druhou neděli odpoledne. O divadelní představení byl velký zájem a pana učitele Aloise napadlo postavit vlastní divadelní jeviště ve škole, kde by se mohlo hrát opravdové divadlo. Poprvé se hrálo na počest 70. narozenin prezidenta Masaryka. Hra se jmenovala „Pro tatíčka Masaryka“ a byla tak úspěšná, že děti musely hned opakovat vystoupení znovu. Divadlo hráli i dospělí a během roku se uvedlo dalších 6 her, vše pod režijním vedením pana učitele Aloise Skleničky.

Během školního roku se začala plánovat stavba nové české školy. Pozemek pro školu byl připraven a plány byly schváleny 8. srpna 1921.<sup>96</sup>

Na konci školního roku se děti vydaly na exkurze do různých podniků, šroubárny, smaltovny, plynárny, tužkárny, slévárny, sirkárny. Školní rok byl ukončen 30. června 1921 velikou slavností a výstavkou školních výrobků, výkresů i učebních pomůcek, které děti samy vyráběly.<sup>97</sup>

O prázdninách se pořádala opět výlet do Prahy, s panem učitelem Aloisem jel také jeho syn, studující na učitele. Šindlovského pana učitele Aloise jmenovalo Ministerstvo školství a osvěty okresním knihovnickým dozorem.

---

<sup>95</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 6-13.

<sup>96</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.

<sup>97</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 12-14.

Školní rok 1921/1922 začal 1. září zápisem dětí do české školy. Do 1. třídy bylo zapsáno 44 dětí, 18 děvčat a 16 hochů, do 2. třídy bylo zapsáno 27 hochů a 22 dívek.

Po nařízení mobilizace v říjnu 1921 obsadilo prostory první třídy vojsko 20 mužů a 36 koní. Vojáci se ve škole chovali nevhodně, ukradli mnoho věcí a nábytek poničili, panu učiteli ukradli mnoho osobních věcí a poničili zásobu učebnic. Bohužel náhrady se škola nedočkala. Na obec to vneslo také špatný obraz, protože vojáci věci prodávali za alkohol a jídlo a místní je v tom podporovali, „*ať si to klidně vezmou, vždyť je to škola státní.*“

Významným dnem byl 31. říjen 1921, kdy přišel z ministerstva dopis s povolením stavby nové české školy. Stavitel přijel hned 2. listopadu, aby na pozemku začal dělat první přípravy na stavbu. 15. listopadu 1921 v 10 hodin a 50 minut byl položen základní stavební kámen nové české školy v Šindlových Dvorech. Do Vánoc se podařilo postavit první patro, krov, následně byla pokryta střecha. Stavba školy byla dokončena 14. července 1922. Stavby školy, jejíž náklady se pohybovaly ve výši 750 000 Kč, se ujal stavitel Teverný z Českých Budějovic a za svou kvalitní a rychlou práci byl pochválen. Nová budova pro českou školu byla postavena včas a školní rok 1922 mohl začít v novém.<sup>98</sup>

V nové školní budově začal školní rok 1922/1923. Do školy se zapsalo 65 dětí, do 1. třídy 13 hochů a 16 dívek, do 2. třídy 19 hochů a 17 dívek. Pan učitel Alois Sklenička vyučoval v 1. třídě a ve 2. třídě nastoupil učitel Vojtěch Vančura, který přišel ze školy z Velešína. Ženské ruční práce vyučovala paní učitelka Marie Skleničková a hodiny náboženství vedl páter Antonín Zítek. 3. září se konala velká slavnost k otevření nové školy, byla to velká událost, kterou uvedl i tisk. Jednalo se o otevření menšinové, české, ale také o architektonicky pozoruhodné školy. Děti si nacvičily divadelní představení pod vedením syna pana učitele Aloise, také již učitele, představení sklídilo velké ovace. V neděli se vypravil velký průvod z Mokrého ke škole, před školou pronesl pěknou řeč pan učitel Alois Sklenička a také školní inspektor pan E. Drobil.

18. října 1922 přijel na návštěvu školní rada z Prahy.

Jarní oslavné dny stejné jako předchozí školní rok. Ke konci školního roku se žáci vypravily na několikadenní výlet do Prahy.<sup>99</sup>

---

<sup>98</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 16-20.

<sup>99</sup> Tamtéž, s. 24.

Přes prázdniny se pan učitel Alois neustále vzdělával, účastnil se kurzů knihovnických, jak pracovat s dětmi mravně narušenými v Praze. Úspěšně absolvoval v Českých Budějovicích mistrovský kurz ve vazačství knih.<sup>100</sup>

Školní rok 1923/1924 začal netradičně v sobotu 1. září zápisem dětí do školy. Poprvé klesl počet dětí, způsobilo to válečné období, kdy se narodilo méně dětí. Do 1. třídy se zapsalo 11 hochů a 6 dívek, do 2. třídy 12 hochů a 15 dívek, celkem 44 dětí. Obsazení školy zůstalo nezměněno. Pan učitel Alois Sklenička se stal při obecných volbách předsedou finanční komise a stal se jednatelem i sboru dobrovolných hasičů.

V březnu 1924 navštívil školu v doprovodu školního inspektora referent ministerstva školství a byl s vedením školy velmi spokojen a pan učitel Alois dostal pochvalu.

Jaro přineslo dětem velké zážitky. Veškeré děti ze školy se zúčastnily vítání prezidenta Masaryka, který přijel do Českých Budějovic na vojenskou slavnost. V červnu se konaly Sokolské slavnosti, bylo krásné počasí a žáci české školy Šindlový Dvory sledovali vystoupení cvičenců na stadionu Sokolského ostrova a následně ve velkém průvodu procházeli městem České Budějovice. Moderní sportovní komplex se sokolovnou, sokolskou plovárnou a atletickým stadionem vyrostl ve třicátých letech na Sokolském ostrově.

Školní rok byl ukončen již 25. června z důvodu ubytování sokolů ve škole.

Školní rok 1924/1925 začal 1. září zápisem dětí do školy, celkem 45 dětí. Do 1. třídy se zapsalo 5 hochů a 7 dívek, do 2. třídy 16 hochů a 17 dívek. Na měšťanskou školu odešlo 8 dětí. Pan učitel Vančura na vlastní žádost přešel do školy v Rožnově a přišel nový pan učitel Břetislav Jindra, ze školy z Rožnova.

Na školu se přijel podívat ministr veřejných prací, prohlédl si školu, zahradu a se vším byl moc spokojen a přislíbil finanční podporu. Pan učitel Alois opět připravil dětem krásnou vánoční nadílku, děti dostaly dobroty, ošacení, obuv.

V březnu se konala slavnost na oslavu narozenin pana prezidenta, děti nacvičily divadelní představení pro své rodiče a příznivce české školy.

Ukončení školního roku proběhlo 28. června výstavkou výrobků dětí, výrobky byly tak dokonalé, že mnozí účastníci nechtěli věřit, že jsou to výrobky dětí. Letos se provedl zápis dětí na příští školní rok ještě před prázdninami, přihlášeno bylo 58 dětí.<sup>101</sup>

---

<sup>100</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 25-26.

<sup>101</sup> Tamtéž, s 26-28.



V srpnu vlivem špatného počasí, kdy při velkém větru a dešti se oknem dostala voda do sklepního prostoru školy a následně zalila chodby. Hasičský sbor celý den a noc odčerpával vodu ze sklepa a chodby. Třídy, které byly již připravené na zahájení nového školního roku, musely být ihned znovu upraveny, aby školní rok byl řádně zahájen.<sup>102</sup>

Ve školním roce 1925/1926 se do 1. třídy zapsalo 23 dětí, 15 hochů a 8 dívek, do 2. třídy celkem 35 dětí, 18 hochů a 17 dívek. Personální obsazení zůstalo stejné.

Na letošní vánoční nadílku se nepodařilo sehnat dostatek finančních prostředků, a tak se letos nekonala.

Školní rok byl zakončen 26. června 1926.

Do školy bylo zapsáno 44 dětí a školní rok 1926/1927 mohl začít. 1. třída se rozdělila na dvě oddělení, I. oddělení - 5 hochů a 8 děvčat, II. oddělení – 7 hochů a 2 děvčata, do 2. třídy 9 hochů a 13 děvčat. Měšťanskou školu navštěvuje 5 žáků. Pan učitel Alois Sklenička byl výnosem ministerstva školství a národní osvětou přeložen na obecní školu v Byňově. Na českou školu v Šindlových Dvorech byl přeložen definitivní učitel z české školy z Nových Hradů, pan Emanuel Holub a jeho manželka, Marie Holubová, byla ustanovena učitelkou ručních prací a domácích nauk při české státní obecné škole v Šindlových Dvorech a Homolích.

Následně vyučoval v 1. třídě pan učitel Emanuel Holub, ve 2. třídě pan učitel Břetislav Jindra, ručním pracím a domácí nauce se věnovala Marie Holubová, náboženství vedl stále kaplan Antonín Zítek z Českých Budějovic. Zdejší škola dostala povolení vyučovat němčinu jako nepovinný jazyk, učitelem byl E. Holub a výuka byla 3x v týdnu.

Na oslavu 28. října byla veliká slavnost ve školní tělocvičně. Děti si nacvičily básničky, písničky vlasteneckého charakteru a pan učitel Holub měl řeč o významu tohoto svátku. Na závěr si děti připravily divadelní přestavení s názvem „Hold Československé republice“ a sklidili od obecenstva velký potlesk.<sup>103</sup>

Během října a listopadu se pro děti hrálo loutkové divadlo, jedna hra s názvem „Kmotry Klepny“ a druhá „Princezna Včelka.“ Školní inspektor přijel zkontrolovat nové nařízení o začátku dopoledního vyučování, začátek se posunul na 8.30 hod. 19. prosince se uskutečnila slavnost Vánočního stromečku, děti dostaly spoustu dobrot, látku na ošacení a nakonec se podívaly na loutkové divadelní představení. Děti, které

---

<sup>102</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 21-25.

<sup>103</sup> Tamtéž, s 26-28.

potřebovaly obuv, šly s panem učitelem a jeho manželkou 25. prosince do Besedy v Českých Budějovicích na vánoční slavnost obuvníků, kde potřebné děti obuv dostaly.

V lednu většina dětí onemocněla spalničkami.

Na jaře děti přednesly básně, písně, divadelní hry na oslavu narozenin pana prezidenta, na slavnosti Červeného kříže, vždy s velkým úspěchem.

Závěr školního roku byl plný výletů. 8. a 9. června jely děti na velký výlet až do Plzně, navštívily Točnick, Tetín, Žebrák, za finanční podpory Místní národní Pošumavské jednoty. Těsně před vydáním vysvědčení šly děti na národopisnou výstavu do muzea v Českých Budějovicích a školní rok byl ukončen školní slavností 28. června. Pro chudé děti byl od ledna do června zajištěn teplý oběd v podobě polévky, kterou chystala manželka a učitelka Marie Holubová.

Předběžným zápisem na další školní rok se přihlásilo 50 dětí.<sup>104</sup>

Prázdninový program se týkal slavnosti upálení Jan Husa. Ta se konala na kopci za Šindlovými Dvory, kdy se nejprve vydal lampiónový průvod školních dětí z Mokrého.

Školní rok 1927/1928 byl zahájen ve čtvrtek 1. září v 9 hod, slavnostního zahájení se účastnili i rodiče, především maminky dětí, celkem bylo zapsáno 69 dětí. Celkem 24 žáků měla 1. třída a musela se rozdělit na dvě oddělení. I. oddělení navštěvovalo 12 hochů a 12 děvčat, II. oddělení mělo 8 hochů a 6 děvčat. 2. třídu navštěvovalo celkem 16 žáků, 8 hochů a 8 děvčat, II. oddělení 4 hoši a 11 děvčat. Do měšťanské školy v Českých Budějovicích přestoupilo 8 žáků. Změna v učitelském sboru nenastala. Dle inspektorátu státních českých škol bylo rozhodnuto o vyučování římsko-katolickém náboženství po 2 hodinách týdně, ženské ruční práce 6 hodin týdně a nepovinné němčině 3 hodiny týdně.

Oslavy 28. října se nesly ve vlasteneckém duchu, děti zpívaly národní písně, hymnu, sehrály divadelní představení. Pan řídící Holub měl řeč k dětem i obecnostem, kdy apeloval hlavně na vlastenectví. Oba páni učitelé svými přednáškami, divadelními hrami a přístupem k vlastenectví velmi ovlivňovali menšinové češství v obci, za což jim bylo vděčno místní české obyvatelstvo. S dospělými divadelníky pan učitel Jindra secvičil během školního roku 8 divadelních her.<sup>105</sup>

Před vánočními bylo pro děti uspořádáno setkání u Vánočního stromečku, kde každé dítě dostalo dárek, který si přálo, ať nějakou dobrotu, nebo látku na oblečení, vše za finanční podpory odboru Národního výboru jednoty Pošumavské. Dále paní učitelka

<sup>104</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 29-35.

<sup>105</sup> Tamtéž, s. 35-37.

Marie vařila pro chudé děti polévku, náklady hradila českobudějovická okresní péče o mládež.

V únoru školu navštívil školní inspektor. Bylo zavedeno elektrické osvětlení, slavnostně se škola rozsvítila 23. června 1928.

Vlastenecky děti oslavily narozeniny pana prezidenta, nacvičily si písně, básničky a divadelní hru, dokonce přijel městský knihovník z Českých Budějovic. V neděli 31. března se uskutečnila pro českou menšinu beseda se světelnými obrazy o životě a boji českých legií.

Děti místní školy se 10. června účastnily dětského dne v Českých Budějovicích, děti byly oblečeny v národních krojích, jely na slavnostně vyzdobeném žebřinovém voze a zpívaly vlastenecké písně. Děti si užily krásný den na Sokolském ostrově a zpět se vracely až pozdě večer. Inspektorát schválil návrh výletu pana učitele Jindry na Dívčí kámen a Klet', děti šly pěšky tam i zpět. Na oslavu ukončení školního roku pro děti a jejich rodiče byla uspořádána školní besídka, pan učitel Holub zde vlastenecky promluvil. A škola byla ukončena 28. června s počtem 68 dětí.

Stejný způsobem jako předchozí roky se oslavil svátek upálení Jana Husa.

Během prázdnin, 11. července přišel výpis Ministerstva školství a národní osvěty o zřízení pobočky české školy v Litvínovicích. O zřízení pobočky se zasloužil řídicí pan učitel Holub a pan inspektor Emanuel Drobil. Podařilo se sehnat vhodné prostory a 1. září 1928 mohla škola v Litvínovicích začít výuku a panem učitelem byl jmenován šindlovský učitel Břetislav Jindra. Do šindlovské školy byl jmenován zastupujícím učitelem Jaroslav Ledl.

*„Práce pro posílení české menšiny místní i okolní konaná intenzivně, plánovitě, tiše, přinese jistě dobré ovoce a ocení se svými výsledky. Česká věc, jest jistě u nás na dobrém postupu.“* Slova pana řídicího Emanuela Holuba z 31.8.1928.<sup>106</sup>

V sobotu 1. září byl zahájen školní rok 1928/1929, bylo zapsáno 83 dětí, z toho 68 dětí do školy v Šindlových Dvorech a 15 dětí do školy v Litvínovicích. 1. třída, I. oddělení se skládalo z 11 hochů a 10 děvčat, celkem 21 žáků, II. oddělení 7 hochů a 10 děvčat, celkem 18 dětí. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 18 žáků, 11 hochů a 7 děvčat, II. oddělení, celkem s 11 dětí, 3 hoši a 8 děvčat. Do měšťanské školy v Českých Budějovicích přestoupilo 8 žáků. Pana učitele Jindru, který přešel do školy v Litvínovicích, zastoupil pan učitel Jaroslav Ledl. Ruční práce stále vedla paní učitelka

<sup>106</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 37-41.

Marie Holubová. Další změna nastala ve výuce náboženství, které převzal pátek Josef Ployhar. Od 1. října musel J. Ledl nastoupit vojenskou službu a byl povolán zastupující učitel Karel Kovář.

Česká škola v Šindlových Dvorech dostala od českých spolků zapůjčeno 12 obrazů z české historie. Česká menšina v obci opět slavnostně oslavila 10. výročí vzniku samostatné republiky, v předvečer děti uspořádaly lampiónový průvod s hudbou z Mokrého, přes Šindlovy Dvory do Litvínovic a zpět ke škole, zde měl pan učitel řídící Holub proslov.

Od 7. prosince začala paní učitelka Marie Holubová opět vařit pro chudé děti polévku. Také bylo pro děti sehráno loutkové divadlo. 23. prosince se konala slavnost Vánočního stromku, děti zpívaly koledy u stromečku, pan učitel Kovář přednesl básně a následně všech 67 dětí dostalo vánočku, jablíčka, ořechy, oblečení.

Dalším výnosem školního inspektorátu se povolilo zřízení české obecné státní mateřské školky, vedením byla pověřena paní Marie Vraná z Českých Budějovic. Činnost školky byla zahájena až po vánočních prázdninách 4. ledna 1929, zapsáno bylo 24 dětí.

V lednu 1929 nečekaně přišly veliké mrazy, teplota klesla až k  $-41^{\circ}\text{C}$ . Tyto mrazy zapříčinily velkou nemocnost dětí a ministerstvem školství bylo uděleno volno až do konce února.<sup>107</sup>

Klasickým vlasteneckým způsobem se slavil narozeninový den pana prezidenta.

V červnu se děti vydaly na výlet na Zvíkov, bohužel celou cestu pršelo. Na ukončení školního roku byla uspořádána slavnost a školní besídka s divadelním představením dětí. Školní rok ukončilo 69 žáků, na měšťanskou školu přestoupilo 11 dětí.

Oslavy upálení Jana Husa proběhly jako každoročně průvodem k hranici v Šindlových Dvorech.

Školní rok 1929/1930 začal 2. září pro 64 dětí. Počty a obsazení tříd: 1. třída, I. oddělení 10 hochů a 8 děvčat, celkem 18 žáků, II. oddělení 7 hochů a 9 děvčata, celkem 16 dětí. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 21 žáků, 9 hochů a 12 děvčat, II. oddělení, celkem 9 dětí, 6 hochů a 3 děvčata.

Pobočka v Litvínovicích se výnosem ministerstva školství a národní osvěty stala samostatnou jednotřídní obecnou školou a správcem byl stanoven pan učitel Břetislav

---

<sup>107</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 42-44. Srov. SCHINKO, J. *České Budějovice 1948-1989*, 2006, s. 224.

Jindra. Pan učitel Karel Kovář byl přeložen k Suchdolu nad Lužnicí. Na českou obecnou školu Šindlovy Dvory nastoupila pomocná učitelka Josefa Erhartová. Pro mateřskou školu byla určena paní Milada Křížová a měla na starost 28 dětí. V 1. třídě vyučoval pan učitel Emanuel Holub, 2. třídu vedla J. Erhartová, ruční a domácí práce stále učila paní učitelka M. Holubová.

Velkou slávou byla oslava 1000. výročí úmrtí sv. Václava, dopoledne dětem byl vysvětlen význam jubilea a odpoledne význam této osobnosti. Vlastenecky promluvil pro celé shromáždění pan učitel Holub.

Letos přišlo z inspektorátu státních škol národních v Českých Budějovicích doporučení k oslavě 28. října. Doporučeno bylo slavit státní svátek v sobotu v prvních hodinách a ostatní vyučovací hodiny odpadnou. Učitelé si měli připravit přednášky, vyzdobit školu praporem v národních barvách.<sup>108</sup>

Letošní akce Vánoční stromeček se účastnily i děti z mateřské školky, všechny děti měly nacvičené písničky a básničky a nakonec dostaly opět štědrú nadílku, včetně bot a oblečení.

Inspektorát státních škol národních prodloužil vánoční prázdniny z finančních důvodů od 22. prosince do 6. ledna 1930.

Dalším výnosem byla povolena česká mateřská školka v Mokrému, začala fungovat od 3. února 1930, pod vedením paní Marie Šalounové. Pod správou české školy v Šindlových Dvorech se dostala česká mateřská škola ve Čtyrech Dvorech.<sup>109</sup>

Od poloviny dubna do konce školního roku byla panu řídícímu povolena zdravotní dovolená, na zástup byl povolán pan učitel František Mazanec.

V červnu se děti vydaly na výlet na Rožmberk. Následující neděli se uspořádala školní besídka společně s mateřskou školkou a školní rok byl slavnostně ukončen.

O prázdninách se děti jako každý rok účastnily oslav upálení mistra Jana Husa.

1. září začal školní rok 1930/1931 a dostavilo se všech 82 zapsaných dětí. Pro velký počet dětí dostala česká šindlovská škola povolení otevřít III. oddělení. 1. třída, celkem 23 dětí, 11 hochů a 12 děvčat. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 16 žáků, 11 hochů a 5 děvčat, II. oddělení, celkem 17 dětí, 7 hochů a 10 děvčat, III. oddělení, celkem 20 dětí. V učitelském sboru nastaly také změny, odešel Fr. Mazanec a J. Erhartová, z mateřské školy M. Šalomounová. Novými příchozími byla učitelka Jiřina Náhradová a do školky Hedvika Suchomelová.

---

<sup>108</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 44-47.

<sup>109</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

V září vypukl požár v domku v těsné blízkosti školy, shořel úplně celý, naštěstí škola zůstala v pořádku. Podzimní oslavy probíhaly jako každoročně za účasti veškerých žáků, kteří nacvičili básně, písně i divadelní představení. V prosinci 19. bylo zahájeno rádiové vysílání pro školy. U vánočního stromečku děti včetně dětí z mateřských školek dostaly spoustu nadílky, celkem bylo obdarováno 105 dětí.

Tento rok v únoru se ve škole konala valná hromada odboru Národní Pošumavské Jednoty, přijeli i zástupci z prezidentské kanceláře, hodnotila se kvalita české menšinové školy. V březnu se velice náležitě slavilo narození prezidenta Masaryka za účasti všech školních dětí i dětí z mateřských školek, učitelský sbor uspořádal žákovskou akademii.

V červnu se větší děti vydaly na výlet na Hlubokou. Školní rok byl ukončen tradiční slavností a opět se provedl zápis dětí na další školní rok, přihlásilo se 84 dětí.

Svátek mistra Jana Husa probíhal v mateřské školce v Mokrému.

Školní rok 1931/1932 začal v úterý 1. září a dostavilo se všech 84 zapsaných dětí. I přes takto velký počet dětí, nepřišlo povolení k otevření III. oddělení. Proto se až do 16. září vyučovalo pouze ve dvou třídách. V učitelském sboru došlo ke změnám, Jiřina Náhradová byla přeložena do Kaplice a přišla Vlasta Štaflová, Milada Křížová byla přeložena do Rožnova a přišla Jindřiška Batulková. Počty dětí po třídách: 1. třída, celkem I. oddělení 14 dětí, 5 hochů a 9 děvčat, II. oddělení celkem 21 dětí, 9 hochů a 12 dívek. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 12 žáků, 7 hochů a 5 děvčat, II. oddělení, celkem 21 dětí, 11 hochů a 10 děvčat, III. oddělení, celkem 11 dětí. V 1. třídě vyučoval pan učitel E. Holub, 2. třídu vedla Vl. Štaflová, 3. třídu vedl J. Ledl. Během jara byla pí. učitelka Vlasta Štaflová přeložena do Českého Krumlova, náhradou přišel pan učitel Václav Klíma.<sup>110</sup>

V polovině září přijel na inspekci sekční šéf ministerstva školství a národní osvěty. Odměnou za dobré vedení školy bylo předplatné časopisu pro mládež „Mladý svět.“ Tradice vánočního stromečku byla díky finanční podpoře dodržena a děti bohatě obdarovány.

Na škole během února probíhaly přednášky o českých dějinách, nejen pro děti, ale i pro dospělé. Koncem února se celá škola účastnila divadelního představení v Národním divadle v Českých Budějovicích. Děti ze školy i mateřské školky si připravily básně, písně a divadelní hru na oslavu narozenin prezidenta Masaryka.<sup>111</sup>

<sup>110</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 47-55.

<sup>111</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

Díky panu učiteli Holubovi, který zařídil rozhlas ve škole, mohly děti v české škole Šindlový Dvory poslouchat řeč pana prezidenta Masaryka, který promlouval ke školní mládeži.

Koncem března opět vykonána inspekce ve škole.

Konec školního roku byl 28. června, zároveň se uskutečnil zápis na další školní rok, přihlásilo se 81 dětí.

Svátek mistra Jana Husa se uskutečnil ve škole.

Ve čtvrtek 1. září začal školní rok 1932/1933 zapsáním 81 dětí, na konci srpna přišlo povolení zachovat III. oddělení. V učitelském sboru došlo ke změnám, Václav Klíma byl přeložen do Brlohu, přišla Ludmila Bürgerová. 1. třída, I. oddělení, celkem 15 dětí, 5 hochů a 10 děvčat, II. oddělení celkem 9 dětí, 5 hochů a 4 dívky. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 23 žáků, 10 hochů a 13 děvčat, II. oddělení, celkem 14 dětí, 8 hochů a 6 děvčat, III. oddělení, celkem 17 dětí. V 1. třídě vyučoval pan učitel E. Holub, 2. třídu vedla Ludmila Bürgerová, 3. třídu J. Ledl. V mateřských školkách beze změny, v Mokřém Hedvika Suchomelová a Šindlových Dvorech Batulková Jindřiška.

V listopadu se vypravil učitelský sbor s dětmi do Českých Budějovic do biografu Elektra na film „Zapadlí vlastenci.“ Tradice Vánočního stromečku byla zachována.

Bohužel pro učitele měl stát nepříjemné překvapení, byl jim odebrán nárok na vánoční příspěvek a dále byl snižován plat veškerým učitelům, činných i v důchodu.

Koncem ledna šli žáci do biografu Hvězda na dokument o Vsesokolském sletu v Praze. V březnu přijel opět školní inspektor. Mezi pěkné akce patřila Mírová slavnost a Oslava dne matek, která se věnovala vzpomínce na Ch. G. Masarykovou, která před 10 lety zemřela.

Školní rok byl ukončen 28. června. Jeden žák odcházel na Jirsíkovo gymnázium do Českých Budějovic. Na další školní rok se přihlásilo celkem 81 dětí.<sup>112</sup>

Školní rok 1933/1934 začal v pátek 1. září a zapsáno bylo 37 chlapců a 44 dívek, celkem 81 dětí, opět bylo povoleno zachovat III. oddělení. Učitelský sbor zůstal stejný. V 1. třídě vyučoval pan učitel E. Holub, 2. třídu vedla Ludmila Bürgerová, 3. třídu J. Ledl. V mateřských školkách beze změny, v Mokřém Hedvika Suchomelová a Šindlových Dvorech Batulková Jindřiška. 1. třída, I. oddělení, celkem 20 dětí, 12 hochů a 8 děvčat, II. oddělení celkem 10 dětí, 3 hoši a 7 dívek. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 10 žáků, 5 hochů a 5 děvčat, II. oddělení, celkem 20 dětí, 8 hochů a 12 děvčat,

---

<sup>112</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 56-61.

III. oddělení, celkem 13 chlapců a 17 dívek, celkem 30 dětí. V pátek 27. října poslouchali žáci ve škole rozhlas s projevem ministra školství k velkému národnímu svátku. Druhý den se konala slavnost pro českou menšinu. Při vánoční nadílce bylo podarováno 60 dětí cukrovinkami a oblečením.

Děti byly vedeny k vlastenectví a když se konala prezidentská volba, tak děti díky rozhlasu byly téměř přímo u volby, kdy T. G. Masaryk byl opět zvolen prezidentem.

Ke konci školního roku byla uspořádána školní besídka, aby se žáci důstojně rozloučili se školním rokem. Předběžný zápis hlásil 80 dětí na další školní rok.

Školní rok 1934/1935 začal v pondělí 3. září a zapsáno bylo 39 chlapců a 38 dívek, celkem 77 dětí. Učitelský sbor zůstal stejný; 1. třída, I. oddělení, celkem 15 dětí, 12 hochů a 3 děvčata, II. oddělení celkem 12 dětí, 5 hochů a 7 dívek. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 12 žáků, 3 hoši a 9 děvčat, II. oddělení, celkem 10 dětí, 5 hochů a 5 děvčat, III. oddělení, celkem 8 chlapců a 14 dívek, celkem 22 dětí.

Veškeré svátky slavnostně slaveny jako obvykle. Na vánoční besídce obdarováno 70 dětí školních a 20 dětí z mateřské školky. Všechny jarní slavnosti jako tradičně.

Ke konci roku se vydaly děti na školní výlet na Klet'.

Školní rok byl slavnostně ukončen a proveden zápis na další rok, přihlásilo se 80 dětí.

V pondělí 2. září začal školní rok 1935/1936 a zapsáno bylo 43 chlapců a 39 dívek 82 dětí, opět bylo povoleno zachovat III. oddělení. 1. třída, I. oddělení, celkem 17 dětí, 9 hoch a 8 děvčat, II. oddělení celkem 15 dětí, 12 hochů a 3 dívky. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 12 žáků, 4 hoši a 8 děvčat, II. oddělení, celkem 9 dětí, 2 hoši a 7 děvčat, III. oddělení, celkem 6 chlapců a 15 dívek, celkem 21 dětí. V učitelském sboru nastává změna. Z důvodu vdavek odešla a následovala manžela do Českého Krumlova učitelka Ludmila Bürgerová, náhradou přichází Anna Dudáková. V únoru nastala další změna, přichází zastupující učitelka Hana Koudelková, která nahrazuje Annu Dudákovou, která se vdala a odešla za manželem.

Pan učitel Holub musel během měsíce října připravit seznam dětí, jimž budou podávány jodové tablety a zároveň musel seznámit rodiče žáků s výhodami jodové profylaxe.<sup>113</sup>

Oslava 28. října, byla ministerstvem stanovena na 26. října (pátek), děti poslouchaly rozhlas a v neděli byla slavnostní akademie, kde děti školní i z mateřské

---

<sup>113</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 62-69.



školky sehrály loutkové divadlo. Při významných dnech, narozeninách prezidentů hojně užívám rozhlas, kde děti poslouchaly projevy.

Školní rok byl ukončen v sobotu 28. června, na další rok se zapsalo 78 dětí.

Školní rok 1936/1937 začal v úterý 1. září a zapsáno bylo 40 chlapců a 38 dívek, tedy 78 dětí, opět bylo povoleno zachovat III. oddělení. 1. třída, I. oddělení, celkem 15 dětí, 8 hochů a 7 děvčat, II. oddělení celkem 10 dětí, 4 hoši a 6 dívek. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 16 žáků, 12 hochů a 4 děvčata, II. oddělení, celkem 12 dětí, 5 hochů a 7 děvčat, III. oddělení, celkem 17 chlapců a 11 dívek, celkem 28 dětí. V učitelském sboru nastává změna. Paní učitelka Hana Koudelková byla přeložena do Byňova a nastoupila Anna Trsová, ze školky Jindřiška Batulková přeložena do Rožnova a nastoupila Berta Beiglová - Horká.

Během října byla vykonána na zdejší škole školní inspekce. Letošní svátek 28. října oslavila místní škola národními básněmi a písněmi, žáci poslouchali rozhlasový projev ministra školství, divadelní představení sehráli žáci šindlovské a litvínovické školy. Učitelé ze školy i z mateřské školky uspořádali vánoční besídku, každé dítě dostalo vánoční nadílku.

K výročí narozenin T. G. Masaryka promluvila k dětem paní učitelka Trsová, poté děti shlédly divadelní představení a z rozhlasu si poslechly projev ministra školství.

V květnu se slavila mírová slavnost a den matek. Prezident E. Beneš zavítal do jižních Čech a děti ze Šindlových Dvorů se vypravily na náměstí do Českých Budějovic, aby ho zde přivítaly.

Školní rok byl ukončen jako obvykle slavností, zapsat se přišlo 78 dětí na příští rok.

Školní rok 1937/1938 začal ve středu 1. září a zapsáno bylo 38 chlapců a 39 dívek, celkem 77 dětí a zůstalo zachováno III. oddělení. Obsazení ve třídách bylo následující, 1. třída, I. oddělení, celkem 18 dětí, 7 hochů a 11 děvčat, II. oddělení celkem 9 dětí, 4 hoši a 5 dívek. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 19 žáků, 7 hochů a 12 děvčat, II. oddělení, celkem 10 dětí, 4 hoši a 6 děvčat, 3. třída, I. oddělení, celkem 9 dětí, 4 chlapci a 5 dívek, II. oddělení celkem 12 dětí, 4 chlapci a 8 dívek. V učitelském sboru ve škole i školkách nenastala změna.

Slavnost 28. října proběhla slavnostně v učebně 1. třídy, děti zpívaly národní písně, přednášely básně, uvedly divadelní hru. Vánoční besídka pro všechny děti přinesla nadílku, dobroty, šatstvo i obuv.<sup>114</sup>

---

<sup>114</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 70-79.

Škola věnovala pozornost i odchodu školního inspektora, Emanuela Drobila. Ten odešel v 60 letech do důchodu, celá léta podporoval českou školu v Šindlových Dvorech, na jeho místo nastoupil Josef Karel, který dělal ředitele měšťanské školy v Chomutově.

Kvůli Sokolskému sletu v Praze byl letošní školní rok ukončen již 22. června.

Na příští školní rok se přihlásilo 70 žáků.

Tradičně slavnostně začal školní rok 1938/1939 ve čtvrtek 1. září. Zapsáno bylo 36 chlapců a 35 dívek, celkem 71 dětí, opět bylo povoleno zachovat III. oddělení. 1. třída, I. oddělení, celkem 11 dětí, 4 chlapci a 7 děvčat, II. oddělení celkem 14 dětí, 7 hochů a 7 dívek. Do 2. třídy, I. oddělení, celkem 12 žáků, 6 hochů a 6 děvčat, II. oddělení, celkem 11 dětí, 7 hochů a 4 děvčata, 3. třída, I. oddělení, celkem 15 dětí, 10 hochů a 5 dívek, II. oddělení celkem 8 dětí, 2 chlapci a 6 dívek.

Politické změny v naší zemi se dotkly i šindlovské školy, pan učitel J. Ledl musel nastoupit vojenskou povinnost. Začátkem listopadu zažádal pan řídící Emanuel Holub o penzi, bylo mu vyhověno a jeho nástupcem se stal Karel Fajtl z Kájova. Berta Beiglová z důvodu vdavek odešla ze školky, nahradila ji Hana Koubová.

V dubnu provedl inspekci nový školní inspektor, navštívil všechny třídy ve škole i mateřských školkách, se vším byl spokojený. Následně byl inspektor Josef Karel přeložen do Jindřichova Hradce a nastoupil nový inspektor Adolf Linha.

V Protektorátu Čechy a Morava byla nařízena inspekce žákovských i učitelských knihoven, školních pomůcek, map i obrazů. Dále bylo ze školních a učitelských knihoven zakázáno si půjčovat knihy. V březnu byly žáci šindlovské školy v rámci preventivního lékařského ošetření očkováni proti záškrtu.

Školní rok byl ukončen 24. června.

Školní rok 1939/1940 začal 1. září, zapsáno bylo celkem 52 dětí, 24 hochů a 28 dívek, opět bylo povoleno zachovat III. oddělení. Začátek tohoto školního roku jako by předznamenal další špatné roky. Učitelé ze šindlovské a litvínovické školy byli zatčeni gestapem a hned přišlo nařízení. Inspektorát a Okresní školní výbor v Českých Budějovicích, dne 4. září 1939 z vyššího rozkazu nařídil okamžitě zastavit vyučování na všech národních a mateřských školách v českobudějovickém okrese. Dne 13. září 1939 bylo povoleno zahájit zastavené vyučování. Dle nařízení bylo nutné odstranit veškeré československé státní znaky ze škol a mateřských školek.<sup>115</sup>

---

<sup>115</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 81-90.

Pan učitel J. Ledl byl přeložen na měšťanskou školu v Rožnově, bohužel na místo nenastoupil, neboť hned 1. září 1939 byl zatčen německou tajnou službou. Na školu do Šindlových Dvorů nastoupil pan učitel Jan Kašpírek, který dosud učil na Rudolfově. Pan učitel Karel Fajtl byl pověřen vyřizováním úřednických věcí a vedením školy v Litvínovicích místo pana učitele Bř. Jindry, který byl zatčen gestapem. Do Litvínovic nastoupil Miroslav Švanda a ujal se vedení školy. Během školního roku došlo ještě k následujícím změnám. Pan učitel Jan Kašpírek byl přeložen do Vlachova Březí, na jeho místo nastoupil Jan Řehovský. Paní učitelka z mateřské školy v Mokřém Hedvika Suchomelová byla přeložena do Brlohu, jako náhrada nastoupila Marie Klabouchová.

Školka v Šindlových Dvorech musela, na základě rozhodnutí školního inspektorátu vyhovět žádosti SA, opustit a zapůjčit své školní místnosti v mateřské školce vojákům.

Další nařízení přišlo v prosinci. Dle požadavku říšského protektora v Čechách a na Moravě uzavřelo ministerstvo školství a národní osvěty, ke dni 11. prosince 1939 českou školu v Litvínovicích a doporučovala žákům přestoupit na českou obecní školu do Šindlových Dvorů. Mateřská školka v Litvínovicích byla také uzavřela. Do šindlovské školy přibylo 23 žáků, z nich 2 žáci odešli do Rožnova, do Budějovic 6 žáků, do Hrdějovic 1 žák, takže ve skutečnosti nastoupilo 14 žáků. Pan řídící z litvínovické školy byl přeložen do Plané. Vyučování na všech školách bylo policejním ředitelstvím zastaveno od ledna až do 18. února 1940. Vyučování bylo zahájeno však až 4. března 1940, po dohodě ministerstva školství a národní osvěty s úřadem státního protektora Čechy a Morava. K potlačení veškerého vlastenectví přišlo další nařízení týkající se dne 7. března, nařízen byl běžný vyučovací den bez oslav. Naopak se nařídilo slavit roční výročí zřízení Protektorátu Čechy a Morava, řídícím učitelům bylo určeno shromáždit veškeré učitele i žactvo a přednést projev, text byl dán a zněl takto: „*Dnes je tomu právě rok, co státní president odevzdal osud českého národa a státu do rukou Vůdce německého národa. Tímto prozíravým státnickým činem byl český národ zachráněn z válečného nebezpečí a politických zmatků, které ohrožovaly jeho trvání.*“ Další výnos se týkal oslav narozenin Adolfa Hitlera, na každé škole se musela konat poslední hodinu krátká oslava, opět byl předepsaný projev, který musel ředitel, dříve řídící učitel přednést učitelskému sboru a veškerému žactvu. Dle dalšího nařízení museli všichni státní úředníci, tedy i učitelé složit slib Vůdci a říšskému kancléři Adolfu Hitlerovi.<sup>116</sup>

---

<sup>116</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

Dle oběžníku se veškeré školy musely zbavit všech československých státních znaků, názvů národní a česká. Škola v Šindlových Dvorech měla na zdi nápis - Česká státní obecná škola, smělo zůstat pouze obecná škola, zbytek musel být odstraněn.<sup>117</sup>

Tímto smutným okamžikem našich dějin, končí školní kronika první české školy v Šindlových Dvorech.<sup>118</sup>

Obecná škola v Šindlových Dvorech udělala ke konci dubna 1942 seznam inventurních předmětů ve školní budově č. p. 40. Seznam obsahoval 16 lavic s opěradly, 2 skříň trojdílné, 2 stupně k tabuli, 2 párové posunovací tabule, 2 stropní závěsné lampy, 1 kus vodotěsné armatury, 40 dvousedátkových lavic, 1 dešťoměr, 1 stůl do učebny, v celkové hodnotě 10 760 Kč.

Začátkem srpna 1945 si obecná škola v Šindlových Dvorech převzala 95 obrazů, 22 učebních pomůcek, 1 globus, 2 míče z likvidace bývalé německé školy.

Prostřednictvím likvidátora bývalých německých škol pana Jaroslava Kuby byla obecnímu úřadu v říjnu roku 1945 předána spořitelní knížka bývalé německé školy k likvidaci. Představitelé obce se obrátili na ministerstvo financí s dotazem, jak naložit s těmito financemi.

V lednu 1947 přišel oběžník pro národní školy ohledně vyučování ruského jazyka, protože ze škol se množily dotazy ohledně textů, učebních pomůcek pro výuku ruského jazyka. Další upozornění se týkalo učitelek domácích nauk, které se měly sejít 23. ledna 1947 v kreslárně 1. měšťanské dívčí školy v Českých Budějovicích. Na poradu bylo nutné přinést 5 archů bílého balícího papíru, 5 archů průhledného papíru, uhel, tužky, tesařskou tužku, pastelky, rumělkou, pravítka, nůžky. Okresní školní výbor účastnicím porady udělil dovolenou.

V květnu přišel oběžník ohledně státních tělovýchovných kurzů pro učitele obecných škol. Tyto kurzy probíhaly během prázdnin od 2. do 15. července pro učitele obecných škol. Dále probíhaly třínedělní pokračovací kurzy pro učitele se zkouškou způsobilosti z tělesné výchovy.<sup>119</sup>

V červenci 1947 musela státní obecná škola Šindlovy Dvory vykázat soupis dětí, které navštěvují školu mimo školní obvod Šindlovy Dvory. Jednalo se o 3 děti, dívka navštěvovala 2. ročník soukromé obecné školy U sv. Josefa v Českých Budějovicích,

---

<sup>117</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

<sup>118</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 90-91.

<sup>119</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

2 chlapci navštěvovali obecnou školu U sv. Karla Boromejského v Českých Budějovicích.<sup>120</sup>

Během září školního roku 1947/1948 přišel výnos okresního národního výboru v Českých Budějovicích, aby všichni učitelé se dostavili na rentgenologickou prohlídku do okresní nemocenské pojišťovny. Okresní školní výbor v Českých Budějovicích zaslal oběžník pro národní a mateřské školy ohledně 10. výročí úmrtí T. G. Masaryka. Učitelé měli nařízeno seznámit žáky způsobem přiměřeným věku dětí se životem a dílem prezidenta a jeho význam pro národ a stát. Na sobotu 13. září 1947 bylo naplánováno rozhlasové školní vysílání pro menší děti "Pásmo ze života T. G. M." a pro větší děti „Ministr Jan Masaryk vzpomíná na svého otce.“ Tomuto výročí se doporučilo během září upravit veškeré hodiny občanské výchovy a doporučeno bylo vyzdobit školní budovy státními vlajkami. Na školu přišel oběžník z Okresního školního výboru v Českých Budějovicích ohledně uctění 600. výročí vlády Karla IV., den pro oslavy byl určen na 29. listopadu a ředitelství doporučovalo vhodným způsobem toto výročí připomenout žákům.<sup>121</sup>

Během října přišlo schválení předloženého rozvrhu na školní rok 1947/1948 pro obecnou školu v Litvínovicích. Během listopadu přišlo z Okresního školního výboru v Českých Budějovicích oznámení, že učitelé římskokatolického náboženství nebude od 1. 11. přiznáno cestovné a pan řídící o tom měl spravít učitele náboženství. V listopadu se ve škole v Šindlových Dvorech uskutečnilo řízení za účelem zjištění stavu školních budov v Litvínovicích a Šindlových Dvorech. Dále musel pan řídící udělat soupis přebytečného školního nábytku a pomůcek, které by mohly sloužit školám v nově osidlovaných krajích, negativní zprávy se neměly podávat. Správy škol musely podat zprávu zda byla od 5. května 1945 opravena školní budova, zda bylo zřízeno školní hřiště, zakoupeny školní pomůcky, zaveden školní rozhlas. Zpráva měla také obsahovat v jaké míře se na existenci školy podílejí místní národní výbory, organizace, spolky, rodičovská sdružení, kde pomáhali občané a jaká byla finanční podpora, v tomto případě bylo možné podávat i zprávy negativní.<sup>122</sup>

Během února roku 1948 přišlo sdělení od okresního školního inspektora ohledně školy v Litvínovicích. Ředitel školy v Šindlových Dvorech měl vyzvat pana učitele Josefa Bicana, aby ihned ukončil vyučování ve škole v Litvínovicích a připravil

---

<sup>120</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 91-95.

<sup>121</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11., kart. 16 a kart. 19.

<sup>122</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

odhlášení dětí z této školy a přesunout děti na jiné školy. Dále musel pan ředitel vypracovat hlášení s datem, ke kterému skončilo vyučování v Litvínovicích, počet dětí, které byly zapsány k 31. prosinci 1947 do školy v Litvínovicích a kolik dětí přešlo do škol do Českých Budějovic a kolik do školy v Šindlových Dvorech.<sup>123</sup>

## 2.2 Česká státní škola obecná v Litvínovicích

Litvínovice byly v roce 1928 německou obcí se 60 domy. Žilo zde 15 českých dětí, které chodily do české obecné školy v Šindlových Dvorech. Panu učiteli Břetislavu Jindrovi ze šindlovské školy se podařilo sehnat vhodné prostory v Litvínovicích pro školu a nutné povolení vydalo ministerstvo školství a národní osvěty. Velkou zásluhu na vytvoření sítě českých škol v silně německém prostředí jižních Čech měl pan inspektor Emanuel Drobil, nejprve působil sám jako učitel a potom jako inspektor, vždy stál na straně českých škol.<sup>124</sup>

Školní rok začal 1. září 1928, zapsáno bylo celkem 15 dětí, 6 hochů a 9 dívek.

Ministerstvo školství a národní osvěty darovalo škole 50 vázaných knih, jako připomenutí 10. výročí vzniku samostatné republiky a také schválilo zřízení mateřské školky v Litvínovicích.

Do nového školního roku 1929/1930 vstupovala litvínovická škola s dekretem samostatné obecné školy. Školním správcem, panem řídícím se stal pan učitel Břetislav Jindra výnosem Ministerstva školství a národní osvěty ze 7. září 1929. Paní učitelkou v mateřské školce v Litvínovicích byla Marie Čiháková.<sup>125</sup>

Břetislav Jindra pocházel z učitelské rodiny. Narodil se 27. dubna 1902 v Kamenici nad Lipou. Vzdělání získal na reálném gymnáziu v Českých Budějovicích, následně studoval na učitelském ústavu v Českých Budějovicích. Hned po složení zkoušek byl jmenován výpomocným učitelem školy v Rožnově a od 1. září 1924 se nechal na vlastní žádost přeložit na školu do Šindlových Dvorů a stal se prvním panem řídícím na české škole v Litvínovicích.<sup>126</sup>

Do nové školy nastoupilo celkem 17 dětí, 7 hochů a 10 dívek.

Prvním svátkem, který se ve škole slavil byl 28. říjen, děti pod dohledem pana učitele přednesly národní básničky a písně. Letos přišlo z inspektorátu státních škol národních v Českých Budějovicích doporučení k oslavě 28. října. Doporučeno bylo

---

<sup>123</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 45.

<sup>124</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlových Dvorů 1919-1940, s. 3.

<sup>125</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 4.

slavit státní svátek v sobotu v prvních hodinách a ostatní vyučovací hodiny odpadnou. Učitelé si měli připravit přednášky, vyzdobit školu praporem v národních barvách.

Pan učitel Bř. Jindra musel požádat okresní úřad o povolení sehrát na vánoční besídce hru „Vzácný kolovrat“, kterou napsal František Flos. Školní inspektor povolení sehrát divadelní hru udělil. A tak se mohla za přispění První obce Baráčnické a odboru Národní Pošumavské Jednoty v Litvínovicích uskutečnit vánoční besídka, která se konala 22. prosince pro všech 17 dětí z litvínovické školy a 13 dětí z mateřské školky. Děti si připravily výše uvedené divadelní představení, básně a písně a odměnou jim byla bohatá nadílka.

Z důvodu úspor finančních se letošní vánoční prázdniny rozhodnutím inspektorátu státních škol národních prodloužily, děti měly volno od 22. prosince do 6. ledna 1930.

Během školního roku byl sepsán inventář mateřské školky. Seznam obsahoval loutky neoblečené i oblečené, pohyblivé panáky, miminka dřevěná, postýlky a kolébky dřevěné, vozíky, kuchyňské plechové nádoby, skládací pokojík a kuchyňku, gumové míče, švihadla, lopatky, trakaře na písek, konvičky na zalévání, zahradní náčiní, obruče, korálkové stavebnice a spoustu dalšího v celkové hodnotě 721,30 Kč.<sup>127</sup>

Školní rok ukončilo 28. června 19 žáků.

Školní rok 1930/1931 začal 1. září ve stejných prostorách jako minulý školní rok. Nastoupilo celkem 20 dětí, 9 chlapců a 11 dívek, do mateřské školky nastoupilo celkem 9 dětí, 6 chlapců a 3 dívky. Novou paní učitelkou ve škole se stala paní učitelka Marie Stejskalová, která učila ruční práce a domácí nauku. Dříve učila na škole v Homolích a v Plané.<sup>128</sup>

Vánoční besídka pro místní děti se konala s přispěním spolku Vlastenecko-dobročinné obce Baráčníků Jana Žižky z Trocnova a odboru Národní Pošumavské Jednoty v Litvínovicích. Děti měly připraveno pásmo písniček za klavírního doprovodu pana řídícího a odměnou jim byla bohatá nadílka. Z dalších příspěvků se žákům předplatil Mladý svět a na adresu školy byly zasílány časopisy Lípa a Radost.

Z různých příspěvků a darů se podařilo rozšířit školní knihovnu o další knihy, 16 žáků si vypůjčilo celkem 279 knih. Soupis litvínovické školní knihovny obsahoval tyto knížky, učebnice pro chudé děti, Poupata v počtu 7 kusů, Čítanka Ráno II., V., VIII.

---

<sup>126</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 26-28.

<sup>127</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>128</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 6-8.

celkem 30 kusů, Slabikář 7 kusů, Mluvnice I., II., III., celkem 26 kusů, Početnice I. 9 kusů, II. 13 kusů, III. 12 kusů, Katechismus v počtu 4 kusy, Němčina 8 kusů.<sup>129</sup>

Děti s panem učitelem na konci školního roku podnikli výlet na nedalekou Klet'.

Na obci v Litvínovicích byl zřízen místní školní výbor, volba probíhala při valném shromáždění rodičů. Pan řídící Břetislav Jindra byl zvolen místopředsedou.

Zápis nových dětí na školní rok 1931/1932 byl proveden již před koncem školního roku a přihlášeno bylo 5 nových dětí. Celkem měla škola v Litvínovicích 20 dětí, 12 hochů a 8 děvčat. Obecní škola v Litvínovicích měla v 1. třídě 5 dětí, ve 2. třídě 4 děti, ve 3. třídě 5 dětí, ve 4. třídě 4 děti, v 6. třídě 2 děti.

Ve škole během školního roku proběhly dvě inspekce. První se týkala vnitřního zařízení a druhá sledovala průběh výuky.

Vánoční besídka i s nadílkou probíhala jako předchozí rok za podpory stejných dárců.<sup>130</sup>

Odbor Národní Pošumavské Jednoty v Litvínovicích byl velice aktivní, vykonal 4 přednášky, 9 divadelních představení, 7 zábav a 1 slavnost, vánoční besídku a koupil pro děti loutkové divadlo.

Výročí 28. října se slavilo vlasteneckými básněmi, písněmi, noví žáci dostali vkladní knížky s počátečním vkladem 10 korun.

Od ledna do konce školního roku sehrály děti 9 loutkových představení s velkou návštěvností, představení shlédlo 238 dětí a 67 dospělých.

Žákovská knihovna měla 66 knížek, 8 dětí si vypůjčilo 126 knížek. Soupis litvínovické školní knihovny obsahoval tyto knížky, učebnice pro chudé děti, J. Jursa: Slabikář v počtu 7 kusů, Kožíšek – Tůma: Ráno počtem 20 knih, Müller: Mateřská řeč v počtu 20 kusů, Matulín: Početnice v počtu 32 kusů, Strnad: Německý slabikář v počtu 10 kusů.<sup>131</sup>

Před začátkem školního roku 1932/1933 byl proveden zápis 4 nových dětí. Celkem měla škola v Litvínovicích 27 dětí. Do mateřské školy bylo zapsáno 13 dětí, 9 hochů a 4 děvčat.

Učitelství sbor zůstal nezměněn. Děti při zahájení školního roku 1. září dostaly knihy, školní potřeby a dětem byl přečten školní řád. Hned začátkem září si děti

---

<sup>129</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>130</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 8-10.

<sup>131</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.



připomněly úmrtí J. Vrchlického, děti si vyslechly básně z rozhlasu. Pan řídící si připravil pro děti přednášku k oslavě 28. října a také si vyslechly rozhlasovou relaci.

Děti se opět těšily na vánoční besídku, připravily si básničky, písničky a divadelní vystoupení. Za finanční příspěvky stálých poskytovatelů i místních občanů byla pro 12 dětí z mateřské školky, 27 dětí z obecné školy, pro 8 dětí starších, pro 12 dětí do tří let dětem připravena bohatá nadílka. Myslelo se i na rodiče školních dětí, jim bylo rozdáno 50 vánoček, otcové dostali 25 balíčků tabáku a dokonce finanční podporu ve výši 200 Kč. Děti dostaly knihy, obuv, ošacení, čepice a bylo rozdáno 10 vkladních knížek.

V lednu přijel na inspekci pan E. Drobil.

Do školy byl pořízen vlastní radiový přijímač, to té doby bylo rádio zapůjčeno.

Děti s panem řídícím řádně oslavily významné dny velikánů naší vlasti a to A. Hedyduka, A. Rašína, B. Smetany, T. G. Masaryka.

Svátek matek oslavily děti z obecné školy společně s dětmi z mateřské školky, zpívaly písně, přednesly básničky, předvedly rytmické cvičení s klavírním doprovodem pana učitele Břetislava Jindry, všem maminkám byly rozdány perníková srdce.

Školní knihovna obsahovala 66 knížek, 13 žáků si vypůjčilo 222 knih.<sup>132</sup>

Pan učitel Břetislav Jindra si vybíral od června do července zdravotní dovolenou, odjel se léčit do Karlových Varů, zastupoval ho pan učitel ze šindlovské školy J. Ledl.

Během školního roku se uskutečnily 3 přednášky, 6 divadelních představení, 2 slavnosti, 3 zábavy, 12 dětských loutkových představení. Ministerstvo školství a národní osvěty přispělo ve výši 400 Kč na školní potřeby, pro mateřskou školu příspěvek ve výši 100 Kč.

Pan učitel Jindra vedl pokladní knihu a musel přehledně rozepsat výdaje i příjmy za celý předchozí školní rok, do pololetí zapsán zisk ve výši 600 Kč a druhé pololetí zisk ve výši 300 Kč.

Na konci školního roku byl proveden zápis 5 nových dětí, celkem bylo zapsáno 30 dětí na školní rok 1933/1934. Do mateřské školy bylo zapsáno 17 dětí, 10 hochů a 7 děvčat. Školní rok začal 1. září a učitelský sbor zůstal nezměněn.

Letos si pan učitel na svátek 28. října připravil pěknou řeč pro děti, připomenul co znamená milovat vlast. Důležitou událostí bylo 50. výročí otevření Národního divadla v Praze, pan učitel vyprávěl dětem celou historii stavby i význam pro český národ.<sup>133</sup>

---

<sup>132</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 10-13.

<sup>133</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

Vánoční besídka byla pro děti příležitostí nacvičit novou divadelní hru, zpívaly vánoční koledy. Nadílka byla pro všech 30 dětí ze školy, z mateřské školky 17 dětí, 9 dětí ve věku do tří let a 11 dětí z měšťanské školy.

Důstojně oslavily děti s panem řídícím narozeniny pana prezidenta Masaryka. A když se konala volba prezidenta naší republiky, poslouchaly děti přenos z rádia. Na děti velice zapůsobila slova pana prezidenta: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu dbáti blaha republiky i lidu a šetřiti ústavních a jiných zákonů.*“

Inspekci v doprovodu budějovického pana inspektora vykonal vládní pan rada.

Škola dostala finanční dotaci ve výši 350 Kč na pořízení školních potřeb, mateřská škola ve výši 100 Kč. Škola musela vždy ke konci kalendářního roku udělat soupis vyúčtování, kde musel pan řídící sdělit veškeré částky, např. čištění komínů, vyklizení žumpy, náklady na služební byty, spotřebu vody, otop, spotřebu světla.

Děti si užily další oslavy, Den matek, připomínku A. Dvořáka, B. Smetany a výročí bitvy u Lipan.

V květnu se konala schůzka ohledně vhodného pozemku pro stavbu školy. Stávající škola se nacházela v pronajatých prostorách se třemi místnostmi, dvě byly pro školu a jedna pro školku, dřevěná toaleta byla na dvoře. Během června si školní inspektor přijel prohlédnout pozemky, které by byly vhodné pro stavbu školy.<sup>134</sup>

V červnu byl u obecného úřadu v Litvínovicích sepsán protokol o místním šetření za účelem vyhledání vhodného pozemku pro místní školu. Komise si prohlédla katastrální mapu a informovala o místních poměrech, vybráno bylo 5 vhodných pozemků. Komise postupně všechny pozemky obešla. Nakonec komise doporučila pozemek číslem katastru 194, ostatní pozemky se nacházely u frekventované silnice, pod pozemky se nacházela spodní voda, nebo byl nevhodný tvar parcely. Cena doporučeného pozemku pro stavbu školy byla 80 Kč za jeden čtvereční sáh.<sup>135</sup>

Na konci školního roku byl proveden zápis nových 8 dětí na školní rok 1934/1935, celkem bylo zapsáno 32 dětí. Na střední školu odešel 1 žák. Do mateřské školy bylo zapsáno 17 dětí, 9 hochů a 8 děvčat. Vyučování začalo 3. září a posilou byla pí. Růžena Pozníčková, která učila ruční práce.

Slavný 28. říjen oslaven společně se školou v Šindlových Dvorech, kde společně děti nacvičily divadelní hru.

---

<sup>134</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 13-17.

<sup>135</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

V prosinci se děti vydaly na představení do biografu Royal v Českých Budějovicích, tento biograf začal fungovat již před první světovou válkou.<sup>136</sup>

Vánoční besídka se letos konala 23. prosince, díky štědrým příspěvkům mohlo být podarováno 28 dětí obecné školy, 18 dětí z mateřské školy, 22 dětí ve věku do tří let a 12 dětí z měšťanských škol. Rozdáno bylo 80 vánoček a 80 nadílek, 16 látek na šaty, 3 látky na kabát, 4 páry bot, 7 svetrů, 10 párů rukavic, 3 šály, 11 párů punčoch, čepice, košile, obuv i hračky. Obec Baráčníků Jana Žižky z Trocnova v Českých Budějovicích přispěla 600 Kč, Národní Jednota Pošumavská v Č. Budějovicích 300 Kč, denní hosté restaurace U města Vídně v Českých Budějovicích 50 Kč a sbírka rodičů vynesla 30 Kč.

V lednu vykonána školní inspekce. V únoru musel pan učitel Jindra předložit předpokládaný seznam dětí na příští školní rok, do školy se počítalo s 24 dětmi a 9 dětmi do první třídy, do školy 10 dětí a nových 9 dětí, celkem do školního zařízení v Litvínovicích přihlášeno 33 dětí.

Na oslavu narozenin prezidenta si děti vyslechly projev ministra školství a národní osvěty z rozhlasu.

Pan řídící zařídil zavedení lékařských prohlídek pro děti ve škole, za dětmi dojížděl pan doktor z Českých Budějovic a prováděl preventivní prohlídky a očkování.

Škola dostala finanční dotaci ve výši 300 Kč na pořízení školních a učebních potřeb, mateřská škola ve výši 100 Kč. Škole v Litvínovicích přišlo od Zemského úřadu v Praze sdělení ohledně vyúčtování zálohy za tento školní rok. Správa školy byla upozorněna na chybný součet v rubrice vydání, škola uvedla 370,50 Kč místo správného 370,80 Kč. Dále musela škola rozdělit částky na služební, naturální byty ve školní budově, neboť uživatelé těchto bytů nemají nárok na bezplatnou vodu, otop, světlo, stočné. Složenka na zaplacení těchto položek byla připojena.<sup>137</sup>

Ze školní knihovny si 15 dětí přečetlo celkem 292 knih.

Vyučování školního roku 1935/1936 začalo 2. září. Letos do obecné školy přišlo 8 nových dětí, 7 hochů a 1 děvce, do školky nových 9 dětí, 5 hochů a 4 děvčata. Celkem měla škola v Litvínovicích 37 dětí, 27 hochů a 10 děvčat. Zastoupení dle věku, 1. třída 6 dětí, 2. třída 9 dětí, 3. třída 5 dětí, 4. třída 4 děti, 5. třída 5 dětí, 6. třída 4 děti, 7. třída 3 děti, 8. třída 2 děti. Dle národnosti: Čechů 24 a Němců 13. Do mateřské školy bylo zapsáno 19 dětí, 7 hochů a 12 děvčat, 12 Čechů a 7 Němců. Učitelský sbor nezměněn.

---

<sup>136</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 17-24.

<sup>137</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

Vzhledem k počtu žáků upravil inspektorát státních škol národních v Českých Budějovicích vyučování náboženství, ručních prací a nepovinných předmětů takto: katolické náboženství celkem 2 hodiny týdně, československé náboženství 1 hodina týdně, ženské ruční práce celkem 3 hodiny týdně, německý jazyk 2 hodiny týdně. Dle tohoto nařízení musel být upraven rozvrh a ten musel být zpátky předložen ke schválení na inspektorát.<sup>138</sup>

Od 27. září do 5. října 1935 byla škola z důvodu nemoci spály uzavřena. Do nemocnice byla odvezena manželka pana řídícího a také dva žáci místní školy. Školní místnosti musel pan řídící řádně desinfikovat vápnem, aby se infekce dále nešířila. Z okresního úřadu v Českých Budějovicích přišlo nařízení ohledně návratu dětí zpět do školy. Děti se mohly vrátit po uplynutí 9 dnů a provedené desinfekci školy. Děti také musely přinést potvrzení od lékaře, že mohou nastoupit do školy. Dle nařízení zemské školní rady musel pan řídící věnovat zvýšenou pozornost před šířením infekčních chorob. Pan učitel musel během měsíce října připravit seznam dětí, jimž budou podávány jodové tablety a zároveň musel seznámit rodiče žáků s výhodami jodové profylaxe.<sup>139</sup>

Dnes 28. října si děti vyslechly projev ministra školství z rozhlasu a následně uspořádaly koncert na oslavu své vlasti.

Vánoční nadílka se letos konala již 14. prosince, děti sehrály divadelní hru. Nadílku obdrželo 35 dětí obecné školy, 15 dětí mateřské školy, 12 dětí do tří let, 8 dětí z měšťanské školy. Rozdáno bylo 65 vánoček, některé děti dostaly šité obleky a šaty, košile, svetry, obuv a domů si odnesly 75 bohatě plných balíčků.

Slavnostně žáci s panem řídícím oslavili narozeniny T. G. Masaryka.<sup>140</sup>

Na den matek připravil pan řídící B. Jindra besídku s názvem „maminky mají svátek“, děti zpívaly písně, tančily, cvičily sokolnické cviky vše pro radost maminek.

V květnu přišel oběžník z inspektorátu státních škol národních v Českých Budějovicích s připomenutím zákazu školní mládeže účastnit se veřejných shromáždění na veřejných schůzích, průvodech a táborech politických spolků, sdružení i jednot, mládež také nesměla rozšiřovat politický tisk.

<sup>138</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 19-20.

<sup>139</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>140</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 19-21.

Škola dostala finanční dotaci ve výši 400 Kč na pořízení školních a učebních potřeb, na časopisy a knihy 25 Kč, na radiovou stanici 80 Kč a mateřská škola obdržela příspěvek ve výši 100 Kč.<sup>141</sup>

Velkou pozornost věnoval pan řídící volbě nového pana prezidenta. Dětem vysvětlil situaci odstoupení prezidenta Masaryka a představil nového prezidenta E. Beneše. Poté školní rozhlas přenášel volbu nového prezidenta a děti měly možnost vše poslouchat. Ze školní knihovny si 10 dětí přečetlo celkem 175 knih.<sup>142</sup>

V červnu před ukončením školního roku žádal pan učitel Obec baráčníků Jana Žižky z Trocnova o příspěvek na školní výlet, který se měl uskutečnit 19. června 1935 do Zlaté Koruny a na Klet'. Také musel pan učitel požádat inspektorát státních škol národních v Českých Budějovicích o povolení k výletu. Povolení potřebné dovolené pro žáky na výlet přišel od inspektorátu vzápětí.

Pan učitel Jindra si udělal předběžný zápis na příští školní rok a zjistil, že má pouze 20 přihlášených dětí. Psal svému kolegovi do Šindlových Dvorů se žádostí, aby apeloval na rodiče a ti přihlásili své děti do školy do Litvínovic, vše s vědomím inspektorátu.<sup>143</sup>

Vyučování školního roku 1936/1937 začalo 1. září a zahájen byl projevem ministra školství a národní osvěty, který přenášel školní rozhlas. Zapsáno na tento školní rok bylo celkem 28 dětí, 20 hochů a 8 dívek.

Během října přišel na kontrolu inspektor státních národních škol.

Na oslavu státního svátku školní rozhlas přenášel relaci, kdy promluvil ministr školství, Dr. E. Franke. Škola přímo 28. října sehrála divadelní představení, děti zpívaly a tančily. Divadelní hru nacvičil s dětmi pan učitel Ledl ze šindlovské školy a pan řídící litvínovické školy Jindra děti doprovázel na klavír.

V listopadu se vydaly děti do Českých Budějovic do biografu Grand shlédnout film.

Letošní vánoční nadílka byla 20. prosince, finančně přispěli tradiční přispěvatelé a místní občané, opět byly děti bohatě poděleny ošacením, obuví, knihami, obrázkovými knížkami, stavebnicemi a děti dostaly modelovací hmotu na tvoření. Před nadílkou se odehrálo divadelní představení, poté se již rozdávala nadílka pro 26 dětí ze

---

<sup>141</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>142</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 22.

<sup>143</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

školy obecné, pro 15 dětí z mateřské školky, pro 15 dětí do tří let a pro 15 dětí z měšťanské školy. Rozdáno bylo 65 vánoček a 75 nadílek.

V březnu se konala školní oslava narozenin T. G. Masaryka, rozhlas přenášel projev ministra pošt. V obci se uskutečnila oslava českých spolků ze Šindlových Dvorů a Litvínovic, společně si vyslechly přednášku pana řídícího B. Jindry.

Pan učitel s dětmi se vydali na náměstí do Českých Budějovic k uvítání pana prezidenta Beneše s chotí, ten konal cestu po jižních Čechách.

Celkem 153 knih školní knihovny si přečetlo 9 dětí.

Ke konci prázdnin se konalo na obci Litvínovice jednání ohledně zakoupení pozemku pro místní obecnou školu a mateřskou školku.

Vyučování školního roku 1937/1938 začalo 1. září a nových dětí přišlo 8, celkem bylo zapsáno 30 dětí. Škola dostala dotaci 350 Kč a mateřská školka 80 Kč.

Smutnou událostí bylo úmrtí prezidenta T. G. Masaryka, pan řídící si s dětmi připomenul tohoto významného státníka i člověka.

Během září a října proběhlo očkování dětí proti záškrtu.

Začátkem prosince přijel do Českých Budějovic ministr školství a národní osvěty a přijal zástupce dětí všech českých i německých škol, na setkání se dostavil i žák z litvínovické školy Milan Jindra.

Vánoční besídka se letos konala 19. prosince, opět velmi bohatá díky štědrým darům. Děti si nacvičily divadelní hru a pak se již těšily na nadílku, opět se dostalo na všech 28 dětí z obecné školy, 15 dětí z mateřské školky. Nadílka obsahovala nejen dobroty, ale i ošacení, obuv, ale také čítanky a slabikáře.

12. června 1938 se konaly volby do zastupitelstva obce Litvínovice, zvítězila česká menšina a prvním českých starostou v ryze německé obci se stal pan řídící Břetislav Jindra.

V březnu konečně dospělo jednání o koupi pozemku pro školu v Litvínovicích k závěru a začala se plánovat stavba školy.

Za letošní školní rok si 9 žáků vypůjčilo 192 knih ze školní knihovny.<sup>144</sup>

Školní rok ukončen již 22. června s 28 žáky kvůli Sokolskému sletu v Praze.

Vyučování začalo 1. září projevem ze školního rozhlasu. Zapsáno na školní rok 1938/1939 bylo celkem 28 dětí, 16 hochů a 12 dívek. Pedagogické obsazení bylo následující, řídící učitel Břetislav Jindra, učitelka v mateřské školce paní Marie

---

<sup>144</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 22-25.

Čiháková, učitelka ručních prací Růžena Pozníčková, zde došlo od listopadu ke změně a nastoupila Jarmila Pechanová.

Při oslavách 28. října si občané republiky i žáci uvědomovali blížící se nebezpečí a ohrožení naší vlasti.

Od 4. října do 11. října byla škola z důvodu desinfekce od záškrty uzavřena, následně od 9. do 23. listopadu uzavřena z důvodu slintavky a kulhavky.

Vánoční besídka a nadílka jako každý školní rok.<sup>145</sup>

V březnu probíhaly znepokojivé události, nejprve se Slovensko prohlásilo za samostatný stát a říšskoněmecká branná moc zabrala Čechy a Moravu. V důsledku těchto změn muselo dojít k revizi školní a učitelské knihovny. Z litvínovické školy přestoupilo 6 dětí do školy německé.<sup>146</sup>

V dubnu proběhla inspekce ve škole i školce.

Začátkem června provedena zdravotní prohlídka všech školních dětí.

Školní rok ukončen 24. června.

Vyučování školního roku 1939/1940 začalo 1. září a nových dětí přišlo 5, celkem bylo zapsáno 24 dětí. Bohužel tento den byl pan řídící Břetislav Jindra zatčen říšskoněmeckými orgány, gestapem v brzkým ranních hodinách, nemohl se umýt, nasnídat ani se rozloučit s dětmi. Hned ten den byl odveden s ostatními politickými vězni, mimo jiné i s panem učitelem šindlovské školy J. Ledlem do krajské věznice v Linci. Poté byl pan učitel B. Jindra převezen do koncentračního tábora Buchenwaldu, **kde byl vězněn až do osvobození a strávil zde celých 5 let, 8 měsíců a 21 dní.** Pan řídící Břetislav Jindra, zakladatel české litvínovické školy, na škole působil od založení celých 11 let a první český starosta v Litvínovicích, byl následně suspendován a jeho rodina se ocitla zcela bez prostředků.<sup>147</sup>

Vyučování bylo od 4. do 14. září zastaveno. Místnost mateřské školy musela být uvolněna pro dělníky z letiště. Proto se ve škole vyučovalo dopoledne a ve školce odpoledne, k pravidelnému vyučování došlo až začátkem listopadu.

Náhradou za pana učitele Bř. Jindru přišel pan učitel Miroslav Švanda a převzal školu, která měla třídu, kabinet, chodbu a wc. Nový pan učitel musel sepsat školní pokladní hotovost, která k 10. září 1939 činila 1.523,65 Kč. Ve školce působila paní učitelka Marie Čiháková.

---

<sup>145</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 25-26.

<sup>146</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>147</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 26-28.

Letos školní děti připravily Mikulášskou nadílku pro děti z mateřské školky.

Říšský protektor pro Čechy a Moravu nařídil ke dni 5. prosince litvínovickou českou obecnou školu uzavřít, děti měly přejít od 15. prosince do školy v Šindlových Dvorech. Pan učitel M. Švanda byl přeložen do školy v Plané. Mateřská škola přešla pod správu obecné školy v Šindlových Dvorech. Vybavení školy v Litvínovicích bylo přiděleno škole v Homolích a ve Zlaté Koruně, kam také putovala školní knihovna. Do Šindlových Dvorů se předaly školní učebnice.<sup>148</sup>

Na poslední vánoční besídce se rozdalo obutí pro 6 dětí a pro 4 děti ošacení, velmi chudé rodiny dostaly finanční příspěvek v celkové výši 1 050 Kč. Přehled přispěvatelů,<sup>149</sup> Obec Baráčníků v Českých Budějovicích přispěla 1 000 Kč, Národní Matice 400 Kč, Okresní péče o mládež 200 Kč, Společnost Červeného kříže 120 Kč.<sup>150</sup>

V únoru 1940 bylo zasláno na Ministerstvo školství a národní osvěty sdělení o uzavření české školy v Litvínovicích především z důvodu zastavení placení nájemného. Pronajaté místnosti se nemusely uvést do původního stavu, ale pronajímatelé byli uvedeni do finanční tísně a byla jim povolena náhrada v hodnotě 500 Kč, což byl čtvrtletní nájem. Během dubna roku 1940 byl udělán přesný seznam předaných věcí pro školy v Homolích, ve Zlaté Koruně a Šindlových Dvorech. Zároveň příslušné školy odevzdaly soupis převzatých věcí.

Během okupace byla litvínovická škola uzavřena.<sup>151</sup>

Poválečný rok 1945/1946 bych zahájen 1. září v původní budově a původní učebně. Pro českou školu byla připravována budova v zabraném německém domě číslo 49. Zapsáno bylo celkem 21 žáků, 9 chlapců a 12 dívek a byla otevřena jedna třída. Novým správcem budovy byl jmenován výpomocný učitel pan František Rybák. Ženské, ruční práce vyučovala pí. Marta Friedrichová – Brabencová. V mateřské školce vyučovala pí. Hana Koubová. Prvním úkolem nového pana učitele bylo sehnat potřebný nábytek, protože veškeré zařízení bylo odvezeno při zrušení školy v roce 1939. Pan učitel se obrátil se žádostí na likvidátora bývalých německých škol o poskytnutí nábytku a školních potřeb, bohužel žádosti nebylo vyhověno.<sup>152</sup>

Prvním svátkem, který žáci ve škole slavili byl 28. říjen.

---

<sup>148</sup> Tamtéž, s. 28-30.

<sup>149</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>150</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 31-32.

<sup>151</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>152</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 33.



Vánoční besídka pro děti školní i mateřské školky se konala 22. prosince, děti dostaly dobroty, kreslící potřeby. Na besídku přispěla komunistická strana z Litvínovic, litvínovický národní výbor a občané.

Od února 1946 byl pan učitel Fr. Rybák přeložen do pohraničí a na jeho místo nastoupila pí. učitelka Antonie Havelková – Fišáková.

Od 1. března 1946 byl řídicím učitelem znovu stanoven Břetislav Jindra, zakladatel zdejší školy. Škola v Litvínovicích vyplnila k 31. březnu 1946 dotazník pro Okresní školní výbor, ohledně počtu žáků, k tomuto datu školu navštěvovalo 33 žáků. Ve výkazu uvedena poznámka, že stát zakoupil pozemek pro stavbu školy.

Květnové oslavy byly radostné, ulice slavnostně vyzdobené, konala se přednáška pana učitel Jaroslava Ledla, učitele ze šindlovské školy a politického vězně. Poté se promítaly filmy o osvobození Prahy. Na počest na návsi vysadila mládež lípy.<sup>153</sup>

V červnu od 16. do 23. se slavil „Týden dětské radosti“, byla to připomínka všestranné péče o dítě a konkrétním příspěvkem ke zvýšení dětské radosti. Škola i školka si poslechla rozhlasový projev, děti si udělaly výlet do lesa, zhlédly filmové pohádky, „Stolečku, prostři se!, O neposlušných kůzlátkách, Jak ježek zajíce oklamal, Petříčkovo dobrodružství.“ K dětskému posezení se poslouchalo rádio, děti si připravily k občerstvení čaj, zákusky a limonádu. Týden dětské radosti pro děti předznamenal blížící se prázdniny.<sup>154</sup>

Školní rok ukončilo 33 žáků, 18 chlapců a 15 dívek 22. června.

Školní rok 1946/1947 začal změnami v pedagogickém sboru. Pan řídicí Bř. Jindra byl k 1. září 1946 přeložen na obecní školu v Rožnově. Přišel nový pan učitel Josef Bican, který byl řídicím učitelem na škole v Plané, ta byla však zrušena. Ženské ruční práce vyučovala pí. Marie Háková.<sup>155</sup> Dle výkazu Obecné školy smíšené v Litvínovicích tento školní rok navštěvovalo 23 dětí, v 1. oddělení 3 děti, ve 2. oddělení 11 dětí a ve 3. oddělení 9 dětí. Celkem týdně se vyučovalo 29 hodin a vyučujícím byl pan Josef Bican, který vyučoval 28 hodin týdně. Z Okresního školního výboru v Českých Budějovicích přišel pro paní Marii Hákovou v březnu 1947 výnos zemské školní rady v Praze, s upraveným obvodem působnosti a vyučovací povinností. Dívků ruční práce na škole v Šindlových Dvorech 3 hodiny týdně a v Litvínovicích 3 hodiny týdně a po 1 hodině týdně na obou školách vyučovat chlapecké ruční práce.

---

<sup>153</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 33-37.

<sup>154</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>155</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 37-38.

Ke změně příjmů touto úpravou nedošlo. V květnu Okresní školní výbor v Českých Budějovicích poukázal zálohu na odměny za hodiny převyšující nejvyšší výměru učební povinnosti a na zvláštní odměny ve výši 5 000 Kč na tento školní rok.<sup>156</sup>

Josef Bican se narodil 25. srpna 1886 v Ledenicích. V Soběslavi vystudoval učitelský ústav v roce 1908. Učil 25 let na škole v Hluboké nad Vltavou, poté působil na dívčí škole v Českých Budějovicích. Za války byl penzionován.

Pro všechny děti z Litvínovic byla 21. prosince vánoční besídka, děti zpívaly vánoční koledy, recitovaly, i děti z mateřské školky měly připravené recitační pásmo. Každý žák dostal vánočku a školní potřeby.

V týdnu dětské radosti se děti vypravily na výlet do Homolských lesů, navštívily cirkus v Českých Budějovicích a dostaly cukrovinky a uzeniny.

Školní rok byl zakončen v sobotu 28. června, předáním vysvědčení.

Na další školní rok bylo zapsáno 25 dětí, z toho 11 nových žáčků do 1. třídy.<sup>157</sup>

V červenci roku 1947 musela obecná škola v Litvínovicích provést seznam žáků, které školu navštěvují a odeslat na Okresní školní inspektorát.

V srpnu 1947 Ministerstvo školství a osvěty potřebovalo zjistit, zda se na škole vytvořily dobrovolné pohotovostní brigády na nárazové zemědělské práce a kolik učitelů na škole se těchto akcí účastní. Odevzdat se musel přehled odpracovaných hodin a o které práce konkrétně se jednalo.

Během září školního roku 1947/1948 přišel výnos okresního národního výboru v Českých Budějovicích, aby všichni učitelé se dostavili na rentgenologickou prohlídku do okresní nemocenské pojišťovny. Okresní školní výbor v Českých Budějovicích zaslal oběžník pro národní a mateřské školy ohledně 10. výročí úmrtí T. G. Masaryka. Učitelé měli nařízeno seznámit žáky způsobem přiměřeným věku dětí se životem a dílem prezidenta a jeho význam pro národ a stát. Na sobotu 13. září 1947 bylo naplánováno rozhlasové školní vysílání pro menší děti " Pásmo ze života T. G. M." a pro větší děti „Ministr Jan Masaryk vzpomíná na svého otce.“ Tomuto výročí se doporučilo během září upravit veškeré hodiny občanské výchovy a doporučeno bylo vyzdobit školní budovy státními vlajkami.<sup>158</sup>

Během října přišlo schválení předloženého rozvrhu na školní rok 1947/1948 pro obecnou školu v Litvínovicích. Během listopadu přišlo z Okresního školního výboru

---

<sup>156</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>157</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 38-39.

<sup>158</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

v Českých Budějovicích oznámení, že učitelé římskokatolického náboženství nebude od 1. 11. přiznáno cestovné a pan řídící o tom měl spravit učitele náboženství. V listopadu se ve škole v Šindlových Dvorech uskutečnilo řízení za účelem zjištění stavu školních budov v Litvínovicích a Šindlových Dvorech. Dále musel pan řídící udělat soupis přebytečného školního nábytku a pomůcek, které by mohly sloužit školám v nově osidlovaných krajích, negativní zprávy se neměly podávat. Správy škol musely podat zprávu, zda byla od 5. května 1945 opravena školní budova, zda bylo zřízeno školní hřiště, zakoupeny školní pomůcky, zaveden školní rozhlas. Správa měla také obsahovat v jaké míře se na existenci školy podílejí místní národní výbory, organizace, spolky, rodičovská sdružení, kde pomáhali občané a jaká byla finanční podpora, v tomto případě bylo možné podávat i zprávy negativní. Začátkem září roku 1946 přišel od okresního školního inspektora oběžník s dotazníkem ohledně pozemku pro stavbu školy.<sup>159</sup>

Dle pokynů zemské školní rady v Praze nebyly školy otevřené po 5. květnu 1945 považovány za státní školy, neboť tyto školy spadají pod místní národní výbor.<sup>160</sup> Školy, které jsou státními mohou mít pečeť a státní znak. V dubnu dostala obecná škola v Litvínovicích úřední připomínku ohledně úpravy budovy obecné školy ze zabraného majetku. Místní úřad byl upozorněn, že umístění školy v nové budově je povoleno po schválení školního úřadu a je nutné posoudit zda je budova vhodná pro školní účely. V dotazníku bylo uvedeno, že stát koupil pozemek pro stavbu školy, ale bylo potřeba doplnit, o který pozemek se jedná, kdo jej spravuje a kdy byl tento pozemek zakoupen.

Pomocná síla ve školství v roce 1947 měla plat po 7 letech služby ve výši 1 102,40 Kč za čtyři pracovní hodiny denně.

Začátkem srpna 1947 musela obecná škola Litvínovice vykázat soupis dětí, které navštěvují školu mimo školu v Litvínovicích. Do veřejné obecné školy v Českých Budějovicích ve školním roce 1947/1948 nechodil nikdo. Do soukromé obecné školy U sv. Karla Boromejského v Českých Budějovicích chodilo 7 dětí z Litvínovic.<sup>161</sup>

Na základě nařízení zemské školní rady v Praze byla škola v Litvínovicích k 31. prosinci 1947 zrušena.<sup>162</sup>

---

<sup>159</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>160</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 38-40.

<sup>161</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

Dle dokumentů v archivu, pan učitel Josef Bican zahájil vyučování na škole v Litvínovicích i v roce 1948. Okresní školní inspektor nařídil toto porušení k prošetření místnímu národnímu výboru a do té doby nařídil docházku dětí do veřejných obecních škol v Českých Budějovicích. Dohled nad touto situací a podat zprávu musel pan ředitel školy v Šindlových Dvorech.<sup>163</sup>

### 2.3 Učitelé a jejich role ve školství

V pedagogice je nejdůležitější učitel. V pedagogice je nejdůležitější učitel. Učitel je součástí procesu záměrného a cílevědomého působení, vytváření a ovlivňování podmínek pro rozvoj dětí a mladých lidí. Školní výchova má zabezpečit rozvoj osobnosti žáka a jeho výchovu ve školním prostředí. Můžeme tedy chápat školní výchovu jako záměrné působení na osobnost jedince s cílem dosáhnout změn v různých oblastech osobnosti žáka. Oblasti rozvoje vlastností a dovedností kognitivních (vzdělávací, poznávací), postojových (emocionální) a výcvikových (psychomotorické) a tyto rozvíjet v čase a procesu výuky. Můžeme zde hovořit o cílené výchově.

Obecný směr výchovného procesu určuje pedagog. Musí se pokusit maximálně porozumět podmínkám, v nichž výchova probíhá, metodicky promyslet postupy, které je třeba ve výchově učinit. Je také třeba dbát na logickou posloupnost činností, jež má dítě vykonat, a na možnost volby činnosti všude tam, kde je to možné. Učitel by měl vést žáky k zamýšlenému cíli skrze promyšlení různých variant a překonáváním překážek, jež by se měl žák pokoušet sám vyřešit. Aby tento přístup fungoval, je třeba navázat výchovu a výuku na přirozené zájmy dítěte. Rolí učitele proto není řídit, ale spíše radit, aby si dítě, to, čemu se učí, spojilo s tím, co ho zajímá. Učitel dává dítěti k dispozici své zkušenosti, své vědění, které mu má pomoci překonat obtíže. Škola by tak měla podněcovat spíše spolupráci nežli soutěžení. Přesto však příležitostné soutěžení není na škodu, neboť i soutěž je hodnotná, pokud podporuje individuální růst žáků. Pedagog si musí klást otázku, jak dosáhnout toho, aby všechny dílčí a konkrétní cíle, které, jsou-li dítětem naplněny, se staly součástí vyšších plánů stále probíhajícího rozvoje dětské osobnosti. Odpověď na tuto otázku je odrazem způsobu, jak pedagog vidí a interpretuje svou činnost ve třídě. Nejlepší učitelé uznávají, že zájmy malých dětí mají povahu touhy, že jsou přechodné, nestálé. Učitel musí organizovat

---

<sup>162</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 45.

<sup>163</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

vzdělávací aktivity tak, aby děti přestaly být jen pozorovateli a zapojily se do činnosti na základě probuzeného zájmu.<sup>164</sup>

Zásadní rozvoj našeho školství můžeme připisat především Karlově univerzitě v 16. a 17. století, že vychovávala učitele s hodnostmi bakalářů a mistrů, kteří zvyšovali úroveň partikulárních školek ve městech. V době třicetileté války na hranicích shořela většina českých knih, které sloužily dětem i jako učebnice. Nedostatek učebnic a vzdělaných učitelů způsobil úpadek vzdělávání u nás. V 19. století se zlepšilo postavení učitelů, ale pouze formálně, dále byl venkovský učitel špatně placen a vydán na milost šlechtě a bohatým sedlákům.<sup>165</sup> V roce 1902 byl v Českých Budějovicích zřízen český učitelský ústav, klášterní dívčí učitelský ústav, dívčí škola, obchodní škola. Na středních školách profesori svým studentům vykali a studenti měli k učitelům úctu a respekt.<sup>166</sup> Velkou změnou po roce 1918 bylo prodloužení doby studia v učitelských ústavech pro učitele na 4 roky. Také se podařilo začlenit mateřské školky do školského systému a učitelé museli mít také pedagogické vzdělání. V tomto období se o rozvoj školství se zasloužili především učitelé.<sup>167</sup>

Po skončení 1. sv. války se české školství pomalu zotavovalo z válečných škod, protože většinu budov si zabralo vojsko a vyučování probíhalo v soukromých domech, kde nebylo dost místa pro všechny žáky. Učitelé odešli do války a pomůcky také nebyly. Tuto situaci ještě zhoršilo to, že z německých škol odešli téměř všichni žáci do těchto nevyhovujících a už tak přeplněných tříd. Učitelé se snažili o zlepšení svých platových i životních podmínek. V roce 1919 byl zrušen celibát učitelek. Kvůli špatnému finančnímu stavu státu se opět snížily platy učitelů a ti byli vyzýváni k bojkotu psaní časopisů, kupování knih a mimoškolních činností. Stát doporučil učitelům, aby si našli nějaké vedlejší zaměstnání. Teprve následující roky přinesly zlepšení finančních podmínek.<sup>168</sup> Učitelé se starali také o kulturní život v obcích, museli řešit situace, které přinášela daná doba. Např. po nařízení mobilizace v říjnu 1921 obsadilo prostory první třídy české menšinové školy v Šindlových Dvorech vojsko 20

---

<sup>164</sup> MRZENA, J. *Základy dějin pedagogiky*, České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1981, s. 20-27.

<sup>165</sup> SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 271-274.

<sup>166</sup> RADA, F. *Když se psalo T.G.M.*, 1992, s. 126-141.

<sup>167</sup> SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 271-274.

<sup>168</sup> KOPÁČ, J. *Dějiny školství a pedagogiky v Československu*, Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1971, s. 11., s. 25. (dále jen *Dějiny školství v Československu*).

mužů a 36 koní. Vojáci se ve škole chovali nevhodně, ukradli mnoho věcí a nábytek poničili, panu učiteli ukradli mnoho osobních věcí a poničili zásobu učebnic.<sup>169</sup>

Ze šindlovské školy odcházeli žáci po ukončení obecní školy do Českých Budějovic, které již tehdy měly velký počet středních škol, celkem jich bylo ve městě čtrnáct. Na ekonomické škole zde učila Alice Masaryková, dcera našeho prezidenta.<sup>170</sup>

Především učitelé se zasloužili o reformu školského programu v roce 1920. Hlavním cílem bylo pomoci učitelům k vysokoškolskému vzdělání, to probíhalo především o sobotách a ve volném čase učitelů. V roce 1922 byl vydán malý školský zákon, který zavedl nový předmět občanskou výchovu, a také snížil počet žáků ve třídách.<sup>171</sup> Skutečná situace se pro učitele měnila jen pozvolna. To vše vedlo v roce 1929 k založení dvouleté Československé soukromé pedagogické fakulty. V roce 1931 už za pomoci Ministerstva školství byla založena jednoletá státní pedagogická akademie. V té době ve střední Evropě byli učitelé a česká pedagogika v prostoru německém a rakouském naprostou raritou. Postupně se učitelé začali přiklánět k idejím z Ameriky, k demokratické společnosti, k technickému pokroku. V té době byly poměrně časté stáže českých učitelů ve Spojených státech. Česká meziválečná školská reforma byla dílem pokrokových učitelů, kteří se organizovali v Československé obci učitelské, do které po roce 1920 patřilo veškeré československé učitelstvo a jeho všechny spolky a svazy. Bohužel tato jednotnost končí v roce 1924, kdy z tohoto spolku odešli učitelé obecných škol. Tento rozkol mezi učiteli vyústil ve spor o osnovy a to nakonec způsobilo, že československé školství reformováno nebylo. Reformní hnutí, formující se v mnoha zemích již v první polovině 20. století, bylo obvykle zdůvodňováno řadou společenských změn a nástupem rychlé modernizace, které vyvolávají potřebu přizpůsobit překotnému vývoji industrializace a urbanizace západních zemí rozvoj školské soustavy.<sup>172</sup> Pravidelně se slavil 28. říjen. Učitelé s dětmi nacvičily divadelní představení, děti přednášely básně a zpívaly písně. Na školy před tímto svátkem přišlo nařízení z inspektorátu státních škol v Českých Budějovicích, kde dle pokynů z ministerstva školství a národní osvěty, jak důstojně oslavit státní svátek. Nařízení se týká případného odpadnutí vyučovacích hodin, povoleno bylo školám i pedagogům účastnit se jiných slavností konaných veřejnými orgány, vojenskou

---

<sup>169</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 19.

<sup>170</sup> RADA, F. *Když se psalo T.G.M.*, 1992, s. 136.

Srov. KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M. *Národní školství*, 2018, s.

<sup>171</sup> KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M. *Národní školství*, 2018, s. 11-21.

<sup>172</sup> KOPÁČ, J. *Dějiny školství v Československu*, s. 24-28.

správou, osvětovými sbory. Učitelům bylo doporučeno připravit si přednášky a budovy vyzdobit prapory ve státních barvách. Učitelé dostali nařízení, aby v případě, že budou vyzváni do voleb jako dohled na správnost voleb, tuto nabídku přijali.

Škola v té době byla základem života v obci a učitelé se podíleli na veřejném životě v obcích, kde působili. Učitelé značnou pozornost věnovali estetické výchově, snažili se u svých žáků probouzet lásku k četbě, k hudbě a kultuře a toto vše se spojilo především v divadelní tvorbě. V obci při škole fungovalo nejprve školní divadlo loutkové, později děti hrály vlastní představení a velmi početná svými knihami byla i obecní a školní knihovna.

Po otevření menšinové české školy v Šindlových Dvorech zde působil jeden pan učitel, zároveň byl správcem školy. S přibývajícím množstvím nových žáků se škola rozrostla o další dvě třídy. V důsledku toho na škole působili 3 učitelé, každý měl na starosti jednu třídu, ve které byly dvě oddělení. Náboženství učil pater z Českých Budějovic a ruční práce učila manželka pana řídícího. Na škole v Litvínovicích působil vždy jeden pan učitel. Na náboženství a ženské ruční práce docházeli externí učitelé.<sup>173</sup>

Podmínky učitelů nebyly lehké, zvláště českých učitelů v německém prostředí. Během let docházelo k odchodům a příchodům učitelů a učitelek na zdejších školách. Finanční prostředky pro učitele stanovil v roce 1919 nový zákon o platech učitelů, ti byli nově zařazeni dle hodnoty do platových tříd.<sup>174</sup>

Učitelé byli často voleni i do vedení obcí, jako např. pan řídící Bř. Jindra, který byl zvolen prvním českých starostou v Litvínovicích, ryze německé obci, také se učitelé starali o společenský život v obcích, ale zajišťovali také zdravotní péči pro děti, v rámci školních preventivních očkování či vyšetření. Místní obyvatelé si učitelů velmi vážili. Ve 20. letech nefungovalo zdravotnictví tak, jak ho známe. Např. v Litvínovicích zubaře dělal kovář. Ostatní nemoci se léčili doma, neboť doktor byl drahý a mohl si ho dovolit pouze majetný člověk. V našich popisovaných obcích se využívalo služeb „báby“ kořenářky z Českého Vrbného, které se říkalo Vrátná, ovládala léčivé umění, připravovala odvary z bylinek, v Českých Budějovicích měla pronajatou místnost a zde bylo možné ji navštívit.<sup>175</sup>

---

Srov. SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 341-350.

<sup>173</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>174</sup> KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M. *Národní školství*, 2018, s. 11-21.

<sup>175</sup> Kronika obce Litvínovice, s. 8-9.

Válka se projevila především na dětech, které kvůli nedostatku potravin byly zubožené podvýživou, dle zápisu z kroniky, se během války často děti živily pouze koňskou krví. Pan učitel Sklenička zaslal žádost, kde popsal bídu šindlovských dětí na československou péči, a výsledkem byla vydatná pomoc. Škola dostala příspěvek na zajištění obědů pro celkem 90 českých i německých dětí, pomoc byla zajištěna i těhotným a kojícím ženám a dětem do 6 roků. Rodiny dostaly potraviny, kondenzované mléko, rýži, fazole, mouku, cukr, tuk, kakao, suchary. Paní učitelka Skleničková se starala o kvalitní stravu pro děti a denně připravovala pro děti obědy. Potraviny, které se rozdaly a provařily, byly v hodnotě 90 000 Kč.<sup>176</sup>

Panu učiteli Břetislavu Jindrovi ze šindlovské školy se podařilo sehnat vhodné prostory pro českou školu a tak mohl pro místních 15 dětí začít školní rok 1. září 1928 v nové škole přímo v Litvínovicích.

V lednu 1929 byla otevřena česká obecní státní mateřská školka v Šindlových Dvorech, následně i v Mokřém a v Litvínovicích. Školu minimálně dvakrát ročně navštěvoval školní inspektor. Pro naše školy v Šindlových Dvorech i v Litvínovicích byl přiřazen pan školní inspektor Emanuel Drobil. Měl velkou zásluhu na vytvoření sítě českých škol v silně německém prostředí jižních Čech a celá léta podporoval českou školu v Šindlových Dvorech. Sám nejprve působil jako učitel a potom jako inspektor, vždy stál na straně českých škol.<sup>177</sup>

V roce 1932 měl stát pro učitele nepříjemné překvapení, byl jim odebrán nárok na vánoční příspěvek a dále byl snižován plat veškerým učitelům, činných i v důchodu.

Učitelé museli předkládat ke schválení školnímu inspektorátu návrh rozvrhu, žádost o uvedení divadelních her, povolení pořádat vánoční besídku, možnost výletu s dětmi. Poté museli podat inspektorátu státních škol národních, jak probíhala vánoční besídka i s rozpočtem příspěvků od dárců, kdy se besídka konala, kolik dětí dostalo nadílku, další dárky, příspěvky od dobrovolných dárců. Pravidelně se slavil 28. říjen. Učitelé s dětmi nacvičili divadelní představení, děti přednášely básně a zpívaly písně. Na školy před tímto svátkem přišlo nařízení z inspektorátu státních škol v Českých Budějovicích, jak dle pokynů z ministerstva školství a národní osvěty důstojně oslavit státní svátek.<sup>178</sup> Nařízení se týká případného odpadnutí vyučovacích hodin, povoleno bylo školám i pedagogům účastnit se jiných slavností konaných veřejnými orgány, vojenskou

---

<sup>176</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 5-6.

<sup>177</sup> Tamtéž, s. 40-41.

<sup>178</sup> SOkA České Budějovice, kart. 11.



správou, osvětovými sbory. Učitelům bylo doporučeno připravit si přednášky a budovy vyzdobit prapory ve státních barvách.

V době okupace dostávali učitelé stále nějaká nařízení. Museli odstranit veškeré československé státní znaky, názvy národní a česká ze štítů budov škol. Ve školách v Šindlových Dvorech i Litvínovicích uzavřít školní i učitelské knihovny. Dle dalšího nařízení museli všichni státní úředníci, tedy i učitelé složit slib Vůdci a říšskému kancléři Adolfu Hitlerovi.<sup>179</sup>

Ve sledovaných letech působilo na šindlovské a litvínovické škole mnoho učitelů. Někteří zde působili jen krátce, jiní v řádu měsíců či let a několik jich věnovalo škole většinu svého profesního života. Nejdéle působící byl Alois Sklenička, Břetislav Jindra na šindlovské škole a litvínovické škole působil 11 let. Na našich popisovaných školách mezi učiteli byli skuteční hrdinové. Hned 1. září 1939 byli pan řídící Břetislav Jindra a pan učitel Jaroslav Ledl zatčeni gestapem, oba byli odvezeni do krajské věznice v Linci. Poté byl pan učitel Břetislav Jindra převezen do koncentračního tábora Buchenwaldu, **kde byl vězněn až do osvobození a strávil zde celých 5 let, 8 měsíců a 21 dní.** Oba dva se po válce vrátili na své školy.<sup>180</sup>

V roce 1947 dostali učitelé oznámení o možnosti doplnění svého vzdělání na Vysoké škole pedagogické v Českých Budějovicích. Přednášky se konaly vždy v sobotu celý den a v neděli dopoledne a přihlášení učitelé měli nárok na sobotní volno.<sup>181</sup>

### **2.3.1. Učitelé na české škole v Šindlových Dvorech**

Prvním učitel na české menšinové škole byl Alois Sklenička. Ten se narodil 23. května 1879 v Nové Huti u Berouna. Na Křivoklátě navštěvoval obecnou školu. Kvůli zaměstnání svého otce se jako malý často stěhoval. V roce 1895 složil zkoušky do učitelského ústavu v Příbrami a zde v roce 1899 složil maturitní zkoušku. Hned následující září nastoupil jako učitel ve dvoutřídce v Klínovicích a zde působil dva roky. Následně složil zkoušku učitelské způsobilosti a v roce 1901 nastoupil jako učitel na škole v Radomyšli, kde působil 4 roky. Zde se oženil s dcerou pana řídícího, Marií a následně dostal místo v Zadních Zborovicích, kde působil 4,5 roku. Poté si podal žádost o přeložení do Velké Turné kde jako učitel působil 10 let. Během 1. sv. války musel nastoupit na vojenskou službu, kvůli srdeční chorobě se mohl vrátit do zázemí

---

<sup>179</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>180</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 33.

<sup>181</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

jako kancelářská síla. Po 28. říjnu v roce 1918 se mohl vrátit ke svému povolání učitele a požádal zemskou školní radu o přeložení do většího města. Z více nabídek si vybral právě Šindlovy Dvory, kde 17. září 1919 nastoupil.

Marie Skleničková se narodila 7. dubna 1879 ve Volenicích, kde místní školu vedl jako řídící její otec. Zde navštěvovala obecnou školu, tu dochodila po přeložení svého otce v Radomyšli. Ve Strakoniciích chodila na měšťanskou školu a zde také navštěvovala pokračovací kurzy. V Českých Budějovicích studovala na učitelském ústavě školských sester, v Praze složila roku 1898 zkoušku z ručních prací na ústavě učitelském. Po obdržení vysvědčení způsobilosti pro měšťanské školy suplovala na různých školách a v roce 1901 nastoupila jako učitelka v Klínovicích. Dále učila ještě v Zadních Zborovicích a zde působila do doby než následovala svého manžela do Šindlových Dvorů.<sup>182</sup>

Josef Kubeš se narodil 6. srpna 1901 v Bošilci. Zde chodil na obecnou školu a pokračoval ve Veselí nad Lužnicí. Učitelský ústav vystudoval v Českých Budějovicích a vzhledem k nedostatku učitelů složil maturitu dříve a mohl nastoupit jako učitel do Albrechtic. Dále učil na škole v Rudolfově a ve školním roce 1920/1921 přestoupil do Šindlových Dvorů.<sup>183</sup>

Břetislav Jindra pocházel z učitelské rodiny. Narodil se 27. dubna 1902 v Kamenici nad Lipou. Vzdělání získal na reálném gymnáziu v Českých Budějovicích, následně studoval na učitelském ústavu v Českých Budějovicích. Hned po složení zkoušek byl jmenován výpomocným učitelem školy v Rožnově a od 1. září 1924 na vlastní žádost, se nechal přeložit na školu do Šindlových Dvorů, kde nastoupil ve školním roce 1924/1925.<sup>184</sup> V dokumentech se dá najít dopis z ministerstva školství a národní osvěty pro Břetislava Jindru, způsobilého učitele a správce obecné školy s vyučovacím jazykem čsl. v Litvínovicích. Jednalo se o opatření, aby pan učitel od 1. srpna 1929 dostával v měsíčních částkách předem splatných vyplaceno roční výchovné ve výši 1 800 Kč na svého syna Milana.<sup>185</sup>

Na škole v Šindlových Dvorech začal učit ve školním roce 1926/1927 pan učitel Emanuel Holub. Ten se narodil 6. listopadu 1878 v Dudíně u Humpolce. Zde navštěvoval obecnou školu, vyšší gymnázium vystudoval v Pelhřimově, kde v roce 1900 složil maturitní zkoušku. Od roku 1901 byl pomocným učitelem na škole ve

---

<sup>182</sup> SOkA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 3-6.

<sup>183</sup> Tamtéž, s. 12.

<sup>184</sup> Tamtéž, s. 28-29.

Starém Sedle, poté ve Svejovicích. V 1902 až 1904 studoval právnickou fakultu v Praze a v roce 1905 vykonal v Brně zkoušku učitelské dospělosti. V roce 1905 až 1906 učil na škole v Běhařovicích, na Moravě, poté ve Velkém Beranově. Na delší čas se usadil v Kněžicích, kde učil do roku 1919. Mezitím v roce 1908 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti v Brně. Vojenskou službu v 1. sv. válce vykonával po celou dobu války. Poté se vrátil ke svému učitelskému povolání. Byl to velký vlastenec a tak v německém prostředí zřídil českou dvoutřídní školu. V roce 1920 se stal definitivním řídícím učitelem a tuto školu vedl do 31. srpna 1923. Poté byl přeložen na obecnou školu v Nových Hradech. I zde rozvíjel české vlastenectví. Zasloužil se o zřízení české měšťanské školy, ke které byla obecná škola připojena. Poté byl pan Holub přeložen do české školy v Šindlových Dvorech.<sup>186</sup>

Marie Holubová se narodila 15. března 1882 v Třešti na Moravě, její otec byl knihař. V místě bydliště chodila do obecné školy a pak se připravovala soukromě na složení zkoušky způsobilosti vyučovat ruční práce. Vysvědčení získala 3. října 1901 v Praze na státním učitelském ústavu. Od 1. září 1903 do roku 1908 učila na škole ve Zhoří a Stáje. Poté se provdala za Emanuela Holuba a v roce 1912 byla výpomocnou učitelkou v Kněžicích. Od března 1919 učila na české menšinové škole ve Stonařově, od 1. dubna 1920 v Otíně a Jestřebí. Od 1.8.1923 v Nových Hradech a Stropnici, od roku 1924 v Byňově a Nových Hradech. Dále se odborně vzdělávala v pokračovacích kurzech pro učitelky. V roce 1926 absolvovala kurz pro učitelky měšťanských škol v Českých Budějovicích a následně byla ustanovena učitelkou ručních prací a domácích nauk při české státní obecné škole v Šindlových Dvorech a Homolích.<sup>187</sup>

Jaroslav Ledl se narodil 26. listopadu 1907 v Českých Budějovicích, jeho otec byl strojník. Veškerá studia absolvoval v Českých Budějovicích, kde 1927 vykonal závěrečnou učitelskou zkoušku. Nejdříve působil na menšinové, české škole v Kaplici a přešel ve školním roce 1928/1929 do Šindlových Dvorů.<sup>188</sup>

Karel Kovář se narodil 30. prosince 1909 v Kněžičkách u Poděbrad, jeho otec byl také učitelem. Studoval gymnázium v Jindřichově Hradci a učitelský ústav v Českých Budějovicích, který ukončil v roce 1928. Ve školním roce 1928/1929 nastoupil jako učitel na českou školu v Šindlových Dvorech.<sup>189</sup>

---

<sup>185</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.

<sup>186</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 28.

<sup>187</sup> Tamtéž, s. 32.

<sup>188</sup> Tamtéž, s. 40-41.

<sup>189</sup> Tamtéž, s. 42.

Jiřina Náhradová se narodila v Českých Budějovicích 17. listopadu 1908, obecnou, měšťanskou i učitelský ústav absolvovala zde. Učitelskou zkoušku složila v červnu 1928, nejdříve působila v mateřské škole v Roudném, poté učila ve škole v Českých Velenicích a v Rudolfově. Od 1. září 1930 nastoupila jako učitelka na české škole v Šindlových Dvorech.<sup>190</sup>

Vlasta Štafllová se narodila 28. prosince 1911 ve Starém Místě u Jičína, měšťanskou školu a učitelský ústav vychodila v Jičíně, v červnu 1931 obdržela osvědčení učitelské způsobilosti a ve školním roce 1931/1932 nastoupila do Šindlových Dvorů.<sup>191</sup>

Anna Trsová se narodila 21. srpna 1913 v Dolním Bukovsku, zde vychodila obecné i měšťanské školy. V Praze navštěvovala československý soukromý ženský ústav učitelský, kde získala v roce 1933 doklad o učitelské způsobilosti. Další 2 roky učila ve škole v Byňově a na školní rok 1936/1937 nastoupila do Šindlových Dvorů.<sup>192</sup>

Ludmila Bürgerová se narodila 17. ledna 1907 v Českých Budějovicích, otec byl místodržící českobudějovické záložny, obecnou, měšťanskou školu a ústav učitelský vše studovala v Českých Budějovicích, učitelskou způsobilost složila v červnu 1926. Jako učitelka působila v Německém Benešově, v Nových Hradech, poté byla přeložena do Šindlových Dvorů.<sup>193</sup>

### **2.3.2. Učitelky v mateřské školce v Šindlových Dvorech a v Mokrém**

K rozvoji péče o předškolní děti začalo docházet až po roce 1918. Stále fungovaly opatrovny, mateřské školy, jesle, které byly zakládány sociálně zdravotními institucemi. Na základě výzvy ministerstva vyučování se začaly opatrovny postupně měnit na mateřské školy. Jednotný název mateřská škola byl zaveden až v roce 1934. S kvalitním fungováním předškolních zařízení rostla potřeba ženského personálu. Bylo nutné zajistit a zlepšit odborné vzdělávání těchto žen. Nejprve se jednalo o doplňkové dvouleté kurzy a později byla otevřena Studovna pro učitelky mateřských škol. Po roce 1937 výnosem ministerstva se původní pěstounky staly učitelkami mateřských školek.<sup>194</sup>

---

<sup>190</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 51.

<sup>191</sup> Tamtéž, s. 55.

<sup>192</sup> Tamtéž, s. 22.

<sup>193</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlový Dvory 1919-1940, s. 61.

<sup>194</sup> KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M. *Národní školství*, 2018, s. 67-83.

První českou obecnou státní mateřskou školku v Šindlových Dvorech vedla paní Marie Vraná z Českých Budějovic. Činnost školky byla zahájena až po vánočních prázdninách 4. ledna 1929, zapsáno bylo 24 dětí.<sup>195</sup>

V Mokrém byla povolena česká mateřská školka v únoru 1930 a vedením byla pověřena paní Marie Šalounová.<sup>196</sup>

Milada Křížová se narodila 11. října 1909 v Liberci, otec byl redaktor v novinách. Obecnou a měšťanskou školu navštěvovala v Českých Budějovicích, v roce 1924 až 1926 navštěvovala rodinnou školu „Ludmila“, v roce 1927 až 1929 navštěvovala soukromou klášterní školu pro učitelky mateřské školky a zde získala doklad způsobilosti k této činnosti. Do mateřské školy v Šindlových Dvorech nastoupila v roce 1929/1930.<sup>197</sup>

Hedvika Suchomelová se narodila ve Vídni 1. srpna 1908, zde chodila do obecné školy, měšťanskou školu vychodila již v Českých Budějovicích. Studovala na státním učitelském ústavu v Českých Budějovicích, kde ve 3. ročníku odešla do 2. ročníku soukromé školy na učitelku pro mateřské školky. Než nastoupila do mateřské školky v Mokrém působila již v několika jiných mateřských školkách.<sup>198</sup>

Jindřiška Batulková se narodila 2. ledna 1903 v Bechyni, obecnou a měšťanskou školu navštěvovala v Milevsku, dále studovala na soukromé škole u nejsvětější srdce Páně v Českých Budějovicích pro učitelky mateřské školy.

Berta Beiglová – Horká se narodila 12. července 1908 v Kašavě, obecnou a měšťanskou školu navštěvovala v místě, v Brně vystudovala rodinnou školu. Poté nastoupila do mateřské školky v Kroměříži a v Brně a působila na dalších 4 místech, poté nastoupila v Šindlových Dvorech.<sup>199</sup>

### **2.3.3. Učitelé na české škole v Litvínovicích**

Břetislav Jindra pocházel z učitelské rodiny. Narodil se 27. dubna 1902 v Kamenici nad Lipou. Vzdělání získal na reálném gymnáziu v Českých Budějovicích, následně studoval na učitelském ústavu v Českých Budějovicích. Hned po složení zkoušek byl

---

<sup>195</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 42-43.

<sup>196</sup> Tamtéž, s. 48.

<sup>197</sup> Tamtéž, s. 45.

<sup>198</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, s. 65.

<sup>199</sup> Tamtéž, s. 22.

jmenován výpomocným učitelem školy v Rožnově a od 1. září 1924 na vlastní žádost se nechal přeložit na školu do Šindlových Dvorů.<sup>200</sup>

Josef Bican se narodil 25. srpna 1886 v Ledenicích. V Soběslavi vystudoval učitelský ústav v roce 1908. Učil 25 let na škole v Hluboké nad Vltavou, poté působil na dívčí škole v Českých Budějovicích. Za války byl penzionován. Do školy v Litvínovicích nastoupil ve školním roce 1946.<sup>201</sup>

#### **2.3.4. Učitelky v mateřské školce v Litvínovicích**

Od školního roku 1929/1930 zde učila Marie Čiháková. Po 2. sv. válce v mateřské školce vyučovala pí. Hana Koubová.<sup>202</sup>

### **2.4 Česká škola v letech 1939 - 1945**

České školství v období okupace bylo vystaveno silnému nacistickému tlaku. Zastaveno bylo vydávání pedagogických časopisů, došlo ke zrušení zemských školních rad, okresních a městských školních výborů. Ze škol bylo odstraněno vše, co by připomínalo národní svébytnost českého národa. V roce 1939 došlo k uzavření vysokých škol a počet středních škol se také postupně omezoval. Bylo málo učebnic, pomůcek i učitelů. V roce 1944 dochází k nařízení zestátnění škol a k zásadnímu omezování docházelo i v oblasti středního a základního školství. Nacisté svou ideologii dosadili i do obsahu vzdělávání. Zásadní změnou ve vyučování bylo omezení předmětů českého jazyka, dějin literatury, dějepisu, zeměpisu a zavedení německého jazyka. Na střední školu bylo možné přijmout jen 35% žáků, ostatní děti musely chodit na obecné školy. Omezováno bylo vzdělávání dívek. Běžnou situací bylo nasazení žáků do válečné výroby a používání školních budov více než pro výuku pro vojenské účely.<sup>203</sup>

### **2.5 Česká škola v letech 1945 - 1950**

Po skončení druhé světové války došlo v oblasti školství k nápravě škod, které byly způsobeny německou okupací. Ze škol i jiných kulturních ústavů byly vyhnány osoby, které aktivně spolupracovaly s okupanty. Na obecných a měšťanských školách došlo ke

---

<sup>200</sup> Tamtéž, s. 28-29.

<sup>201</sup> SOKA České Budějovice, Kronika školy Litvínovice, 1928-1947, s. 39.

<sup>202</sup> SOKA České Budějovice, Školní kronika Šindlovy Dvory 1919-1940, 1928-1947, s. 4.

<sup>203</sup> SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 250-254.

Srov. KOVÁŘÍČEK, V. *Materiály k dějinám pedagogiky*, 1983, s. 107-116.

zrušení výuky v němčině a v pohraničí se uzavřely německé školy. Byla provedena důkladná revize žákovských i veřejných knihoven.<sup>204</sup>

Po roce 1945 se školství stává součástí třídního boje. Pozitivum bylo rozšíření sítě škol a tím větší možnost kvalitnějšího vzdělání pro širší počet dětí. Školy nového typu měly být bezplatné, státní, povinné, politické, ne církevní ani soukromé a měly připravit všechny mladé lidi za stejných podmínek pro nejvyšší vzdělání. Pozornost se věnovala také mateřským školám, odborným školám a otevřely se nové vysoké školy. K nejvyššímu rozvoji došlo u vysokých škol, kterých po 2. sv. válce existovalo celkem 15.<sup>205</sup> V listopadu roku 1946 proběhla v Olomouci biskupská konference, kde se objevilo zachování všech českých církevních škol a právo zakládat nové, obnovení a vrácení slovenských církevních škol, zrovnoprávnění výuky náboženství s ostatními předměty.<sup>206</sup>

V systému diktátorského státu jsou lidská práva, především právo rodičů na výchovu svých dětí dle svého svědomí potlačováno a to především z důvodu, aby se vychovávaly děti jako nemyslicí otroci poslušné státní moci.

Doba po válce je považována za období velkého rozmachu v oblasti našeho školství. Pod vlivem Sovětského svazu se otevřela cesta k budování nové republiky a i novému vzdělání.<sup>207</sup>

Školní rok 1947/1948 nastoupilo 25 žáků, 12 chlapců a 13 děvčat v Litvínovicích.

Po roce 1948 nastává demokratizace vzdělávání dětí. KSČ věnovala školství velkou pozornost, vytvářela školské komise v krajích. Učitelé požadovali zavedení jednotné a státní školy, zabezpečení vzdělávání učitelů, to bylo zaručeno vysokoškolským studiem. V květnu 1948 byl vyhlášen školský zákon, na jehož základě byla vytvořena jednotná státní školská soustava. Zákon také ukládal školám pečovat o „*všestranný rozumový, citový, mravní a tělesný rozvoj žactva a vzdělávat je v duchu pokrokových národních tradic a ideálů humanity, vést mládež nejen k činné účasti na životě školy, ale také na budovatelském díle republiky, vychovávat celou mladou generaci v národně*

---

<sup>204</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11, č. 16 a č. 19.

<sup>205</sup> Srov. KOVÁŘÍČEK, V. *Materiály k dějinám pedagogiky*, 1983, s. 117-142.

<sup>206</sup> WEIS, M., *Výuka náboženství v letech 1899-1989*, 2007, s. 64.

<sup>207</sup> SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 278-309.

*a politicky uvědomělé občany lidově demokratického státu, statečné obránce vlasti a oddané zastávce pracujícího lidu a socialismu.* <sup>208</sup>

Po roce 1948 byl přijat zákon o jednotné škole a ta se začala dělit na tři stupně. Škola národní – 5 tříd, střední 4 třídy a vyšší střední škola – gymnázia, odborné školy, učňovské školy. Také je poprvé zavedena povinná devítiletá školní docházka. Na školách se začala zavádět výuka ruského jazyka. Mimořádná pozornost vlády byla věnována obsahu výchovně vzdělávací práci školy, v té době především na myšlenky marxismu-leninismu. Bylo nutné děti vychovávat v harmonické osobnosti a především rozvíjet komunistickou výchovu. Pro dělníky a rolníky jsou zřizovány dělnické přípravky. Byl velký nedostatek učitelů, a proto vznikala pedagogická gymnázia ve všech krajích. Učitelé pro základní školy se vzdělávali na pedagogických institutech, ty byly v roce 1964 změněny zpět na pedagogické fakulty.

Únor 1948 znamenal zásadní přelom v životě společnosti a pronikavě se dotkl všech jeho podob. Stejně jako v oblasti politického systému se komunistické vedení snažilo o rychlé a přitom zásadní přebudování všech složek kulturního a společenského života, tak i těch sfér, které byly až doposud považovány za privátní záležitost občanů. Za základní inspiraci přitom byla brána sovětská skutečnost, tedy spíše zkreslené povědomí o životě v Sovětském svazu ovlivněné dobovými ideologickými výklady. Nelze ovšem přehlédnout, že řada aspektů prosazují se direktivně v poúnorovém období tkvěla svými kořeny již v době po skončení druhé světové války, a v některých případech dokonce navazovala na poměry v éře nacistické okupace. Jednalo se hlavně o ty jevy, které souvisely s rostoucí mírou zasahování státu do života jednotlivců a s oficiální podporou určitých forem kolektivního života. Na druhou stranu musíme při zkoumání společenských změn po roce 1948 vnímat, že přes veškeré diskontinuitní tendence a prosazování nových trendů nebyl režim schopen totálně přebudovat celý systém společenských návyků a kulturních stereotypů. Po celá padesátá a šedesátá léta se setkáváme s jevy nesouvisejícími s oficiálními ideologickými představami, v některých případech dokonce ty jevy existovaly navzdory snahám režimu o jejich proměnu či vykořenění.

První tři léta trvání komunistického režimu můžeme bez větších potíží označit za zakladatelské období, v němž byly vytvořeny primární podmínky pro nové uspořádání struktury společnosti. V mnoha případech však docházelo k navazování na trendy

---

<sup>208</sup> SOKA České Budějovice, kart. 11.



přítomné už od roku 1945, případně i dříve. Například v oblasti kulturního dění se již v letech 1946 a 1947 setkáváme se snahami Komunistické strany Československa o přejímání řady ideologických podnětů ze Sovětského svazu.<sup>209</sup> Každodenní život občanů ovlivňovaly již před rokem 1948 silné tendence směřující k podpoře kolektivistických modelů chování. Zprostředkovatelem a často též iniciátorem mnoha nových trendů v širokých vrstvách společnosti se stalo ROH, a ty se výrazně projevovaly při zajišťování pionýrských táborů.<sup>210</sup>

Dle doložených dokladů ohledně hodin náboženství, začala tato opatření již ve školním roce 1947/1948.

V letech 1950 byl vydán nový zákon o školské soustavě a o vzdělávání učitelů a také byla dobudována jednotná škola. Došlo k rozdělení jednotné školy na školské stupně, čímž se docílilo toho, aby učivo jednotlivých postupných ročníků všeobecně vzdělávacích škol na sebe navazovalo. Školskou soustavu tak tvořila škola mateřská, zde docházka nepovinná, osmiletá střední škola, povinná od věku šesti do čtrnácti, jedenáctiletá střední škola, poslední tři ročníky byly výběrové a odborné školy základní a výběrové.<sup>211</sup>

V dalších letech se mění náplň boje státní moci proti církvi, proti náboženství. Nastává období zápasu mezi církví a státem. Státní moc, skrze školství začala klást důraz na ateistickou propagandu a učitelé byli nuceni vystoupit z církve. Představitelé státní moci začali svoji pozornost věnovat výuce náboženství na školách a tím působit na děti, aby je vymanili z vlivu církve. K tomu používali nejrůznější metody, především nátlak na rodiče i na samotné vedení škol, aby se dosáhlo výsledku co největšího odhlášení dětí z výuky náboženství. Výuka náboženství se stala nepovinným předmětem a byla odsunuta na pozdější vyučovací hodiny a rodiče se museli dostavit do školy pro přihlášku. Následoval psychický nátlak na rodiče, kteří vyplněnou přihlášku přinesli, aby dítě na náboženství nepřihlašovali. Státní moc začala volit razantnější metody nátlaku na kněze, kteří nedbali varování státní moci a snažili se dále vést náboženské hodiny a pokračovali v katolické výchově dětí. Státní moc dosazovala vyučující náboženství a tím byli laičtí katecheti, kteří nebyli tak kvalitní jako kněží, nebo vyučující byl nemocný, starý. Dále byli nuceni studovat marxismus, mladší vyučující

---

<sup>209</sup> SLOUKA, T. SLOUKA, T., *Aktuální otázky politiky Komunistické strany Československa ve vyučování na ZDŠ*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974. (dále jen *Aktuální otázky politiky.KSČ na ZDŠ*).

<sup>210</sup> NOVOTNÝ, M. a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech*, 2006.

<sup>211</sup> SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 278-309.

museli jezdit pracovat na stavby a odpracovat příslušný počet hodin a celkově jejich práce byla zesměšňována. Bohužel tlak na rodiče i na kněží neovlivnil počet dětí přihlášených na náboženství. Stále se na výuku náboženství hlásilo přes 70% žáků základních škol.<sup>212</sup>

V roce 1955 došlo k prodloužení povinné školní docházky na dobu devíti let a tím se zřizovaly základní devítileté školy. Vydaním Ústavy Československé socialistické republiky v roce 1960 dochází i ke změnám v oblasti školství. V témže roce je schválen nový školský zákon a to Zákon o soustavě výchovy a vzdělání. Dle tohoto se do sítě školské soustavy zahrnují veškeré školy a výchovná zařízení pro mládež od nejmladšího věku po školy vysoké a patřilo sem i vzdělávací zařízení pro soustavnou výchovu a vyučování pracujících při zaměstnání. Zákon o soustavě výchovy a vzdělání zajišťoval návaznost mezi všemi typy škol.<sup>213</sup>

---

<sup>212</sup> HORÁK, Z. *Círky a české školství*, Praha: Grada, 2011 (dále jen *Círky a české školství*).  
Srov. WEIS, M., . *Výuka náboženství v letech 1899-1989*, Košice: Seminár sv. Karola Boromejského v Košiciach, 2007, s. 59-76.

<sup>213</sup> VÁŇOVÁ, R. *Vývoj počátečního školství v českých zemích*, 1986, s. 127-145.  
Srov. SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*, 1987, s. 290-301.

## Závěr

Ve své práci jsem snažila přiblížit život učitelů a žáků na škole v Šindlových Dvorech a Litvínovicích a také místních obyvatel. Česká škola v Šindlových Dvorech byla otevřena na podporu české menšiny v ryze německé obci. Místní děti do té doby nebyly bez vzdělání, učily se v německé škole v Šindlových Dvorech nebo docházely do blízkých Českých Budějovic. Česká škola šindlovská neustále poskytuje vzdělání místním dětem. K tomuto tématu mi nejvíce informací poskytly školní a městské kroniky, ale i další zdroje. Školní kroniky popisují celkem podrobně život ve škole, ale přinášejí přehled o mimoškolních aktivitách i činnosti obcí. Škola je většinou jedinou vzdělávací institucí a je důležitou a nedílnou součástí života obce.

Cílem mé práce bylo vytvořit ucelený přehled o historii obecné české školy Litvínovické od jejího vzniku. Práce byla rozdělena do dvou celků. V prvním celku jsem se věnovala dějinám spojených obcí od roku 1259 do roku 1950. Poté jsem se zabývala podrobněji životem Čechů a Němců a to především z důvodu národnostního složení v mnou popisovaných obcích. Dále popisují život v obci po ukončení 2. sv. války a především jsem udělala přehled odsunutých Němců ze Šindlových Dvorů, Litvínovic a Mokrého.

Druhý celek podrobně zachycuje dějiny školství v obci a provázanost s městem České Budějovice, děti vždy navštěvovaly školy v blízkých Českých Budějovicích. První podkapitola zahrnuje období české obecné školy v Šindlových Dvorech od roku 1919 až do roku 1950. Klíčovým slavnostním dnem ve sledovaném období bylo samotné otevření první české menšinové školy v roce 1919. Kronika popisuje již samotný záměr zřídit v Šindlových Dvorech školu, jako mimořádnou událost pro místní občany. Česká škola v Šindlových Dvorech přivítala v provizorních prostorách slavnostně žáky 19. května 1919. Tento den byl spojen s velkou slavností, které se účastnili obyvatelé a vlastenecké spolky. V říjnu 1921 bylo významnou událostí povolení stavby nové české školy. V následujících dnech začaly první přípravy na stavbu menšinové české školy. Slavnostního položení základního stavebního kamene se 15. listopadu 1921 v 10 hodin a 50 minut účastnili i místní občané a děti. Stavba rostla doslova před očima a do Vánoc se podařilo postavit první patro. Stavba školy byla dokončena 14. července 1922.

Druhá, období české obecné školy v Litvínovicích od roku 1928 do roku 1947. Dále uvádím přehled učitelů, kteří na zdejších školách během let 1919 až 1950 působili. V dalších částech popisují léta 1939 až 1960 v českém školství.

Ve školství se vždy odráží aktuální politické změny. Tato politická změna sebou přináší jiné představy a pohledy na náplň i obsah vzdělávání, protože ovlivnit budoucí generace prostřednictvím vzdělávací a vzdělávacích institucí lze velice dobře.

Je dobré vyzdvihnout klasické „venkovské školy“ za kterou můžeme šindlovskou školu považovat. V dnešní uspěchané době, zde děti najdou rodinné prostředí a klid. Šindlovy Dvory, Litvínovice a Mokré jsou obce, které se nacházejí v blízkosti Českých Budějovic a zároveň jsou obklopeny loukami, lesy, rybníky. Litvínovicím se říká předměstí Českých Budějovic, děti i dospělí dojíždějí do města, do škol i do zaměstnání. Hlavní silnice z Litvínovic do města České Budějovice pochází z válečného období, z doby okupace, kdy v letech 1939-1940 byla nová silnice postavena a říkalo se jí „dálnice“, začínala u Dlouhého mostu u Čtyřech Dvorů a vedla do Plané. V těsné blízkosti Plané a Litvínovic se nachází letiště, kterému se v dnešní době dostává velké pozornosti. Toto letiště bylo postaveno v letech 1932 až 1937. Nejprve se jednalo o letiště sportovní, pro obyvatelstvo se pořádaly vyhlídkové lety, ukázky akrobatický výkonů. Po okupaci letiště zabrali Němci a sloužilo k vojenským účelům. Nyní se uvažuje o přestavbě na letiště pro civilní účely. S blízkým sídlištěm Šumava spojuje naše obce Stromovka. Zde byl v roce 1983 velkým městským projektem, Bagr, v němž se počítalo s tím, že se zde vybuduje koupaliště se zdravou vodou, která se měla přivádět ze Šindlodvorských rybníků. Bagr se sice postavil, ale voda tam nikdy nebyla.

Blízkost k centru Českých Budějovic dělá lokalitu Litvínovic atraktivní a v obcích poslední léta probíhá velká výstavba. Bohužel se jako ostatní obce začaly proměňovat v architektonicky nevkusné zástavby, tradiční vesnické domy byly ničeny různými přestavbami a na okrajích staré zástavby vyrůstají nevzhledné satelity. Velká výstavba způsobila příliv obyvatelstva a tím zajistila dostatečný počet žáků do škol i školek. To však rozšiřování těchto zařízení o další třídy. Základní škola v Šindlových Dvorech musela otevřít i druhý stupeň základní školy a nyní poskytuje vzdělání dětem od 1. do 9. třídy.

## Seznam použitých zdrojů

- Archivní a jiné dokumenty k dějinám obce Šindlovy Dvory, Litvínovice, Mokré.  
Dokumenty Státního oblastního archívu v Třeboni.  
Dokumenty Státního oblastního archívu v Třeboni, oddělení České Budějovice.  
HORÁK, Z. *Círky a české školství*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3623-5.  
KASPER, T.; KASPEROVÁ, D.; PÁNKOVÁ, M. „Národní“ školství za první československé republiky. Praha: Academia, 2018. ISBN-978-80-200-2891-4.  
KOŘÁLKA, J. *Němci, Češi, Slováci*. Praha: Federální ministerstvo zahraničních věcí, 1992. ISBN 80-900706-1-2.  
KOPÁČ, J. *Dějiny školství a pedagogiky v Československu*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1971.  
KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko, I. levý břeh Vltavy*. České Budějovice: Veduta, 2008. ISBN 978-80-86829-40-1.  
KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko, Zmizelé Čechy*. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-257-0.  
KOVÁŘÍČEK, V. *Materiály k dějinám pedagogiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1983.  
MRZENA, J. *Základy dějin pedagogiky*, České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1981.  
PETRÁŠ, J. *Česko-německá problematika v Č. Budějovicích po skončení druhé světové války*, České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2007. ISBN 978-80-86260-65-5.  
RADA, F. *Když se psalo T.G.M.*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství Růže, 1992. ISBN 80-7016-049-7.  
NOVOTNÝ, M. a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006. ISBN 80-7040-883-9  
SCHINKO, J. *České Budějovice 1948 – 1989*, České Budějovice: Milan Binder, 2006. ISBN 80-903636-1-X.  
SLOUKA, T. *Aktuální otázky politiky Komunistické strany Československa ve vyučování na ZDŠ*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974.  
SOMR, M. a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

VÁŇOVÁ, R. *Vývoj počátečního školství v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

WEIS, M. *Výuka náboženství v letech 1899-1989 jako ukazatel vztahu státu a katolické církve se zřetelem na českobudějovickou diecézi*. Košice: Seminár sv. Karola Boromejského v Košiciach, 2007. ISBN 978-80-89138-81-4.

## **Seznam zkratk**

SOA Státní oblastní archiv

SOkA Státní okresní archiv

## Abstrakt

LUKÁŠOVÁ, HANA Bc. *Dějiny české obecné školy v Šindlových Dvorech od jejího vzniku do 50. let 20. století.* České Budějovice 2019. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce doc. ThDr. Rudolf Svoboda Th.D.

**Klíčová slova:** historie obcí, historie vzdělávání, obecná, česká menšinová škola, výuka, žáci, učitelé, česko-německé vztahy.

Práce se zabývá počátky a historickým vývojem elementárního vzdělávání v obci Šindlovy Dvory v letech 1919 do roku 1950. Shrnuje a analyzuje dostupné regionální prameny. První kapitola se věnuje dějinám spojených obcí od roku 1259 do roku 1950. Další kapitoly sledují vznik české školy, organizaci výuky, počty žactva, změny v pedagogickém sboru, mimoškolní aktivity, četné oslavy, významné události, sbírky i využívání školní budovy. Práce se také zaměřuje na vliv historických událostí a politických změn na školství.



## **Abstract**

LUKÁŠOVÁ, HANA Bc. History of the Czech Primary School in Šindlovy Dvory from its inception to the 1950. České Budějovice 2019. Diploma thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological Sciences. Thesis supervisor doc. ThDr. Rudolf Svoboda Th.D.

**Key words:** history of municipalities, history of education, general, Czech minority school, teaching, pupils, teachers, Czech-German relations.

The thesis focuses on the beginnings and historical development of elementary education in the village of Šindlovy Dvory between 1919 and 1950. It summarizes and analyzes available regional sources. The first chapter deals with the history of connected municipalities from 1259 to 1950. The following chapters are devoted to the emergence of a Czech school, the lesson planning, students' statistics, changes in the teaching staff, extracurricular activities, numerous celebrations, important events, collections and use of the school building. The thesis also examines the influence of historical events and political changes on education.